KOMISJA
EUROPEJSKA

Bruksela, dnia 30.1.2019 r.
COM(2019) 22 final

ANNEXES 1 to 3

ZAŁĄCZNIKI

do

dokumentu otwierającego debatę

„W kierunku zrównoważonej Europy 2030”

ZAŁĄCZNIK I Wkład Komisji pod przewodnictwem Jeana-Claude'a Junckera w realizację celów zrównoważonego rozwoju

Agenda 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju2030, która została przyjęta przez Organizację Narodów Zjednoczonych w dniu 25 września 2015 r., wyznacza globalne ramy dla osiągnięcia zrównoważonego rozwoju do 2030 r. Zawiera ona ambitny zbiór 17 celów zrównoważonego rozwoju (ang. SDG) i 169 związanych z nimi wartości docelowych, do których mają dążyć państwa i zainteresowane strony.

UE odegrała kluczową rolę w formułowaniu Agendy ONZ na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030 oraz, wraz z państwami członkowskimi, zobowiązała się do objęcia wiodącej roli w jej wdrażaniu, zarówno w UE, jak i za pośrednictwem polityki zewnętrznej przez uzupełniające działania służące wdrożeniu i podejmowane w innych państwach, w szczególności w państwach najbardziej potrzebujących.

Kluczowe aspekty zrównoważonego rozwoju są uwzględnione we wszystkich 10 priorytetach Komisji pod przewodnictwem Jeana-Claude'a Junckera, tj.: zatrudnienie, wzrost gospodarczy i inwestycje (priorytet 1); jednolity rynek cyfrowy (priorytet 2); bezpieczniejsza, przystępna cenowo i zrównoważona energia (priorytet 3); lepiej rozwinięty i bardziej sprawiedliwy rynek wewnętrzny (priorytet 4); pogłębiona i bardziej sprawiedliwa unia gospodarcza i walutowa (priorytet 5); otwarta i uczciwa wymiana handlowa (priorytet 6); sprawiedliwość i prawa podstawowe (priorytet 7); migracja (priorytet 8); silniejsza pozycja na arenie międzynarodowej (priorytet 9); Unia demokratycznych zmian (priorytet 10).

Od chwili objęcia urzędu w listopadzie 2014 r. Komisja pod przewodnictwem Jeana-Claude'a Junckera włączała zrównoważony rozwój do kluczowych programów przekrojowych, jak również polityk sektorowych i inicjatyw, korzystając z narzędzi wspomagających lepsze stanowienie prawa. We wszystkich przeprowadzonych przez Komisję ocenach skutków, które poprzedzały wnioski legislacyjne, zawarto analizę skutków społecznych, środowiskowych i gospodarczych w celu należytego rozważenia i uwzględnienia kwestii związanych ze zrównoważonym rozwojem. Ponadto wszystkie ostatnio zawarte umowy handlowe UE zawierają rozdział dotyczący zrównoważonego rozwoju w celu promowania zrównoważonego wzrostu i rozwoju oraz godnej pracy dla wszystkich.

Komisja pod przewodnictwem Jeana-Claude'a Junckera stworzyła ważne podstawy dla polityk przyszłych pokoleń, które pozwalają dążyć do zrównoważonej przyszłości Europy. Podstawy te sięgają Europejskiego filaru praw socjalnych i Europejskiego konsensusu w sprawie rozwoju, globalnej strategii w dziedzinie polityki zagranicznej i bezpieczeństwa po opartą na wartościach strategię „Handel z korzyścią dla wszystkich", strategiczne zaangażowanie na rzecz równouprawnienia płci i europejski obszar edukacji; od pakietu dotyczącego gospodarki o obiegu zamkniętym, pakietów dotyczących mobilności i czystej energii po strategię niebieskiego wzrostu; od planu inwestycyjnego dla Europy i planu działania na rzecz zrównoważonego finansowania po agendę miejską dla UE i plan działania na rzecz ochrony przyrody. Komisja zaproponowała również, aby wzmocnić powiązania między finansowaniem UE i praworządnością, ocenić wszystkie współfinansowane przez UE działania w zakresie badań naukowych i innowacji pod kątem ich skutków dla środowiska i społeczeństwa, jak również

przyjąć bardziej ambitny cel w zakresie wydatków na działania związane z klimatem w przyszłym budżecie UE. Ostatnio Komisja przedstawiła europejską długoterminową wizję strategiczną stworzenia do 2050 r. dobrze prosperującej, nowoczesnej, konkurencyjnej i neutralnej dla klimatu gospodarki, która utorowałaby drogę dla strukturalnej przemiany w gospodarce europejskiej, pobudzając wzrost i zatrudnienie przy jednoczesnym dążeniu do neutralności klimatycznej. Przemiana ta będzie wymagała przełomowych rozwiązań oraz inwestycji w badania naukowe i innowacje.

W niniejszym dokumencie przedstawiono przegląd działań Komisji pod przewodnictwem Jeana-Claude'a Junckera w Agendę ONZ na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030, określając na początku najważniejsze kwestie polityczne, a następnie wymieniając działania, które są podejmowane w odniesieniu do każdego celu zrównoważonego rozwoju.

Niniejszy załącznik skupia się wprawdzie na inicjatywach podejmowanych przez Komisję pod przewodnictwem Jeana-Claude'a Junckera, jednak oczywiste jest, że do osiągnięcia zrównoważonych celów rozwoju przyczynia się również wiele innych polityk UE, które obowiązywały jeszcze zanim Komisja objęła swój urząd. Karta praw podstawowych Unii Europejskiej, europejska strategia ochrony różnorodności biologicznej do 2020 r., pakiet w sprawie polityki czystego powietrza, trwające wdrażanie strategii na rzecz społecznej odpowiedzialności biznesu, europejska karta ubezpieczenia zdrowotnego, przepisy dotyczące zrównoważonego stosowania pestycydów oraz unijne przepisy dotyczące wyrobów tytoniowych to zaledwie kilka przykładów.

Najważniejsze kwestie polityczne

Europejski filar praw socjalnych

Przyjęty w listopadzie 2017 r. europejski filar praw socjalnych wyznacza 20 zasad bezpośrednio skierowanych na promowanie pozytywnej konwergencji społeczno-gospodarczej w celu poprawy warunków pracy i życia w Europie. Przyczynia się on do likwidowania ubóstwa we wszystkich jego wymiarach oraz zapewnienia sprawiedliwych, adekwatnych i zrównoważonych systemów opieki społecznej. Wspiera równość szans i dostęp do zatrudnienia, w tym równouprawnienie płci oraz sprawiedliwe warunki pracy, a także promuje włączenie społeczne i ochronę społeczną. Filarowi temu towarzyszy tablica wskaźników społecznych, w ramach której monitorowane są tendencje i wyniki obserwowane w całej UE..

Wdrożenie zasad i praw określonych w Europejskim filarze praw socjalnych przyczyni się również w istotny sposób do tworzenia zrównoważonej Europy, gdyż zapewni aktywne wsparcie na rzecz zatrudnienia i sprawiedliwych płac gwarantujących godny poziom życia. Dzięki tym zasadom i prawom obywatele będą mogli nabywać umiejętności niezbędne w XXI w. i uzyskać dostęp do miejsc pracy wysokiej jakości. Będzie można również przeciwdziałać wpływowi starzenia się społeczeństwa na rynek pracy i systemy ochrony socjalnej. Europejski filar praw socjalnych nie tylko pobudzi innowacje i konkurencyjność, ale będzie również wspierał sprawiedliwość społeczną, równość szans, dialog społeczny oraz dostęp do usług opieki na wysokim poziomie, w tym przystępnej opieki zdrowotnej na wysokim poziomie dla wszystkich, opieki nad dziećmi oraz opieki długoterminowej, jak również pomocy mieszkaniowej i innych kluczowych usług.

Działanie UE na rzecz równouprawnienia płci

W 2015 r. Komisja przyjęła „Strategiczne zaangażowanie na rzecz równouprawnienia płci na lata 2016–2019”. Są to ramy dalszych prac Komisji na rzecz promowania równouprawnienia płci i wzmocnienia pozycji kobiet. Europejski filar praw socjalnych potwierdził zaangażowanie UE na rzecz równego traktowania i równych szans dla kobiet i mężczyzn we wszystkich dziedzinach. W 2017 r. Komisja przedłożyła kompleksowy pakiet w sprawie równowagi między życiem zawodowym a prywatnym, zawierający środki legislacyjne i polityczne zachęcające do większego uczestnictwa kobiet w rynku pracy.

Unijny plan działania w sprawie równości płci na lata 2016–2020 stanowi ramy UE dla promowania równouprawnienia płci oraz wzmacniania pozycji kobiet i dziewcząt w naszych stosunkach zewnętrznych z państwami trzecimi, jak również na forach i w agendach międzynarodowych. UE wprowadza w życie swój plan działania w sprawie równouprawnienia płci za pośrednictwem zmienionej europejskiej polityki sąsiedztwa oraz polityki rozwojowej.

Strategia UE na rzecz młodzieży

W maju 2018 r. Komisja przedstawiła założenia dotyczące angażowania, łączenia i wzmacniania pozycji osób młodych, jako wstęp do opracowania nowej strategii UE na rzecz młodzieży, która została zatwierdzona przez Radę w listopadzie 2018 r. Te nowe ramy współpracy w dziedzinie młodzieży na lata 2019–2027 mają na celu przybliżenie UE młodzieży oraz uwzględnienie kwestii, które mają znaczenie dla młodych ludzi. Nowa

strategia UE na rzecz młodzieży ma na celu zachęcanie młodzieży do uczestnictwa w życiu obywatelskim i demokratycznym (angażowanie); ułatwianie kontaktów osób młodych w UE i poza nią w celu promowania wolontariatu, możliwości odbywania nauki za granicą, solidarności oraz zrozumienia międzykulturowego (łączenie); oraz wzmacnianie pozycji osób młodych przez pobudzanie innowacji w pracy z młodzieżą, jak również podnoszenie jakości tej pracy i jej uznawanie (wzmacnianie pozycji). Instrumenty przedstawione w celu osiągnięcia założeń strategii obejmują między innymi odnowiony dialog z młodzieżą, wykorzystanie podmiotów odpowiedzialnych za planowanie działań na poziomie krajowym, jak również opracowany przez Radę plan prac na rzecz młodzieży na lata 2019–2020.

Komisja Europejska pomaga również państwom członkowskim w stymulowaniu zatrudnienia młodzieży. Każdego roku ponad 3,5 mln osób młodych zarejestrowanych w ramach gwarancji dla młodzieży otrzymuje ofertę zatrudnienia, dalszego kształcenia, praktyki lub przyuczenia do zawodu.

Powiązanie finansowania UE z przestrzeganiem praworządności

Wniosek Komisji w sprawie kolejnego wieloletniego budżetu UE na lata 2021–2027 zawiera projekt budżetu, któremu przyświecają zasady dobrobytu, zrównoważonego rozwoju, solidarności i bezpieczeństwa.

Wniosek przewiduje nowy mechanizm, aby wzmocnić powiązanie finansowania UE i praworządności. Uogólnione braki w zakresie praworządności w jednym państwie członkowskim niosą ze sobą poważne konsekwencje dla należytego zarządzania finansami i skutecznego finansowania całej UE. Mechanizm ten nie jest powiązany z sankcjami: jest to instrument budżetowy umożliwiający ochronę budżetu UE i zapewniający należyte zarządzanie finansami przy jednoczesnym propagowaniu praworządności.

Plan inwestycyjny dla Europy / plan Junckera

W następstwie światowego kryzysu gospodarczego i finansowego w UE notowano niski poziom inwestycji. Plan inwestycyjny dla Europy, tzw. plan Junckera, ma na celu usuwanie przeszkód dla inwestycji, zapewnianie widoczności projektów i pomocy technicznej dla projektów oraz bardziej inteligentne wykorzystywanie zasobów finansowych.

W lipcu 2018 r. Europejski Fundusz na rzecz Inwestycji Strategicznych utworzony w ramach planu Junckera zrealizował swój pierwotny cel inwestycyjny wynoszący 315 mld EUR, natomiast wartość dodatkowych inwestycji uruchomionych dzięki niemu w całej UE od 2015 r. do grudnia 2018 r. sięgnęła kwoty 371 mld EUR. Dzięki EFIS wsparcie uzyskało już ponad 750 000 miejsc pracy. Do 2020 r. liczba ta ma wzrosnąć i osiągnąć 1,4 mln miejsc pracy. Ponad 850 000 małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP) korzysta z lepszego dostępu do finansowania. Co najmniej 40 % finansowania z Europejskiego Funduszu na rzecz Inwestycji Strategicznych w ramach obszaru infrastruktury i innowacji przeznacza się na elementy projektu związane z działaniami na rzecz klimatu zgodnie z porozumieniem paryskim.

„Horyzont 2020" – unijny program w zakresie badań naukowych i innowacji

„Horyzont 2020" jest największym programem na świecie promującym współpracę w zakresie nauki, technologii i innowacji w UE i poza nią.

W okresie siedmiu lat (2014–2020) dla programu „Horyzont 2020" – obecnego programu ramowego w zakresie badań naukowych i innowacji – udostępniona zostaje kwota niemal 77

mld EUR, zasilana prywatnymi inwestycjami i krajowymi inwestycjami publicznymi, przyciąganymi przez te środki. Ponad 60 % tych środków budżetowych zainwestowano w zrównoważony rozwój. Dla następcy tego programu – tj. programu „Horyzont Europa" – proponuje się jeszcze większy budżet.

„Horyzont 2020" ma przyczynić się do osiągnięcia inteligentnego i zrównoważonego wzrostu gospodarczego sprzyjającego włączeniu społecznemu. Celem jest zapewnienie, aby UE sprzyjała światowej klasy nauce i technologii, przynoszącym korzyści zarówno gospodarce, jak i społeczeństwu i środowisku, aby usuwała przeszkody dla innowacji oraz ułatwiała współpracę sektorów publicznych i prywatnych w celu sprostania poważnym wyzwaniom, z jakimi musi się zmierzyć nasze społeczeństwo.

Finansowanie zrównoważonego wzrostu gospodarczego

Jako że nasza planeta coraz częściej zmaga się z nieprzewidywalnymi konsekwencjami zmiany klimatu i kurczenia się zasobów, konieczne są pilne działania, aby dostosować się do bardziej zrównoważonego modelu. Osiągnięcie uzgodnionych w Paryżu celów Agendy 2030, w tym redukcji emisji gazów cieplarnianych o 40 %, wymaga – zgodnie z szacunkami – dodatkowych inwestycji o wartości około 180 mld EUR rocznie.

W związku z powyższym w marcu 2018 r. Komisja przyjęła plan działania dotyczący zrównoważonych finansów, aby zwiększyć rolę finansów w promowaniu sprawnie działającej gospodarki, która prowadzi do osiągnięcia celów środowiskowych i społecznych. Dzięki tym działaniom UE umożliwia sektorowi finansowemu pełne zaangażowanie się w osiąganie celów zrównoważonego rozwoju.

#Zrównoważone finansowanie

Plan działania UE dotyczący gospodarki o obiegu zamkniętym

W gospodarce o obiegu zamkniętym wartość produktów, materiałów i zasobów jest zachowywana w gospodarce przez jak najdłuższy czas, a wytwarzanie odpadów jest minimalne (np. odpady żywnościowe, tworzywa sztuczne, odpady morskie). Szersze korzyści z gospodarki o obiegu zamkniętym obejmują między innymi tworzenie nowej przewagi konkurencyjnej oraz zmniejszenie zapotrzebowania na ograniczone zasoby, zużycia energii oraz poziomów emisji dwutlenku węgla.

Działania zrealizowane przez Komisję od przyjęcia planu działania UE dotyczącego gospodarki o obiegu zamkniętym w 2015 r. wspierają gospodarkę o obiegu zamkniętym w każdym ogniwie łańcucha wartości. Dzięki pakietowi dotyczącemu gospodarki o obiegu zamkniętym UE wysyła przedsiębiorcom i społeczeństwu wyraźny sygnał w sprawie przyszłości. Działania na szczeblu UE mogą pobudzać inwestycje, tworzyć równe warunki działania i usuwać przeszkody na jednolitym rynku.

Czysta planeta dla wszystkich – długoterminowa wizja stworzenia dobrze prosperującej, nowoczesnej, konkurencyjnej i neutralnej dla klimatu gospodarki do 2050 r.

Przyjęta przez Komisję w listopadzie 2018 r. długoterminowa wizja stworzenia dobrze prosperującej, nowoczesnej, konkurencyjnej i neutralnej dla klimatu gospodarki do 2050 r. ukazuje, w jaki sposób Europa może podążać w kierunku neutralności klimatycznej dzięki

zmodernizowaniu systemu energetycznego, inwestowaniu w realistyczne rozwiązania technologiczne, wzmacnianiu pozycji obywateli oraz dostosowaniu działań w kluczowych obszarach takich jak polityka przemysłowa, finanse, gospodarka o obiegu zamkniętym oraz badania naukowe – przy zapewnieniu sprawiedliwości społecznej oraz sprawiedliwego wprowadzenia neutralności klimatycznej. Wizja jest w pełni spójna z celami zrównoważonego rozwoju i przedstawia szereg strategicznych elementów, które ułatwią osiągnięcie neutralności klimatycznej w UE.

Celem wizji długoterminowej jest nadanie kierunku polityce klimatycznej UE oraz rozpoczęcie rzetelnej dyskusji na temat tego, w jaki sposób UE powinna przygotować się w perspektywie do 2050 r. i do 2020 r. przedłożyć ambitną długoterminową strategię UE odnoszącą się do Ramowej konwencji ONZ w sprawie zmian klimatu.

Porozumienie klimatyczne z Paryża – pakiet „Czysta energia dla wszystkich Europejczyków”

Europa odegrała kluczową rolę w zawarciu pierwszego w historii powszechnego, prawnie wiążącego porozumienia klimatycznego w Paryżu, które określa globalny plan działania w związku ze zmianą klimatu. UE zobowiązała się do ograniczenia do 2030 r. emisji gazów cieplarnianych o co najmniej 40 % w porównaniu z 1990 r.

Utorowała drogę dla przyjęcia pakietu „Czysta energia dla wszystkich Europejczyków”, przyspieszając transformację energetyczną oraz modernizację systemu energetycznego, aby umożliwić osiągnięcie celów wyznaczonych w Paryżu.

Przejście na czystą energię i przeciwdziałanie zmianie klimatu znacznie zmienią sposób, w jaki produkujemy i konsumujemy energię. Wywrze ono zróżnicowany wpływ na różne sektory i regiony. Modele biznesowe związane z wysoką emisją dwutlenku węgla, takie jak wydobycie węgla, staną się mniej ekonomiczne i ostatecznie zostaną wycofane.

Komisja uruchomiła zatem specjalne inicjatywy, aby sprostać wyzwaniom społecznym i gospodarczym, przed którymi stoją obywatele w regionach górniczych. Inicjatywy te wspierają opracowanie strategii przejściowych, konkretne projekty na rzecz dywersyfikacji strukturalnej oraz transformację technologiczną. Działania wspierające przeznaczone dla 41 regionów, (w 12 państwach członkowskich), w których wydobywa się węgiel, mają na celu wykorzystanie przejścia jako możliwości pobudzania innowacji, inwestycji oraz zdobywania nowych umiejętności.

„Europa w ruchu”

W następstwie strategii na rzecz mobilności niskoemisyjnej Komisja przyjęła trzy pakiety wspierające mobilność „Europa w ruchu”, odpowiednio w 2017 i 2018 r. „Europa w ruchu” to szeroko zakrojony zbiór inicjatyw, które zwiększą bezpieczeństwo ruchu; zachęcą do wdrażania inteligentnych systemów pobierania opłat drogowych; zmniejszą emisję dwutlenku węgla, zanieczyszczenie powietrza i zagęszczenie ruchu; ograniczą biurokrację, z jaką zmagają się przedsiębiorstwa; będą zwalczać nielegalne zatrudnienie oraz zapewnią należyte warunki i przerwy na odpoczynek dla pracowników. Długoterminowe korzyści płynące z tych środków znacznie wykroczą poza sektor transportu, propagując wzrost gospodarczy i tworzenie miejsc pracy, wzmacniając sprawiedliwość społeczną, poszerzając możliwości wyboru dla konsumentów oraz zdecydowanie torując Europie drogę ku zerowej emisyjności.

Ostatni pakiet „Europa w ruchu” przedstawia pozytywny plan i ma umożliwić wszystkim Europejczykom czerpanie korzyści z bezpieczniejszego ruchu, pojazdów mniej zanieczyszczających środowisko oraz bardziej zaawansowanych rozwiązań technologicznych, przy jednoczesnym wspieraniu konkurencyjności przemysłu UE. W tym celu inicjatywy zakładają zintegrowaną politykę dla przyszłości bezpieczeństwa ruchu drogowego, przewidując środki na rzecz bezpieczeństwa pojazdów i infrastruktury; pierwsze w historii normy dotyczące emisji dwutlenku węgla przez pojazdy ciężkie; strategiczny plan działania dotyczący projektowania i produkcji baterii w Europie oraz przyszłościową strategię na rzecz opartej na sieci i zautomatyzowanej mobilności.

Strategia UE dotycząca tworzyw sztucznych

Zdrowe oceany mają fundamentalne znaczenie dla naszego istnienia. Są one kluczowym źródłem pożywienia i dochodu dla około 40 % ludności na świecie. Nasz klimat oraz zasoby wody i powietrza są regulowane przez morza i oceany, które ostatecznie odpowiadają za funkcjonowanie klimatu.

W unijnym programie międzynarodowego zarządzania oceanami ustanowiono nadrzędne ramy wzmacniania międzynarodowego zarządzania obszarami morskimi, tak aby oceany były bezpieczne, chronione, czyste oraz eksploatowane w sposób legalny i zrównoważony. Jednym z działań zawartych w programie zarządzania oceanami była walka z odpadami morskimi.

W maju 2018 r. Komisja Europejska zaproponowała nowe przepisy obejmujące całą UE, ukierunkowane na 10 rodzajów produktów plastikowych jednorazowego użytku, które najczęściej można znaleźć na plażach i w morzach Europy, jak również utraconymi lub porzuconymi narzędziami połowowymi. Łącznie stanowią one 70 % wszystkich odpadów morskich.

Inne inicjatywy związane z tworzywami sztucznymi obejmują między innymi środki zapobiegające zaśmiecaniu; przekształcenie gospodarki tworzywami sztucznymi w gospodarkę o obiegu zamkniętym; zlikwidowanie źródeł odpadów morskich znajdujących się na morzu; oraz zapewnienie, abyśmy lepiej zrozumieli i monitorowali sytuację w zakresie odpadów morskich.

Plan działania UE na rzecz przyrody, ludzi i gospodarki

Przepisy dotyczące ptaków i siedlisk należą do sztandarowych przepisów UE w zakresie ochrony przyrody. Ustanawiają one największą skoordynowaną sieć obszarów chronionych na świecie, charakteryzujących się bogatą różnorodnością biologiczną („Natura 2000”), które dzięki oczyszczaniu wody, składowaniu dwutlenku węgla, zapylaniu i turystyce („usługi ekosystemowe”) wnoszą wkład w gospodarkę UE odpowiadający między 1,7 a 2,5 % unijnego PKB.

W kwietniu 2017 r. Komisja przyjęła „Plan działania na rzecz przyrody, ludzi i gospodarki”, aby zapewnić pełne wdrożenie przepisów w praktyce, a tym samym zwiększyć ochronę przyrody z korzyścią dla obywateli i gospodarki UE.

Plan przewiduje 15 głównych działań, które mają zostać zrealizowane do 2019 r. w kontekście czterech priorytetów: poprawy wiedzy i wskazówek, aby zapewnić większą spójność z działaniami społeczno-gospodarczymi; zakończenia tworzenia sieci oraz zapewnienia skutecznego nią zarządzania; wzmocnienia inwestycji w sieć Natura 2000 oraz

zapewnienia zwiększonego finansowania; zaangażowania obywateli, zainteresowanych stron i społeczności lokalnych.

Agenda miejska dla UE

Wiele wyzwań gospodarczych, środowiskowych i społecznych jest szczególnie widocznych w przypadku europejskich miast. Ponad 70 % obywateli Unii żyje na obszarach miejskich, natomiast około 85 % unijnego PKB wytwarzane jest w miastach.

Uruchomiona w maju 2016 r. agenda miejska dla UE odgrywa decydującą rolę w zapewnieniu, aby obszary miejskie pełniły funkcję katalizatorów dla innowacyjnych i zrównoważonych rozwiązań promujących przejście na odporne i niskoemisyjne społeczeństwa. Agenda miejska jest rezultatem połączenia wysiłków Komisji, państw członkowskich i europejskich miast, by pozwolić na intensywniejsze uwzględnianie skutków realizowanych polityk na obszarach miejskich. Ma również na celu wzmocnienie odporności obszarów miejskich przez zapobieganie klęskom żywiołowym i zagrożeniom związanym z klimatem.

Agendzie miejskiej dla UE towarzyszą inicjatywy Komisji promujące długoterminowe działania w dziedzinie energii i klimatu na szczeblu lokalnym, takie jak **Porozumienie Burmistrzów**. Na podstawie tej inicjatywy europejskiej w 2016 r. zawarto globalne Porozumienie Burmistrzów w sprawie Klimatu i Energii, skupiające 10,28 % światowej ludności w sojuszu wspierającym działania przeciwdziałające zmianie klimatu oraz przejście na gospodarkę niskoemisyjną.

Europejski program na rzecz umiejętności

Za pośrednictwem nowego europejskiego programu na rzecz umiejętności Europa inwestuje w ludzi, tak aby mogli oni bez lęku stawić czoło przyszłości. Realizując 10 działań zawartych w programie na rzecz umiejętności, Komisja Europejska pomaga obywatelom w zdobywaniu właściwych umiejętności, by mogli oni nadążyć za zmianami w społeczeństwie i na rynku pracy. Europa sprawia również, że dzięki realizacji programu umiejętności stają się bardziej widoczne i porównywalne, a ponadto możliwe jest gromadzenie informacji na temat zapotrzebowania na umiejętności w różnych zawodach i sektorach w UE. Komisja Europejska wspiera państwa europejskie, aby mogły one udzielać większej pomocy dorosłym, którzy nie radzą sobie z umiejętnościami podstawowymi. Uruchomiono również inicjatywy przygotowujące obywateli do cyfrowej rewolucji i do rynku pracy przyszłości. I wreszcie, Komisja Europejska ustanowiła Europejski Tydzień Umiejętności Zawodowych, dzięki któremu podnoszona będzie świadomość na temat wielu możliwości, jakie oferuje kształcenie i szkolenie zawodowe. Dzięki tym kampaniom, skutecznie prowadzonym od 2016 r., miliony osób młodych i dorosłych przekonały się, że kształcenie i szkolenie zawodowe może być pierwszym lub też równoważnym wyborem ścieżki kształcenia.

Zrównoważona biogospodarka UE dla wzmocnienia powiązań między gospodarką, społeczeństwem i środowiskiem

Żyjemy w świecie o ograniczonych zasobach. Światowe wyzwania takie jak zmiana klimatu czy degradacja gleby i ekosystemu w połączeniu ze wzrostem liczby ludności zmuszają nas do poszukiwania nowych sposobów produkcji i konsumpcji zasobów biologicznych, które nie naruszałyby granic ekologicznych naszej planety. Biogospodarka, której obrót wynosi 2,3 bln EUR i w której zatrudnionych jest 8,2 % siły roboczej UE, jest kluczowym elementem gospodarki UE.

Zaktualizowana strategia dotycząca biogospodarki wprowadzi 14 działań. Stworzy ona podstawę dla bardziej innowacyjnego, zasobooszczędnego i konkurencyjnego społeczeństwa, w którym zapewnienie bezpieczeństwa żywnościowego nie jest sprzeczne z zasadami zrównoważonego wykorzystania biotycznych zasobów odnawialnych przy jednoczesnym zapewnieniu ochrony środowiska. Strategia wzmocni sektory wykorzystujące biotechnologie oraz umożliwi opracowanie nowych technologii pozwalających wartościowo wykorzystać bioodpady, generować korzyści dla społeczności wiejskich oraz zapewnić, aby biogospodarka nie naruszała granic ekologicznych.

Polityka spójności UE

Polityka spójności UE jest główną unijną polityką inwestycyjną, której podstawowym celem jest osiągnięcie spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej przez zmniejszenie dysproporcji w poziomach rozwoju różnych regionów. Jest to jedna z najbardziej horyzontalnych i przekrojowych polityk, która przyczynia się do osiągnięcia większości lub może nawet wszystkich 17 celów zrównoważonego rozwoju.

Ponadto na wszystkich etapach wdrażania polityki uwzględniono kluczowe przekrojowe zasady i cele, takie jak zrównoważony rozwój, eliminacja nierówności, promowanie równouprawnienia płci, włączenie perspektywy płci, jak również zwalczanie dyskryminacji. Dzięki priorytetowemu traktowaniu zasady partnerstwa zapewnia się odpowiedzialne podejście krajowych podmiotów i podmiotów na szczeblu niższym niż krajowy do realizacji priorytetów UE za pośrednictwem projektów współfinansowanych oraz ich zaangażowanie w tę realizację.

Europejski obszar edukacji

Europa dąży do ustanowienia do 2025 r. europejskiego obszaru edukacji. Dzięki temu stanie się ona *miejscem, w którym granice nie są przeszkodą w uczeniu się, studiowaniu i prowadzeniu badań. Powinna być kontynentem, na którym normą jest spędzanie czasu w innym państwie członkowskim w celu nauki, studiowania lub pracy, a także znajomość dwóch języków oprócz języka ojczystego; kontynentem, na którym ludzie mają silne poczucie tożsamości europejskiej, europejskiego dziedzictwa kulturowego i jego różnorodności.*

Zgodnie z pierwszą zasadą europejskiego filaru praw socjalnych celem jest udostępnienie wszystkim na wszystkich etapach życia innowacyjnego kształcenia sprzyjającego włączeniu społecznemu. Pierwsze konkretne działania w tym zakresie obejmują między innymi ustanowienie europejskich szkół wyższych; dopilnowanie, aby kwalifikacje uzyskane w trakcie nauki na poziomie średnim lub wyższym, jak również okresy nauki za granicą były automatycznie uznawane we wszystkich państwach członkowskich; poprawę nauczania języków obcych; promowanie wysokiej jakości wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem na wysokim poziomie; wspieranie nabywania kluczowych kompetencji; oraz wzmocnienie cyfrowego uczenia się.

Unijna Platforma ds. Strat i Marnotrawienia Żywności

Szacuje się, że w UE marnotrawi się 20 % całkowitej produkcji żywności, natomiast 43 mln osób co drugi dzień nie może sobie pozwolić na wartościowy posiłek**.** Gospodarstwa domowe generują ponad połowę odpadów żywnościowych w UE – 70 % odpadów żywnościowych powstaje w gospodarstwach domowych, sektorze gastronomicznym oraz handlu detalicznym.

Nie istnieje jedna przyczyna ani jedno rozwiązanie tego problemu, gdyż łańcuch żywnościowy jest kompleksowym i dynamicznym systemem. Kwestia marnotrawienia żywności wymaga współpracy ze wszystkimi kluczowymi podmiotami sektora publicznego i prywatnego, co pozwoli lepiej określić, ocenić, zrozumieć i rozwiązać ten problem.

Ustanowiona w 2016 r. Unijna Platforma ds. Strat i Marnotrawienia Żywności skupia organizacje międzynarodowe, państwa członkowskie i zainteresowane strony. Jej założeniem jest określanie dobrych praktyk i przyspieszanie postępów w zapobieganiu powstawaniu odpadów żywnościowych. Przy wsparciu Platformy Komisja przyjęła wytyczne UE, które ułatwiają darowiznę żywności (2017 r.), oraz realizuje trzyletni projekt pilotażowy promujący ich wdrożenie w praktyce. W 2018 r. przyjęto wytyczne UE dotyczące wykorzystywania żywności, która jest bezpieczna, ale której nie można już sprzedawać do celów spożycia przez ludzi, jako źródła paszy. Komisja bada również aktywnie, w jaki sposób można poprawić stosowanie i rozumienie dat „spożyć przed" i „najlepiej spożyć przed" w łańcuchu dostaw oraz przez konsumentów, co miałoby ograniczyć związane z tym odpady żywnościowe.

Europejski konsensus w sprawie rozwoju

W 2017 r. UE i jej państwa członkowskie przyjęły Europejski konsensus w sprawie rozwoju. Jest to wspólna wizja polityki rozwojowej. Konsensus odzwierciedla nowe ramy działań zewnętrznych i aktualizuje wizję polityki rozwojowej, aby uwzględnić Agendę ONZ na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030 i cele zrównoważonego rozwoju. Promuje również skoordynowane wdrożenie porozumienia klimatycznego z Paryża oraz programu godnej pracy.

Europejski Konsensus w sprawie rozwoju opiera się na pięciu elementach będących podstawą Agendy ONZ na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030. Są to: ludzie, planeta, dobrobyt, pokój i partnerstwo. Celem podstawowym pozostaje zlikwidowanie ubóstwa. Konsensus łączy wymiar gospodarczy, społeczny i środowiskowy zrównoważonego rozwoju. Wzmacnia istotne powiązanie między politykami zewnętrznymi, takimi jak polityka humanitarna, polityka rozwojowa i polityka handlowa, jak również polityka na rzecz utrzymania pokoju i bezpieczeństwa oraz polityka w zakresie migracji, środowiska i zmiany klimatu.

W kierunku nowego sojuszu Afryka – Europa

UE jest głównym partnerem Afryki, jeżeli chodzi o handel, inwestycje i rozwój. W 2017 r. 36 % afrykańskiej wymiany handlowej towarami stanowiła wymiana z UE, inwestycje UE stanowiły 40 % bezpośrednich inwestycji zagranicznych w Afryce, co w 2016 r. odpowiadało

wartości 291 mld EUR, i w samym tylko 2016 r. Afryka otrzymała 55 % swojej oficjalnej pomocy rozwojowej, o wartości 23 mld EUR, od UE i jej państw członkowskich.

Aby rozpocząć kolejny etap tego partnerstwa, we wrześniu 2018 r. Komisja Europejska ustanowiła nowy „Sojusz Afryka – Europa na rzecz zrównoważonych inwestycji i tworzenia miejsc pracy".

Sojusz wyznacza kluczowe kierunki działania dla UE i jej partnerów z Afryki, aby przyciągnąć prywatnych inwestorów, poprawić otoczenie biznesu, wspierać kształcenie i zdobywanie umiejętności oraz pobudzić wymianę handlową.

Sojusz uzupełnia ustanowione przed laty partnerstwo polityczne i proponuje zmianę podejścia: odejście od relacji darczyńca–beneficjent w kierunku sojuszu równych partnerów. Opiera się on na wspólnym zobowiązaniu do pobudzania inwestycji, tworzenia miejsc pracy i zwiększania wymiany handlowej, które podjęto na 5. szczycie Unia Afrykańska – Unia Europejska w 2017 r.

Afryka [...] potrzebuje zrównoważonego partnerstwa, prawdziwego partnerstwa. I my, Europejczycy, także potrzebujemy tego partnerstwa.

Jean-Claude Juncker,
Przewodniczący Komisji
Orędzie o stanie Unii w 2018 r.

Globalna strategia na rzecz polityki zagranicznej i bezpieczeństwa Unii Europejskiej

Globalna strategia na rzecz polityki zagranicznej i bezpieczeństwa przedstawia wizję zaangażowania UE w stosunki na świecie. Cele zrównoważonego rozwoju wyznaczają w sposób przekrojowy kierunek realizacji wszystkich działań niezbędnych do wdrożenia strategii.

UE pomaga budować pokojowe i integracyjne społeczeństwa. W obliczu kurczenia się przestrzeni obywatelskiej i demokratycznej UE ponownie potwierdziła swoje bezwarunkowe wsparcie dla demokracji, praw człowieka i dobrych rządów na całym świecie.

To zobowiązanie przyjmuje różne formy, na przykład dialogu politycznego i merytorycznego oraz wsparcia finansowego za pośrednictwem Europejskiego Instrumentu na rzecz Wspierania Demokracji i Praw Człowieka. Plan działania UE dotyczący praw człowieka i demokracji (2015–2019) ustanawia ramy polityki prowadzonej z państwami trzecimi. Aby pogłębić współpracę w dziedzinie praw człowieka i poprawić sytuację w tej dziedzinie, m.in. zapewnić dostęp do wymiaru sprawiedliwości, Unia od wielu lat nawiązuje dialog na temat praw człowieka z coraz większą liczbą państw trzecich.

Ponadto UE wspiera programy mające na celu wzmocnienie przejrzystych i rozliczalnych instytucji, w tym parlamentów, organów sądowych i organów ścigania, jak również krajowych instytucji ds. praw człowieka. UE prowadzi również działania w celu wzmocnienia odporności w państwach partnerskich, co ma ułatwić im pokonywanie problemów związanych z niestabilną sytuacją. Wspiera również inicjatywy na rzecz zapobiegania konfliktom i budowania pokoju, w tym przyczynia się do poprawy zarządzania sektorem bezpieczeństwa w państwach partnerskich, a tym samym zapobiegania kryzysom i gwarantowania bezpieczeństwa ludzkiego.

Strategia „Handel z korzyścią dla wszystkich": w kierunku bardziej odpowiedzialnej polityki handlowej i inwestycyjnej

Dzisiejszy system gospodarczy, charakteryzujący się globalizacją i cyfryzacją, opiera się na międzynarodowych łańcuchach wartości, a handel towarami i usługami coraz częściej ma wymiar transgraniczny.

Komisja uznaje fakt, iż polityka handlowa i inwestycyjna UE powinna być w stanie sprostać wyzwaniom naszych czasów i ułatwiać wymianę pomysłów, umiejętności i innowacji. Komisja jest również zdania, że skuteczna polityka handlowa powinna być spójna z polityką zrównoważonego rozwoju i bardziej ogólną polityką zagraniczną, jak również z ukierunkowanymi na zewnątrz celami polityk wewnętrznych UE, tak aby mogły one się wzajemnie wzmacniać. Komisja podkreśla, że handel powinien zapewniać równe warunki działania, promując jednocześnie podstawowe zasady dotyczące takich kwestii jak prawa człowieka, godna praca, zrównoważony rozwój na świecie oraz wysokiej jakości regulacje i usługi publiczne w samej Unii.

Dzięki opartej na wartościach strategii „Handel z korzyścią dla wszystkich: dążąc do bardziej odpowiedzialnej polityki handlowej i inwestycyjnej", Komisja pokazuje, że unijna polityka handlowa przynosi korzyści wszystkim, że powinna prowadzić do wzrostu gospodarczego, tworzenia miejsc pracy i innowacji, jednak powinna być spójna z zasadami modelu europejskiego. W skrócie – polityka musi być odpowiedzialna.

Kolejny wieloletni budżet europejski – instrument służący włączeniu zrównoważonego rozwoju

Wniosek Komisji w sprawie kolejnego wieloletniego budżetu UE na lata 2021–2027 zawiera projekt budżetu, któremu przyświecają zasady dobrobytu, zrównoważonego rozwoju, solidarności i bezpieczeństwa. Zrównoważony rozwój jest centralnym elementem tego wniosku. Jest to przekrojowy priorytet, nieograniczający się tylko do jednego działu lub pojedynczego programu. Zrównoważony rozwój jest promowany przez liczne programy i instrumenty wydatkowania oraz jest w nich uwzględniany. Oto niektóre przykłady z wniosków Komisji dotyczących kolejnego wieloletniego budżetu europejskiego:

- Znaczna restrukturyzacja unijnych **instrumentów działań zewnętrznych**, która ma zapewnić większą spójność między instrumentami, wykorzystać korzyści skali i efekty synergii między programami oraz uprościć stosowne procesy. Dzięki temu UE będzie mogła skuteczniej realizować swoje cele i promować swoje zamiary, polityki, wartości i interesy na arenie międzynarodowej. Proponowany nowy **Instrument Sąsiedztwa oraz Współpracy Międzynarodowej i Rozwojowej** o budżecie w wysokości niemal 90 mld EUR jest dostosowany do Agendy ONZ na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030 i określonych w niej celów. Za pośrednictwem nowego **Europejskiego Instrumentu na rzecz Pokoju** o wartości 10,5 mld EUR Unia Europejska będzie również dążyła do poprawy swojej zdolności do zapobiegania konfliktom, budowy pokoju i wzmacniania bezpieczeństwa międzynarodowego.
- Przełomowe rozwiązania wspierające przejście na zrównoważony rozwój będą wymagały bezprecedensowych inwestycji w badania naukowe i innowacje za pośrednictwem **programu „Horyzont Europa" – największego dotąd unijnego programu na rzecz badań naukowych i innowacji**, dla którego zaproponowano budżet w wysokości 100 mld EUR.

- Bardziej ambitny cel w zakresie **uwzględniania kwestii klimatu** we wszystkich programach UE zakładający przeznaczanie docelowo 25 % wydatków UE na działania na rzecz klimatu, obejmujący również cele związane z przejściem na czystą energię. Ta wartość zostaje zwiększona do 35 % całkowitego budżetu programu ramowego na rzecz badań naukowych i innowacji **„Horyzont Europa”**, który został stworzony i opracowany zgodnie z założeniami celów zrównoważonego rozwoju.
- **Zreformowana polityka spójności** o budżecie przekraczającym 370 mld EUR, będącym największym budżetem spośród wszystkich polityk i inicjatyw UE na lata 2021–2027, uruchomi znaczące dodatkowe inwestycje krajowe i prywatne. We wniosku skupiono się na zrównoważonym wzroście gospodarczym, przejściu na niskoemisyjną gospodarkę o obiegu zamkniętym, środowisku i efektywnym gospodarowaniu zasobami oraz włączeniu społecznym. Zreformowana polityka spójności umożliwi UE osiągnięcie celów porozumienia klimatycznego z Paryża oraz ułatwi dokonanie przeniesienia na lokalny poziom celów zrównoważonego rozwoju, jako że dążenie do ich osiągnięcia odbywa się w ścisłej współpracy z regionami i władzami lokalnymi. Inwestowanie w ludzi będzie priorytetem dla **przyszłego Europejskiego Funduszu Społecznego** (EFS+), który przyczynia się do wdrażania europejskiego filaru praw socjalnych i dla którego zaproponowano budżet w wysokości 101 mld EUR.
- Wniosek dotyczący pobudzenia inwestycji strategicznych za pomocą nowego, w pełni zintegrowanego funduszu inwestycyjnego **InvestEU**, który będzie miał zasadnicze znaczenie dla dobrobytu Europy w przyszłości oraz jej wiodącej roli w osiąganiu celów zrównoważonego rozwoju. Oczekuje się, że dzięki wkładowi z budżetu UE o wartości 15,2 mld EUR InvestEU uruchomi dodatkowe inwestycje w całej Europie o wartości ponad 650 mld EUR.
- **Uproszczona zreformowana wspólna polityka rolna** o całkowitym budżecie 365 mld EUR pozwoli zapewnić liczącej 500 mln konsumentów UE bezpieczną, przystępną, bogatą w składniki odżywcze i zróżnicowaną żywność wysokiej jakości. Nowa wspólna polityka rolna oznacza większy nacisk na środowisko i klimat. Wszyscy rolnicy otrzymujący płatności obszarowe i płatności związane ze zwierzętami będą zobowiązani do przestrzegania szeregu wymogów dotyczących zmiany klimatu, wody, gleby, bioróżnorodności i krajobrazów, jak również zdrowia publicznego, zdrowia roślin oraz zdrowia i dobrostanu zwierząt.
- Wzmocniony środowiskowy **program LIFE** o budżecie w wysokości 5,5 mld EUR przeznaczonym dla projektów wspierających działania w dziedzinie ochrony środowiska i klimatu, w tym nowy dział poświęcony wsparciu przejścia na czystą energię.
- Proponuje się podwoić budżet dla przyszłego **programu Erasmus**, tak aby osiągnął on pułap 30 mld EUR. Dzięki temu obywatele europejscy będą mogli studiować, odbywać praktyki, wolontariat oraz zdobywać doświadczenie zawodowe za granicą.
- Program dotyczący **instrumentu „Łącząc Europę”** na lata 2021–2027 ma na celu stworzenie inteligentnej, zrównoważonej i bezpiecznej infrastruktury w sektorze transportu, energii i sektorze cyfrowym. Na program proponuje się przeznaczyć budżet w wysokości 42,3 mld EUR. Wspierane będą efekty synergii między tymi trzema sektorami, a inwestycje będą powiązane ze spójnymi kryteriami kwalifikowalności; zapewniona zostanie widoczność listy przygotowywanych projektów. Na działanie w dziedzinie klimatu przeznaczy się co najmniej **60 % finansowania** z instrumentu „Łącząc Europę”.

- Transformacja cyfrowa jest istotnym czynnikiem umożliwiającym przejście na gospodarkę i społeczeństwo niskoemisyjne o obiegu zamkniętym, co jest wymagane do osiągnięcia celów zrównoważonego rozwoju. W tym celu proponuje się **program „Cyfrowa Europa”** o budżecie 9,2 mld EUR. W ramach programu przewidziano wsparcie na zapewnianie zwiększonych zdolności w przypadku obliczeń wielkiej skali i sztucznej inteligencji, co zaoferuje nowe możliwości dla zrównoważonego rozwoju, w tym w odniesieniu do ograniczania emisji dwutlenku węgla.
- Uproszczony i lepiej ukierunkowany **Europejski Fundusz Morski i Rybacki** o łącznym budżecie 6,14 mld EUR. Program zakłada wspieranie wspólnej polityki rybołówstwa, polityki morskiej UE i międzynarodowych zobowiązań w obszarze zarządzania oceanami, szczególnie w kontekście Agendy ONZ na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030.

Główne inicjatywy Komisji pod przewodnictwem Jeana-Claude'a Junckera związane z celami zrównoważonego rozwoju

Cel zrównoważonego rozwoju nr 1: Koniec z ubóstwem

- Europejski filar praw socjalnych, tablica wyników zawierająca wskaźniki społeczne
- Wzmocniony europejski semestr na rzecz koordynacji polityki społecznej i gospodarczej
- Zalecenie dotyczące bezrobocia długotrwałego
- Zalecenie dotyczące dostępu do ochrony socjalnej dla wszystkich
- Unijne ramy dotyczące krajowych strategii integracji Romów
- Europejski akt w sprawie dostępności
- Plan działania w celu zlikwidowania zróżnicowania wynagrodzenia ze względu na płeć
- Strategiczne podejście do kwestii odporności w ramach działań zewnętrznych UE
- Europejski konsensus w sprawie rozwoju
- Plan działania dotyczący ram z Sendai odnoszących się do ograniczania ryzyka klęsk żywiołowych w latach 2015–2030
- Zaktualizowana europejska polityka sąsiedztwa i strategia rozszerzenia UE, strategia dla Bałkanów Zachodnich
- Strategia „Handel z korzyścią dla wszystkich”
- Zaktualizowana strategia pomocy na rzecz wymiany handlowej

Cel zrównoważonego rozwoju nr 2: Zero głodu

- Wspólna polityka rolna
- Wspólna polityka rybołówstwa
- Plan działania UE dotyczący gospodarki o obiegu zamkniętym
- Unijna platforma ds. strat i marnotrawienia żywności oparta na porozumieniu zainteresowanych stron
- Przepisy dotyczące rolnictwa ekologicznego
- Inicjatywa FOOD 2030 na rzecz opracowania spójnego planu badań naukowych i innowacji dla zrównoważonych systemów żywności i żywienia
- Zrównoważona biogospodarka dla Europy: wzmocnienie powiązań między gospodarką, społeczeństwem i środowiskiem
- Europejski konsensus w sprawie rozwoju
- Zaktualizowana europejska polityka sąsiedztwa i strategia rozszerzenia UE, strategia dla Bałkanów Zachodnich
- Grupa zadaniowa dla obszarów wiejskich w Afryce
- Strategia „Handel z korzyścią dla wszystkich”

Cel zrównoważonego rozwoju nr 3: Dobre zdrowie i jakość życia

- Europejski filar praw socjalnych, tablica wyników zawierająca wskaźniki społeczne
- Stan zdrowia w UE – cykl sprawozdawczy
- Transformacja cyfrowa opieki zdrowotnej i społecznej zapewniająca lepszą opiekę zdrowotną i społeczną większej liczbie obywateli w lepszy i skuteczniejszy sposób

- Plan działania „Jedno zdrowie” na rzecz zwalczania oporności na środki przeciwdrobnoustrojowe
- Aktualizacja przepisów dotyczących czynników rakotwórczych i mutagenów
- Współpraca UE w zakresie chorób zwalczanych drogą szczepień
- Grupa Sterująca ds. Promocji Zdrowia, Profilaktyki Chorób i Zarządzania Chorobami Niezakaźnymi
- Nowe przepisy dotyczące wyrobów medycznych
- Wdrożenie norm UE w zakresie zanieczyszczenia powietrza i środków mających ułatwić podmiotom krajowym, regionalnym i lokalnym zwalczanie zanieczyszczenia powietrza
- Czysta planeta dla wszystkich – długoterminowa wizja stworzenia dobrze prosperującej, nowoczesnej, konkurencyjnej i neutralnej dla klimatu gospodarki do 2050 r.
- Strategiczny plan działania na rzecz bezpieczeństwa ruchu drogowego
- Europejski konsensus w sprawie rozwoju
- Partnerstwo badawcze z Afryką przeciwko HIV/AIDS, gruźlicy i innym chorobom zakaźnym
- Zaktualizowana europejska polityka sąsiedztwa i strategia rozszerzenia UE, strategia dla Bałkanów Zachodnich
- Strategia „Handel z korzyścią dla wszystkich”

Cel zrównoważonego rozwoju nr 4: Wysoka jakość edukacji

- Europejski filar praw socjalnych, tablica wyników zawierająca wskaźniki społeczne
- Europejski obszar edukacji do 2025 r.
- Odnowiony program UE dla szkolnictwa wyższego
- Nowy europejski program na rzecz umiejętności
- Strategia UE na rzecz młodzieży 2019–2027
- Plan działania w dziedzinie edukacji cyfrowej
- Zalecenia dotyczące wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem na wysokim poziomie; automatycznego wzajemnego uznawania dyplomów i okresów nauki za granicą; poprawy nauczania i uczenia się języków obcych; europejskich ram jakości i skuteczności programów przygotowania zawodowego; kluczowych kompetencji w uczeniu się przez całe życie; oraz ścieżek podnoszenia kwalifikacji, nowych możliwości dla dorosłych
- Wzmocniony europejski semestr na rzecz koordynacji polityki społecznej i gospodarczej
- Działania UE na rzecz edukacji w sytuacjach nadzwyczajnych i w trakcie przedłużających się kryzysów
- Europejski konsensus w sprawie rozwoju
- Zaktualizowana europejska polityka sąsiedztwa i strategia rozszerzenia UE, strategia dla Bałkanów Zachodnich
- Nowy sojusz Afryka–UE

Cel zrównoważonego rozwoju nr 5: Równość płci

- Strategiczne zaangażowanie na rzecz równouprawnienia płci na lata 2016–2019
- Równowaga między życiem zawodowym a prywatnym
- Plan działania w celu zlikwidowania zróżnicowania wynagrodzenia ze względu na płeć
- Europejski filar praw socjalnych, tablica wyników zawierająca wskaźniki społeczne
- Wzmocniony europejski semestr na rzecz koordynacji polityki społecznej i gospodarczej

- „Kobiety w sektorze transportu”
- Plan działania na rzecz równouprawnienia płci i wzmocnienia pozycji kobiet w stosunkach zewnętrznych
- Europejski konsensus w sprawie rozwoju
- Sojusz globalny: inicjatywa „Spotlight” (UE–ONZ) na rzecz zlikwidowania przemocy wobec kobiet i dziewcząt
- Zaktualizowana europejska polityka sąsiedztwa i strategia rozszerzenia UE, strategia dla Bałkanów Zachodnich
- Strategia „Handel z korzyścią dla wszystkich”

Cel zrównoważonego rozwoju nr 6: Czysta woda i warunki sanitarne

- Wniosek w sprawie zmiany przepisów dotyczących wody pitnej
- Wniosek w sprawie minimalnych wymogów w odniesieniu do odzyskiwania wody
- Europejski konsensus w sprawie rozwoju
- Zaktualizowana europejska polityka sąsiedztwa i strategia rozszerzenia UE, strategia dla Bałkanów Zachodnich
- Globalna strategia na rzecz polityki zagranicznej i bezpieczeństwa Unii Europejskiej

Cel zrównoważonego rozwoju nr 7: Czysta i dostępna energia

- Strategia na rzecz unii energetycznej
- Pakiety „Europa w ruchu”
- pakiet „Czysta energia dla wszystkich Europejczyków”
- Czysta planeta dla wszystkich – długoterminowa wizja stworzenia dobrze prosperującej, nowoczesnej, konkurencyjnej i neutralnej dla klimatu gospodarki do 2050 r.
- Ramy polityki klimatyczno-energetycznej do roku 2030
- Szeroko zakrojona inicjatywa „Horyzont 2020” dotycząca transformacji cyfrowej w sektorze energetycznym dzięki internetowi rzeczy
- Strategiczny plan w dziedzinie technologii energetycznych
- Europejski sojusz na rzecz baterii
- inicjatywa „Mission Innovation”
- Wsparcie dla regionów górniczych znajdujących się w okresie przejściowym
- Obserwatorium Ubóstwa Energetycznego
- Inicjatywa Czysta energia dla wysp w UE
- Polityka spójności
- Plan działania na rzecz zrównoważonego finansowania
- Strategia niskoemisyjności
- Europejski konsensus w sprawie rozwoju
- Strategia na rzez zapewnienia usług energetycznych w Afryce
- Europejskie i globalne Porozumienie Burmistrzów w sprawie Klimatu i Energii
- Zaktualizowana europejska polityka sąsiedztwa i strategia rozszerzenia UE, strategia dla Bałkanów Zachodnich
- Globalna strategia na rzecz polityki zagranicznej i bezpieczeństwa Unii Europejskiej

Cel zrównoważonego rozwoju nr 8: Wzrost gospodarczy i godna praca

- Plan inwestycyjny dla Europy / Plan Junckera
- Europejski filar praw socjalnych, tablica wyników zawierająca wskaźniki społeczne
- Wzmocniony europejski semestr na rzecz koordynacji polityki społecznej i gospodarczej
- Zaktualizowana strategia dotycząca polityki przemysłowej UE
- Odnowiona agenda w dziedzinie badań naukowych i innowacji i program „Horyzont 2020"
- Polityka spójności
- Przepisy dotyczące przejrzystych i przewidywalnych warunków pracy
- Aktualizacja przepisów dotyczących delegowania pracowników
- Wniosek w sprawie ustanowienia Europejskiego Urzędu ds. Pracy
- Aktualizacja przepisów dotyczących czynników rakotwórczych i mutagenów
- Zalecenie dotyczące dostępu do ochrony socjalnej dla wszystkich
- Zalecenie dotyczące bezrobocia długotrwałego
- Czysta planeta dla wszystkich – długoterminowa wizja stworzenia dobrze prosperującej, nowoczesnej, konkurencyjnej i neutralnej dla klimatu gospodarki do 2050 r.
- Plan działania UE dotyczący gospodarki o obiegu zamkniętym
- Plan inwestycji zewnętrznych, w tym Europejski Fundusz na rzecz Zrównoważonego Rozwoju
- Europejski konsensus w sprawie rozwoju
- Zaktualizowana europejska polityka sąsiedztwa i strategia rozszerzenia UE, strategia dla Bałkanów Zachodnich
- Strategia „Handel z korzyścią dla wszystkich"
- Zaktualizowana strategia pomocy na rzecz wymiany handlowej
- Globalna strategia na rzecz polityki zagranicznej i bezpieczeństwa Unii Europejskiej
- Nowy sojusz Afryka–UE

Cel zrównoważonego rozwoju nr 9: Innowacyjność, przemysł, infrastruktura

- Odnowiona strategia dotycząca polityki przemysłowej UE oraz wykaz surowców krytycznych
- Okrągły stół wysokiego szczebla „Przemysł 2030"
- Plan działania UE dotyczący gospodarki o obiegu zamkniętym
- Czysta planeta dla wszystkich – długoterminowa wizja stworzenia dobrze prosperującej, nowoczesnej, konkurencyjnej i neutralnej dla klimatu gospodarki do 2050 r.
- Odnowiona agenda na rzecz badań naukowych i innowacji oraz inicjatywa „Horyzont 2020", w tym znaczny nacisk na cyfryzację europejskiego przemysłu
- Polityka spójności
- Strategia jednolitego rynku cyfrowego dla Europy
- Plan działania na rzecz zrównoważonego finansowania
- Pakiet „Czysta energia dla wszystkich Europejczyków"
- Obserwatorium Ubóstwa Energetycznego

- Wdrożenie strategii na rzecz społecznej odpowiedzialności biznesu
- Pakiety „Europa w ruchu”
- „Kobiety w sektorze transportu”
- Instrument „Łącząc Europę”
- Europejska inicjatywa dotycząca procesorów
- Strategia na rzecz mobilności niskoemisyjnej
- Europejski plan inwestycji zewnętrznych
- Europejski konsensus w sprawie rozwoju
- Zaktualizowana europejska polityka sąsiedztwa i strategia rozszerzenia UE, strategia dla Bałkanów Zachodnich
- Strategia „Handel z korzyścią dla wszystkich”
- Nowy sojusz Afryka–UE

Cel zrównoważonego rozwoju nr 10: Mniej nierówności

- Europejski filar praw socjalnych, tablica wyników zawierająca wskaźniki społeczne
- Wzmocniony europejski semestr na rzecz koordynacji polityki społecznej i gospodarczej
- Europejski akt w sprawie dostępności
- Zalecenie dotyczące dostępu do ochrony socjalnej dla wszystkich
- Równowaga między życiem zawodowym a prywatnym
- Przepisy dotyczące przejrzystych i przewidywalnych warunków pracy w UE
- Polityka spójności
- Unijne ramy dotyczące krajowych strategii integracji Romów
- Europejski program w zakresie migracji
- Plan działania UE dotyczący praw człowieka i demokracji na lata 2015–2019
- Europejski konsensus w sprawie rozwoju
- Zaktualizowana europejska polityka sąsiedztwa i strategia rozszerzenia UE, strategia dla Bałkanów Zachodnich
- Strategia „Handel z korzyścią dla wszystkich”
- Globalna strategia na rzecz polityki zagranicznej i bezpieczeństwa Unii Europejskiej

Cel zrównoważonego rozwoju nr 11: Zrównoważone miasta i społeczności

- Agenda miejska dla UE
- Strategia na rzecz mobilności niskoemisyjnej
- Europejski filar praw socjalnych, tablica wyników zawierająca wskaźniki społeczne
- Odnowiona agenda na rzecz badań naukowych i innowacji oraz inicjatywa „Horyzont 2020”, w tym szeroko zakrojona inicjatywa dotycząca transformacji cyfrowej w inteligentnych miastach i społecznościach
- Wspólny komunikat w sprawie odporności
- Polityka spójności
- Czysta planeta dla wszystkich – długoterminowa wizja stworzenia dobrze prosperującej, nowoczesnej, konkurencyjnej i neutralnej dla klimatu gospodarki do 2050 r.
- Plan działania UE dotyczący gospodarki o obiegu zamkniętym
- Europejskie i globalne Porozumienie Burmistrzów w sprawie Klimatu i Energii

- Wzmocnione zarządzanie klęskami żywiołowymi UE (rescEU) oraz zmieniony Unijny Mechanizm Ochrony Ludności
- Plan działania dotyczący ram z Sendai dotyczących ograniczania ryzyka klęsk żywiołowych w latach 2015–2030
- Europejski konsensus w sprawie rozwoju
- Zaktualizowana europejska polityka sąsiedztwa i strategia rozszerzenia UE, strategia dla Bałkanów Zachodnich
- nagroda „Miasto UE dla sprawiedliwego i etycznego handlu”

Cel zrównoważonego rozwoju nr 12: Odpowiedzialna konsumpcja i produkcja

- Plan działania UE dotyczący gospodarki o obiegu zamkniętym, w tym ramy monitorowania i Europejska platforma zainteresowanych stron gospodarki o obiegu zamkniętym
- Czysta planeta dla wszystkich – długoterminowa wizja stworzenia dobrze prosperującej, nowoczesnej, konkurencyjnej i neutralnej dla klimatu gospodarki do 2050 r.
- Unijna platforma ds. strat i marnotrawienia żywności oparta na porozumieniu zainteresowanych stron
- Nowe przepisy UE dotyczące odpadów, w tym działania zapobiegające marnotrawieniu żywności
- Strategia UE dotycząca tworzyw sztucznych
- Szeroko zakrojone inicjatywy w ramach programu „Horyzont 2020” dotyczące transformacji cyfrowej i przejścia na zrównoważony rozwój w sektorze rolno-spożywczym
- Zrównoważona biogospodarka dla Europy: wzmocnienie powiązań między gospodarką, społeczeństwem i środowiskiem
- Plan prac w zakresie ekoprojektu i etykietowania energetycznego
- Europejski program na rzecz gospodarki współpracy
- Wdrożenie strategii na rzecz społecznej odpowiedzialności biznesu
- Przepisy w sprawie minerałów z regionów ogarniętych konfliktami
- Europejski konsensus w sprawie rozwoju
- Zaktualizowana europejska polityka sąsiedztwa i strategia rozszerzenia UE, strategia dla Bałkanów Zachodnich
- Strategia „Handel z korzyścią dla wszystkich”

Cel zrównoważonego rozwoju nr 13: Działania w dziedzinie klimatu

- Wejście w życie porozumienia paryskiego w sprawie zmian klimatu
- Czysta planeta dla wszystkich – długoterminowa wizja stworzenia dobrze prosperującej, nowoczesnej, konkurencyjnej i neutralnej dla klimatu gospodarki do 2050 r.
- Ramy polityki klimatyczno-energetycznej do roku 2030
- Odnowiony system handlu emisjami UE
- Pakiet „Czysta energia dla wszystkich Europejczyków”
- Pakiety „Europa w ruchu”
- Strategia na rzecz mobilności niskoemisyjnej

- Plan działania UE dotyczący gospodarki o obiegu zamkniętym
- Program zarządzania oceanami
- Wykaz surowców krytycznych
- Europejskie i globalne Porozumienie Burmistrzów w sprawie Klimatu i Energii
- Wzmocnione zarządzanie klęskami żywiołowymi UE (rescEU) oraz zmieniony Unijny Mechanizm Ochrony Ludności
- Plan działania dotyczący ram z Sendai dotyczących ograniczania ryzyka klęsk żywiołowych w latach 2015–2030
- Europejski konsensus w sprawie rozwoju
- Zaktualizowana europejska polityka sąsiedztwa i strategia rozszerzenia UE, strategia dla Bałkanów Zachodnich
- Strategia „Handel z korzyścią dla wszystkich"
- Globalna strategia na rzecz polityki zagranicznej i bezpieczeństwa Unii Europejskiej

Cel zrównoważonego rozwoju nr 14: Życie pod wodą

- Strategia UE dotycząca tworzyw sztucznych
- Program międzynarodowego zarządzania oceanami
- Unijna strategia niebieskiego wzrostu
- Nowe przepisy dotyczące zrównoważonego zarządzania zewnętrznymi flotami rybackimi
- Wniosek w sprawie przeglądu unijnego systemu kontroli rybołówstwa
- Walka z nielegalnymi, nieraportowanymi i nieuregulowanymi połowami
- Czysta planeta dla wszystkich – długoterminowa wizja stworzenia dobrze prosperującej, nowoczesnej, konkurencyjnej i neutralnej dla klimatu gospodarki do 2050 r.
- Europejski konsensus w sprawie rozwoju
- Zaktualizowana europejska polityka sąsiedztwa i strategia rozszerzenia UE, strategia dla Bałkanów Zachodnich
- Strategia „Handel z korzyścią dla wszystkich"
- Globalna strategia na rzecz polityki zagranicznej i bezpieczeństwa Unii Europejskiej

Cel zrównoważonego rozwoju nr 15: Życie na lądzie

- Plan działania na rzecz przyrody, ludzi i gospodarki
- Inicjatywa UE na rzecz owadów zapylających
- Nowe przepisy dotyczące inwazyjnych gatunków obcych
- Nowe przepisy dotyczące rolnictwa ekologicznego
- Plan działania UE przeciwko nielegalnemu handlowi dziką fauną i florą
- Czysta planeta dla wszystkich – długoterminowa wizja stworzenia dobrze prosperującej, nowoczesnej, konkurencyjnej i neutralnej dla klimatu gospodarki do 2050 r.
- Europejski konsensus w sprawie rozwoju
- Zaktualizowana europejska polityka sąsiedztwa i strategia rozszerzenia UE, strategia dla Bałkanów Zachodnich
- Strategia „Handel z korzyścią dla wszystkich"

Cel zrównoważonego rozwoju nr 16: Pokój, sprawiedliwość i silne instytucje

- Globalna strategia na rzecz polityki zagranicznej i bezpieczeństwa Unii Europejskiej
- Europejski konsensus w sprawie rozwoju
- Strategia „Handel z korzyścią dla wszystkich”
- Zaktualizowana europejska polityka sąsiedztwa i strategia rozszerzenia UE, strategia dla Bałkanów Zachodnich
- Nowy sojusz Afryka–UE
- Europejska agenda bezpieczeństwa
- Plan działania na rzecz ochrony przestrzeni publicznej
- Środki w celu zwalczania nielegalnych treści w internecie
- Plan działania UE dotyczący praw człowieka i demokracji
- Wdrożenie strategii na rzecz społecznej odpowiedzialności biznesu
- Prokuratura Europejska
- Przepisy przeciwdziałające praniu pieniędzy i zwalczające finansowanie terroryzmu
- Przepisy dotyczące przejrzystości podatkowej i środków zapobiegających unikaniu opodatkowania
- Wzmocnione przepisy dotyczące praw procesowych osób podejrzanych i oskarżonych
- Zmienione przepisy dotyczące broni palnej
- Środki w celu zapewnienia wolnych i uczciwych wyborów europejskich
- Plan przeciwdziałania dezinformacji
- Wzmocniony europejski semestr na rzecz koordynacji polityki społecznej i gospodarczej
- Czysta planeta dla wszystkich – długoterminowa wizja stworzenia dobrze prosperującej, nowoczesnej, konkurencyjnej i neutralnej dla klimatu gospodarki do 2050 r.

Cel zrównoważonego rozwoju nr 17: Partnerstwa na rzecz celów

- Program lepszego stanowienia prawa UE
- Platforma oparta na porozumieniu zainteresowanych stron poświęcona wdrożeniu celów zrównoważonego rozwoju w Unii Europejskiej
- Inicjatywa „Kolejne kroki w kierunku zrównoważonej przyszłości Europy”
- Roczne sprawozdanie monitorujące postępy UE w osiąganiu celów zrównoważonego rozwoju
- Europejski filar praw socjalnych
- Platforma polityki zdrowotnej UE
- Europejski Korpus Solidarności
- Nowy początek dialogu społecznego
- Inicjatywa „Pobieraj więcej, wydawaj lepiej” (ang. „Collect more, spend better”)
- Plan działania na rzecz zrównoważonego finansowania
- Plan inwestycji zewnętrznych oraz jego Europejski Fundusz na rzecz Zrównoważonego Rozwoju
- Wykaz surowców krytycznych
- Czysta planeta dla wszystkich – długoterminowa wizja stworzenia dobrze prosperującej, nowoczesnej, konkurencyjnej i neutralnej dla klimatu gospodarki do 2050 r.
- Międzynarodowa współpraca miast

- Inicjatywa Inteligentne finansowanie na rzecz inteligentnych budynków
- Wzmocniony europejski semestr na rzecz koordynacji polityki społecznej i gospodarczej
- Europejski konsensus w sprawie rozwoju
- Zaktualizowana europejska polityka sąsiedztwa i strategia rozszerzenia UE, strategia dla Bałkanów Zachodnich
- Strategia „Handel z korzyścią dla wszystkich”
- Zaktualizowana strategia pomocy na rzecz wymiany handlowej
- Globalna strategia na rzecz polityki zagranicznej i bezpieczeństwa Unii Europejskiej

ZAŁĄCZNIK II Postępy UE w osiąganiu celów zrównoważonego rozwoju

UE jest jednym z najlepszych miejsc do życia, a państwa członkowskie UE już teraz znajdują się w czołówce, jeżeli chodzi o wdrażanie celów zrównoważonego rozwoju. Niemniej jednak żaden kraj na świecie nie osiągnął jeszcze wszystkich uzgodnionych celów, a z bardziej szczegółowej oceny rezultatów UE w zakresie celów zrównoważonego rozwoju wynika, że również w UE konieczna jest kontynuacja wysiłków na wszystkich frontach.

17 celów zrównoważonego rozwoju określonych w Agendzie ONZ na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030 jest ściśle ze sobą powiązanych i sformułowanych w taki sposób, że nie można ich rozdzielić; dla ich pomyślnego wdrożenia w praktyce kluczowe znaczenie ma zatem uwzględnienie ich w działaniach wszystkich podmiotów. Istotne jest, aby tworzyć większą synergię i zwiększać spójność między politykami, jak również aby rozwinąć sprzyjające otoczenie regulacyjne, finansowe i społeczne. Dzięki temu możliwe będzie ich przełożenie na rzeczywiste działania.

Naturalne systemy naszej planety, które utrzymują życie na ziemi, są coraz bardziej przeciążone, dlatego też priorytetowo należy traktować nadanie zrównoważonego charakteru strukturze produkcji, dystrybucji i konsumpcji, przeciwdziałanie zmianie klimatu oraz wzmacnianie naszych działań na rzecz ochrony oceanów, ekosystemów i bioróżnorodności. Należy zaostrzyć walkę z ubóstwem, wykluczeniem społecznym, nierównościami i różnicami w traktowaniu kobiet i mężczyzn, aby zagwarantować wszystkim dobrobyt i dobrostan, zapewnić stabilność społeczną i polityczną oraz utrzymać poparcie dla Unii Europejskiej. Należy kontynuować propagowanie i pogłębianie praworządności, demokracji i praw podstawowych, jak również solidnego i opartego na zasadach multilateralizmu i handlu.

W niniejszym dokumencie przedstawiono postępy UE w realizacji celów zrównoważonego rozwoju. W odniesieniu do każdego celu zamieszczono informacje na temat tego, jakie postępy dotychczas poczyniła UE, jak kształtują się tendencje rozwojowe oraz jak wypada UE w kontekście globalnym. Ponadto przedstawiono krótki opis, jakich postępów oczekuje się od UE do 2030 r. oraz jakie czynniki będą stymulować dążenie do zrównoważonej Europy, a jakie czynniki mogą te dążenia utrudniać. Dążenie do zrównoważonego rozwoju powinno być wspólnym przedsięwzięciem wszystkich zaangażowanych członków społeczeństwa. Mając to na uwadze, przedstawiono również kilka rzeczywistych przykładów, aby zaprezentować dobre praktyki stosowane przez różne podmioty na różnych poziomach.

Siedem z 27 państw członkowskich UE znajduje się w pierwszej dziesiątce światowego rankingu indeksu celów zrównoważonego rozwoju, a wszystkich 27 państw członkowskich UE znajduje się w pierwszej pięćdziesiątce spośród 156 ocenionych krajów[1]. W ciągu ostatnich pięciu lat UE jako całość poczyniła postępy w odniesieniu do niemal wszystkich

1 W niniejszym ustępie ranking światowy opiera się na sprawozdaniu z 2018 r. dotyczącym indeksu i tablicy wskaźników celów zrównoważonego rozwoju, sporządzonym przez Sustainable Development Solutions Network (SDSN) i Bertelsmann Stiftung; natomiast tendencje w UE opierają się na sprawozdaniu Eurostatu „Sustainable development in the European Union – Monitoring report on progress towards the SDGs in an EU context – wydanie z 2018 r.”.

celów zrównoważonego rozwoju. Największe postępy poczyniono w odniesieniu do celu zrównoważonego rozwoju nr 3 – Umożliwienie wszystkim życia w zdrowiu i propagowanie dobrostanu wszystkich ludzi w każdym wieku oraz celu nr 4 – Zapewnienie wszystkim dostępu do włączającej i sprawiedliwej edukacji wysokiej jakości oraz możliwości uczenia się przez całe życie. Cele te znajdują się również pośród trzech celów, w których realizacji państwa członkowskie UE-27 przodują w rankingu światowym. W rankingu światowym państwa członkowskie UE-27 średnio osiągają najwyższe wyniki w odniesieniu do celu zrównoważonego rozwoju nr 1 – Wyeliminowanie ubóstwa we wszystkich jego przejawach na całym świecie. UE wykazała jednak niezadowalające wyniki w odniesieniu do celu zrównoważonego rozwoju nr 10 – Zmniejszenie nierówności w obrębie państw i między nimi. Odnotowano znaczne różnice między państwami członkowskimi. Należy zauważyć, iż poczynienie postępów nie musi oznaczać, iż obecny stan realizacji poszczególnych celów jest dla UE zadowalający. Na przykład odnotowano znaczące postępy, jeżeli chodzi o cel zrównoważonego rozwoju nr 12 – Propagowanie zrównoważonych wzorców konsumpcji i produkcji, lecz w przypadku tego celu państwa członkowskie UE-27 zajmują średnio drugie miejsce od końca w rankingu światowym i wiele pozostaje jeszcze do zrobienia. W rankingu światowym państwa członkowskie UE-27 średnio osiągają najniższe wyniki w odniesieniu do celu zrównoważonego rozwoju nr 14 – Ochrona oceanów, mórz i zasobów morskich oraz wykorzystywanie ich w sposób zrównoważony.

Przegląd postępów w osiąganiu celów zrównoważonego rozwoju w kontekście UE[2]

[2] Eurostat (2018), „Sustainable development in the European Union – Monitoring report on progress towards the SDGs in an EU context – wydanie z 2018 r.”.

Wyeliminowanie ubóstwa we wszystkich jego przejawach na całym świecie

Unia Europejska dzisiaj

Obraz sytuacji / przegląd jakościowy

UE jest wprawdzie liderem, jeżeli chodzi o większość obszarów związanych z zatrudnieniem i sprawami społecznymi, jednak nasze społeczeństwo nadal stoi w obliczu wyzwań, na które trzeba znaleźć odpowiedź. Osoby żyjące w ubóstwie nie mogą wykorzystywać swojego potencjału, aktywnie uczestniczyć w życiu społeczeństwa oraz korzystać z prawa dostępu do usług wysokiej jakości. Ubóstwo jest wielowymiarowe: to więcej niż tylko brak adekwatnego dochodu; obejmuje ono także inne aspekty, począwszy od deprywacji materialnej po dyskryminację i brak uczestnictwa w podejmowaniu decyzji. Ubóstwo może się utrzymywać na przestrzeni czasu i przenosić z pokolenia na pokolenie. UE działa na wielu frontach, aby rozwiązać problem ubóstwa zarówno w wymiarze wewnętrznym, jak i zewnętrznym, podejmując działania ustawodawcze, przeznaczając specjalne fundusze, wprowadzając koordynację polityki, promując społeczną odpowiedzialność przedsiębiorstw/odpowiedzialne prowadzenie działalności gospodarczej i nawiązując dialog społeczny. UE przestrzega przy tym swoich uprawnień oraz zasady pomocniczości i proporcjonalności. W 2017 r., po raz pierwszy od rozpoczęcia światowego kryzysu, liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym na terytorium UE spadła poniżej punktu odniesienia z 2008 r.: w porównaniu z 2008 r. ubóstwem lub wykluczeniem społecznym zagrożonych jest 3,1 mln osób mniej, lub – w porównaniu z najwyższym poziomem z 2012 r. – 10,8 mln osób mniej. Jednak istotnym wyzwaniem pozostaje cel UE, jakim jest wyprowadzenie, do 2020 r., z ubóstwa lub wykluczenia społecznego co najmniej 20 mln osób – w porównaniu z 2008 r. Osoby w trudnej sytuacji, takie jak dzieci, młodzież, osoby niepełnosprawne, osoby o niskim poziomie wykształcenia, bezrobotni, urodzeni poza UE, osoby ze środowisk zmarginalizowanych, a także osoby mieszkające w gospodarstwach domowych o bardzo niskiej intensywności pracy lub zatrudnione w oparciu o niepewne formy zatrudnienia, są w większym stopniu narażone na ubóstwo lub wykluczenie społeczne. Po stronie zewnętrznej UE jest światowym liderem, jeżeli chodzi o wkład w eliminowanie ubóstwa. W tym celu stosuje się spójny zestaw strategii, w tym współpracę na rzecz rozwoju, różne instrumenty polityki handlowej oraz europejską politykę sąsiedztwa i rozszerzenia. Europejski konsensus w sprawie rozwoju – ramy współpracy na rzecz rozwoju realizowanej przez UE i jej państwa członkowskie – skupia się na eliminowaniu ubóstwa, pokonywaniu dyskryminacji i nierówności oraz niepozostawianiu nikogo w tyle. Unijne umowy o wolnym handlu, jednostronne preferencje handlowe oraz zaktualizowana strategia pomocy na rzecz wymiany handlowej z 2017 r. wspierają ograniczanie ubóstwa w krajach rozwijających się.

Główne tendencje

- Najnowsze dane pokazują, że w 2017 r. aż 112,9 mln osób, tj. 22,5 % ludności UE, było **zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym**, co oznacza, że doświadczyły one przynajmniej jednej z sytuacji, do której należą: zagrożenie ubóstwem, pogłębiona deprywacja materialna lub bardzo mała intensywność pracy. Ta tendencja spadkowa utrzymuje się od 2012 r., kiedy liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym osiągnęła najwyższy poziom, tj. 123,8 mln. Na wyższe ryzyko ubóstwa narażone są kobiety w całej UE, przede wszystkim ze względu na różnice w traktowaniu kobiet i mężczyzn na rynku pracy, których kobiety doświadczają w całym swoim życiu zawodowym. Odsetek dzieci zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym (w wieku 0–17 lat) utrzymuje się na poziomie zdecydowanie wyższym od odsetka ogółu

ludności w większości państw członkowskich (mimo tendencji spadkowej). W obrębie UE nadal utrzymują się istotne różnice pomiędzy poszczególnymi państwami.

- Odsetek **osób zagrożonych ubóstwem dochodowym** rósł przez kilka lat w następstwie kryzysu, zaś w latach 2015–2016 ustabilizował się na poziomie ok. 17,3 % ludności UE. W 2017 r. odsetek ten spadł do 16,9 %, do czego przyczyniła się trwająca odnowa gospodarcza oraz coraz lepsze warunki na rynku pracy. Jeżeli chodzi o ubogie osoby pracujące, w 2017 r. ubóstwem dochodowym dotkniętych było 9,6 % zatrudnionych. W ciągu ostatnich czterech lat liczba ta ustabilizowała się, aczkolwiek na wyższym poziomie niż w 2008 r. (8,6 %).
- **Odsetek osób dotkniętych pogłębioną deprywacją materialną nieustannie** spadał od 2012 r., kiedy odnotowano wartość szczytową równą 9,9%. W 2017 r. wyniósł on 6,9 % ludności UE, a obecnie znajduje się poniżej poziomu z 2008 r. (8,5 %), co przekłada się na około 1 osobę na 14, która jest ograniczona brakiem zasobów, np. nie jest w stanie opłacić rachunków, dostatecznie ogrzać mieszkania lub spędzić jednego tygodnia urlopu poza domem.
- Osoby zagrożone ubóstwem zwykle są bardziej narażone na **braki mieszkaniowe**, takie jak przeciekające dachy, wilgotne ściany lub brak podstawowych urządzeń sanitarnych. W 2017 r. problemy te dotknęły 13,1 % ludności UE, aczkolwiek odnotowuje się tendencję spadkową.

Ranking światowy

Zgodnie ze sprawozdaniem „2018 SDG Index and Dashboards" dotyczącym indeksu i tablicy wskaźników celów zrównoważonego rozwoju dla wszystkich państw członkowskich OZN (Bertelsmann Stiftung oraz Sustainable Development Solutions Network), wszystkie państwa członkowskie UE osiągnęły wynik powyżej 95 na 100, jeżeli chodzi o cel zrównoważonego rozwoju nr 1. Jest to w ujęciu średnim najwyższy wynik w kontekście celów zrównoważonego rozwoju dla państw członkowskich UE.

Unia Europejska w 2030 r.

UE a bieżące tendencje / wszystkie czynniki równe

Mimo że najistotniejsze wyzwania będą się utrzymywać, oczekuje się, że do 2030 r. UE poczyni dalsze znaczne postępy w zakresie eliminacji ubóstwa i wykluczenia społecznego. Wzrost zatrudnienia będzie odgrywał ważną rolę, lecz nie wystarczy, by podźwignąć wszystkich z ubóstwa. Konieczne będzie dostosowanie dostępu do odpowiedniej ochrony socjalnej, opieki zdrowotnej na wysokim poziomie, edukacji, polityki mieszkaniowej i usług socjalnych do przyszłych zmian demograficznych, nowych technologii, zmieniających się form pracy, migracji oraz zmiany klimatu. Niezbędne są nieustanne postępy od szerokiej grupy zainteresowanych stron na wszystkich poziomach, w tym na poziomie lokalnym, krajowym i europejskim. Polityka zewnętrzna UE w dalszym ciągu będzie przyczyniać się do eliminacji ubóstwa w państwach trzecich.

Szanse / czynniki pozytywne

Narzędzia polityczne powiązane z zatrudnieniem i opieką społeczną (chodzi tu przede wszystkim o systemy ochrony socjalnej i włączenia społecznego, polityki w zakresie rynku pracy, równouprawnienie płci, poziom wykształcenia, poziom umiejętności, uczenie się przez całe życie, opiekę zdrowotną i opiekę długoterminową), równy dostęp do nowych technologii, innowacje społeczne, zrównoważone finansowanie, multilateralizm, otwarta i uczciwa wymiana handlowa, zaangażowanie społeczne i polityka partycypacyjna, społeczna odpowiedzialność przedsiębiorstw/odpowiedzialne prowadzenie działalności gospodarczej, opodatkowanie.

Ryzyka / czynniki negatywne

Nierówne szanse, starzenie się społeczeństw, zmieniający się skład gospodarstw domowych (np. jednoosobowe gospodarstwa domowe), zmiana klimatu, sprzeciw wobec polityk gwarantujących równość płci i wobec ruchów na rzecz równouprawnienia płci, brak

stabilizacji geopolitycznej i zagrożenia dla bezpieczeństwa, powrót do protekcjonizmu gospodarczego na całym świecie, segmentacja rynków pracy i niepewność zatrudnienia, przepaść cyfrowa.

Najważniejsze kwestie polityczne

Na poziomie UE: Najważniejsze ramy odniesienia w walce z ubóstwem na szczeblu UE stanowi Europejski filar praw socjalnych. Większość z 20 zasad tego filaru odnosi się bezpośrednio do celów zrównoważonego rozwoju dotyczących ubóstwa, takich jak ograniczanie ubóstwa we wszystkich jego wymiarach, wdrożenie stosownych krajowych systemów ochrony oraz stworzenie solidnych ram politycznych wspierających inwestycje służące eliminowaniu ubóstwa. Tablica wskaźników społecznych pomaga w nadzorowaniu osiągnięć i monitorowaniu tendencji w zakresie zatrudnienia i w obszarze społecznym, w tym w kontekście ryzyka ubóstwa oraz wykluczenia społecznego, w poszczególnych państwach członkowskich.

Na poziomie państw członkowskich: Portugalia wprowadziła szereg środków w celu wzmocnienia ochrony socjalnej i walki z ubóstwem, wykluczeniem socjalnym i nierównościami. Uzupełnieniem dochodów gospodarstw domowych jest tak zwany „pakiet wsparcia", w ramach którego podwyższono wysokość emerytur; przywrócono wartość odniesienia solidarnościowego zasiłku dochodowego, a także skali ekwiwalentu dochodu minimalnego; ponadto zwiększono minimalną kwotę zasiłków na dziecko i zasiłków rodzinnych. Podniesiono minimum socjalne – wartość odniesienia na potrzeby środków ochrony socjalnej, a także rozszerzono zakres obowiązywania systemu dochodu minimalnego.

Na poziomie regionalnym / lokalnym: W latach 2015–2018 miasto Monachium w Niemczech zrealizowało, ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego, kilka inicjatyw skierowanych do osób bezrobotnych, aby pomóc im w wejściu na lokalny rynek pracy, a tym samym przyczynić się do redukcji ubóstwa. Inicjatywy obejmowały projekt „Work & Act" („Pracuj & Działaj"), który pomógł osobom bezrobotnym powrócić do pracy; projekt „Power-M" („Siła–M"), w ramach którego wspierano kobiety w powrocie do pracy po urlopie macierzyńskim; projekt „Guide" („Przewodnik"), w ramach którego oferowano wskazówki kobietom będącym przedsiębiorcami; oraz projekty „FIBA" i „MigraNet", w ramach których wspierano integrację migrantów na rynku pracy.

Na poziomie przedsiębiorstw: Naturgy, przedsiębiorstwo gazowe i energetyczne w Hiszpanii, wprowadziło plan energetyczny dla najsłabszych, w którym zagwarantowano ochronę odbiorców znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji. Oddziaływanie socjalne tego planu ma nadać nowym prywatnym przedsiębiorstwom pozycję katalizatorów w walce z ubóstwem; plan ma wspierać podmioty społeczne, które zwalczają wykluczenie społeczne.

Na poziomie społeczeństwa obywatelskiego: Europejska Sieć na rzecz Dochodu Minimalnego zwiększa świadomość, jeżeli chodzi o potrzebę zapewnienia odpowiedniego minimalnego dochodu, zapewnienie godnego życia na wszystkich etapach i skuteczny dostęp do towarów i usług, które to umożliwiają. Sieć ta skupia różne organizacje, ekspertów, osoby zawodowo zajmujące się tą tematyką, naukowców i inne podmioty aktywnie działające na rzecz walki z ubóstwem i wykluczeniem społecznym.

Wyeliminowanie głodu, osiągnięcie bezpieczeństwa żywnościowego i wprowadzenie lepszego odżywiania oraz promowanie rolnictwa zrównoważonego

Unia Europejska dzisiaj

Obraz sytuacji / przegląd jakościowy

W UE priorytetem jest stosowanie bezpiecznej i zdrowej diety, zapewnienie produktywnych i zrównoważonych systemów rolnych, rybołówstwa i akwakultury. Dzięki swojej polityce UE pomaga rolnikom i rybakom w zaspokojeniu popytu na artykuły żywnościowe i dba o stabilną, produkowaną w zrównoważony sposób, bezpieczną żywność wysokiej jakości i w przystępnej cenie dla całego społeczeństwa. Dla zapewnienia dzisiejszym i przyszłym konsumentom stałego zaopatrzenia w bezpieczną i zdrową żywność decydujące znaczenie mają zrównoważone i uwzględniające kwestie żywieniowe rolnictwo, rybołówstwo i akwakultura, zwłaszcza w obliczu wyzwań takich jak zmiana klimatu i wzrost liczby ludności. W tym kontekście unijny eksport jest głównym źródłem światowego zaopatrzenia w żywność. W minionym dziesięcioleciu wydajność produkcji żywności w UE rosła, aczkolwiek w wolniejszym tempie niż w przeszłości. Ponadto wprowadzono działania w celu zwiększenia osiągnięć rolnictwa, rybołówstwa i akwakultury w kontekście środowiska naturalnego i zmian klimatu, co ma zapewnić ich długoterminową równowagę, również przy uwzględnieniu wpływu na państwa trzecie. W przeciwieństwie do innych obszarów świata, które borykają się z głodem, głównymi problemami związanymi z wyżywieniem w UE są nadwaga i otyłość, a także niedobory mikroskładników odżywczych. W ujęciu globalnym, dwie trzecie ubogiej ludności świata mieszka na obszarach wiejskich, a ich egzystencja jest uzależniona od rolnictwa. UE nieustannie utrzymuje bezpieczeństwo żywnościowe i wyżywienia w centrum współpracy na rzecz rozwoju i zwraca szczególną uwagę na bezpieczeństwo żywnościowe, zrównoważone rolnictwo i rybołówstwo w swoich kontaktach handlowych, a także w swojej polityce sąsiedztwa i rozszerzenia. UE jest największym na świecie darczyńcą humanitarnej pomocy żywnościowej, przeznaczanej dla ofiar kryzysów żywnościowych na całym świecie; UE realizuje ogromne inwestycje w obszarze działań skierowanych do państw zmagających się z zagrożeniem w postaci głodu.

Główne tendencje

- Istotnym problemem zdrowotnym w UE jest **otyłość**: w 2014 r. cierpiało na nią 15,9 % łącznej populacji osób dorosłych w UE. Otyłość w Europie w nieproporcjonalny sposób dotyka osoby o niższym poziomie wykształcenia i osoby starsze. Jeżeli uwzględnimy etap poprzedzający otyłość, problem staje się poważniejszy, gdyż dotyczy on ponad 50 % łącznej populacji osób dorosłych w UE. Oczekuje się, że sytuacja ta ulegnie pogorszeniu w nadchodzących latach.
- W **europejskim sektorze rolnictwa** należy osiągnąć **stabilność gospodarczą**, aby zapewnić jego długoterminową efektywność. Dochód czynników produkcji rolniczej na roczną jednostkę roboczą – wskaźnik wydajności pracy – wykazuje w UE lekką tendencję wzrostową i znajduje się obecnie na poziomie 21,6 %, powyżej poziomu z 2010 r. Sytuacja w poszczególnych państwach członkowskich jest jednak mocno zróżnicowana.
- Udział **rolnictwa ekologicznego** w łącznym obszarze użytków rolnych niemal się podwoił w latach od 2005 do 2017, wzrastając z 3,6 % do 7,0 %. Mówiąc dokładniej, łączny obszar użytków ekologicznych w UE-28 (czyli obszary całkowicie przekształcone oraz w trakcie przekształcania) wyniósł w 2016 r. niemal 12 mln hektarów. Wartość **detalicznego rynku ekologicznego** w UE wyniosła w 2016 r. 30,7 mld EUR, między 2015 r. a 2016 r. odnotowano wzrost sprzedaży detalicznej o 12 %.
- Szereg wskaźników określających **negatywny wpływ rolnictwa na środowisko** wykazuje

pewne pozytywne tendencje, ale także liczne niepokojące zjawiska na przestrzeni minionych lat, w tym rosnące stosowanie pestycydów w niektórych częściach Europy oraz nadal powszechne stosowanie środków przeciwdrobnoustrojowych (w UE 70 % środków przeciwdrobnoustrojowych jest konsumowanych przez zwierzęta, od których lub z których pozyskuje się żywność); nie poczyniono ponadto znaczących postępów w walce z ogólną redukcją różnorodności biologicznej.

- **Emisje gazów cieplarnianych z rolnictwa** powoli rosły, począwszy od 2010 r., jednak nadal są one o wiele niższe od poziomu odnotowanego w 1990 r. Wzrost ten może być związany ze wzrostem wydajności i wzrostem produkcji w sektorze rolnictwa.
- Zmniejsza się powierzchnia gruntów w UE, które zagrożone są poważną **erozją gleby**, częściowo dzięki obowiązkowym środkom opartym na zasadzie wzajemnej zgodności stosowanym w ramach wspólnej polityki rolnej UE. W latach 2000–2012 udział obszarów, których dotyczy naturalna erozja i które ocenia się jako zagrożone poważną erozją gleby przez wodę, zmniejszył się z 6,0 % do 5,2 %.
- W latach 2014–2016 stałą poprawę wyników odnotowywał **sektor akwakultury w UE**. W 2016 r. w sektorze tym wprowadzono na rynek 1,4 mln ton żywności pochodzenia morskiego o wartości blisko 5 mld EUR. Oznacza to wzrost wielkości i wartości odpowiednio o 2,2% i 3,1% rocznie w latach 2014–2016. Coraz częściej obserwuje się odchodzenie od konwencjonalnej akwakultury na rzecz akwakultury organicznej.

Ranking światowy

Zgodnie ze sprawozdaniem „2018 SDG Index and Dashboards” (Bertelsmann Stiftung oraz Sustainable Development Solutions Network) 14 państw członkowskich UE osiągnęło wynik powyżej 70 na 100, jeżeli chodzi o cel zrównoważonego rozwoju nr 2. 13 państw członkowskich UE zalicza się do 20 państw osiągających najwyższe wyniki w skali całego świata.

Unia Europejska w 2030 r.

UE a bieżące tendencje / wszystkie czynniki równe

Oczekuje się, że UE będzie nieustannie rozwijać się w kierunku eliminowania głodu i promowania zrównoważonych praktyk w przyszłości. W oparciu o unijne perspektywy dla rolnictwa do 2030 r. i brak przewidywań co do poważnych zakłóceń, nie przewiduje się żadnych poważnych niedoborów, jeżeli chodzi o bezpieczeństwo żywnościowe w UE. Polityka bezpieczeństwa żywności zapewnia wysoki poziom bezpieczeństwa żywności oraz zdrowia zwierząt i roślin w UE, gwarantując jednocześnie skuteczny rynek wewnętrzny. Zawsze utrzymywać się będzie określona niepewność, w związku z czym monitorowane są wybrane rodzaje ryzyka. Osiągnięcie celów zrównoważonego rozwoju będzie w dużym stopniu zależeć od tego, czy przemysł, organizacje pozarządowe, władze oraz obywatele staną się bardziej świadomi społecznych, handlowych i indywidualnych uwarunkowań niezdrowej diety, a także jej wpływu na ludzkie zdrowie i na budżet publiczny. W tym kontekście istotną rolę w pokonywaniu nadwagi i otyłości, a także spowodowanych nimi skutków gospodarczych, odegrać mogą trwające starania prowadzące do zmiany składu środków spożywczych. Będzie to również zależeć od wykształcenia ludzi i pokazania im, jak korzystać z nowych technologii czy rozwiązywać nowe problemy. Silne zaangażowanie społeczne na wszystkich szczeblach (stowarzyszenia, rządy, sektor prywatny, naukowcy i eksperci w dziedzinie zdrowia) będzie miało decydujące znaczenie dla poprawy oddziaływania systemów żywnościowych na środowisko i zdrowie, określenia najlepszych praktyk, skutecznego zarządzania zasobami żywności, ograniczenia marnotrawienia żywności itd. Pozytywny wpływ na poprawę bezpieczeństwa łańcuchów żywności będą miały ponadto inwestycje w bardziej zrównoważone rolnictwo. Będzie ono konieczne dla sprostania wyzwaniom takim jak wzrost liczby ludności na świecie lub zmiana klimatu. Społeczeństwo skorzystałoby również z integrowanej ochrony roślin lub z wprowadzenia żywności

o optymalnej wartości odżywczej, jako że będzie to odgrywało rolę w poprawie ich dobrostanu, a tym samym jakości życia.

Szanse / czynniki pozytywne

Zaangażowanie społeczne i polityka partycypacyjna, zmiana zachowań, społeczna odpowiedzialność przedsiębiorstw/odpowiedzialne prowadzenie działalności gospodarczej, zrównoważone finanse, partnerstwa publiczno-prywatne, zrównoważone systemy żywnościowe, nowe technologie, sztuczna inteligencja, badania i innowacje, nacisk na odporne społeczeństwa, edukacja, inwestycje publiczne i prywatne, otwarta i uczciwa wymiana handlowa.

Ryzyka / czynniki negatywne

Ubóstwo, nierówności społeczne i w zakresie zdrowia, starzenie się naszego społeczeństwa; niestabilność geopolityczna, zmiana klimatu i utrata różnorodności biologicznej, niekontrolowane choroby zwierząt, szkodniki roślin i substancje zanieczyszczające.

Najważniejsze kwestie polityczne

UE na poziomie międzynarodowym: Zapoczątkowane w kwietniu 2016 r. partnerstwo między UE a Afryką dotyczące bezpieczeństwa żywnościowego i wyżywienia oraz zrównoważonego rolnictwa sprzyja współpracy w formie badań i innowacji w obszarach zrównoważonej intensyfikacji, rolnictwa i systemów żywnościowych na rzecz wyżywienia oraz rynków rolnych i wymiany handlowej.

Na poziomie UE: Celem zaktualizowanej i uproszczonej wspólnej polityki rolnej jest maksymalizacja jej wkładu w realizację celów zrównoważonego rozwoju. We wnioskach Komisji dotyczących kolejnego wieloletniego budżetu na lata 2021–2027 wyraźnie przedstawiono cel, jakim jest dalsza poprawa zrównoważonego rozwoju rolnictwa, żywności oraz obszarów wiejskich.

Na poziomie państw członkowskich: Wprowadzony w Szwecji program na rzecz różnorodności roślin uprawnych jest krajowym programem, który ma posłużyć jako adaptacyjne narzędzie do stworzenia inteligentnego i zrównoważonego sposobu zachowania i wykorzystywania roślinnego bogactwa. W całej Szwecji gromadzone są nasiona i inne starsze odmiany; przechowywane będą one w Nordic Gene Bank (nordycki bank genów). Dzięki niemu na rynek wprowadzone zostaną ponownie tradycyjne rośliny uprawne.

Na poziomie regionalnym / lokalnym: Plan rozwoju obszarów wiejskich w Portugalii kontynentalnej na lata 2014–2020 promuje inwestycje w rolnictwo, których celem jest zwiększenie zdolności do generowania wartości dodanej, wzrost produkcyjności, promowanie skuteczniejszego wykorzystania zasobów i wspieranie tkanki produkcyjnej i społecznej na obszarach wiejskich.

Na poziomie przedsiębiorstw: Grupo Cooperativo Cajamar w Hiszpanii jest elementem projektu TomGEM, który rozwija nowe strategie ukierunkowane na utrzymywanie wysokich plonów w produkcji owoców i warzyw w wysokich temperaturach. Celem projektu jest połączenie szerokiego zakresu zasobów genetycznych i określenie odmian/genotypów, które wykazują stabilne plony, a także wynalezienie genów kontrolujących indukcję kwitnienia, płodność pyłków oraz powstawanie owocu.

Na poziomie społeczeństwa obywatelskiego: „Rolnictwo przyjazne środowisku Morza Bałtyckiego” to cykl warsztatów zorganizowanych przez fundację WWF Polska pod auspicjami Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie. Warsztaty pozwoliły rolnikom na poszerzenie wiedzy na temat metod ograniczania spływu do wód związków azotu i fosforu z gospodarstw rolnych, które to związki przyczyniają się do zanieczyszczenia wody.

Umożliwienie wszystkim życia w zdrowiu i propagowanie dobrostanu wszystkich ludzi w każdym wieku

Unia Europejska dzisiaj

Obraz sytuacji / przegląd jakościowy

Zdrowie to podstawowa potrzeba człowieka, a UE poczyniła znaczne postępy w eliminowaniu nierówności w zakresie zdrowia oraz czynników środowiskowych i społecznych, które determinują te nierówności. Dobre zdrowie ma znaczenie nie tylko dla danej osoby, jako podstawowy czynnik wpływający na jakość życia, dobrostan i uczestnictwo w życiu społecznym, lecz przyczynia się ono również do kształtowania zrównoważonej europejskiej gospodarki. Powszechne zabezpieczenie zdrowotne jest jednym z celów Karty praw podstawowych Unii Europejskiej oraz jednym z praw uznanych przez Europejski filar praw socjalnych, a tym samym ważnym celem politycznym dla UE i jej państw członkowskich. Dostępność opieki zdrowotnej dla pacjentów oraz jej przystępność cenowa pozostanie – wraz ze skutecznością i równowagą budżetową – głównym celem politycznym reform systemu opieki zdrowotnej, które są omawiane w kontekście UE. Niemniej jednak konsumpcja tytoniu i nadmierna konsumpcja alkoholu, nadwaga, brak aktywności fizycznej, kwestie związane ze zdrowiem psychicznym, takie jak depresje i samobójstwa, a także choroby zakaźne, nadal w negatywny sposób odbijają się na zdrowiu i, wraz ze zmianami demograficznymi i społecznymi, dodatkowo obciążają systemy opieki zdrowotnej w UE. UE wspiera państwa członkowskie, między innymi zwalczając czynniki ryzyka chorób niezakaźnych, wymieniając najlepsze praktyki, pomagając w zapewnieniu dostępu do opieki zdrowotnej na wysokim poziomie, jak również wzmacniając możliwości zapobiegania światowym zagrożeniom dla zdrowia, takim jak oporność na środki przeciwdrobnoustrojowe, i sposoby zarządzania nimi oraz inwestując w badania i innowacje. Jeżeli chodzi o wymiar międzynarodowy, w ramach unijnej pomocy rozwojowej promuje się powszechny dostęp do usług w zakresie opieki zdrowotnej na wysokim poziomie. Zgodnie z Europejskim konsensusem w sprawie rozwoju UE pomaga w umacnianiu wszystkich obszarów systemów opieki zdrowotnej oraz postępów na drodze do wprowadzenia powszechnego zabezpieczenia zdrowotnego.

Główne tendencje

- **Europejczycy żyją dzisiaj dłużej niż kiedykolwiek wcześniej;** przewiduje się, że tendencja ta będzie się utrzymywać. W 2016 r. średnie trwanie życia w UE wynosiło 81 lat, jest to o 3,3 lat dłużej niż w 2002 r.
- **Niezdrowy styl życia** ma wpływ na ludzkie zdrowie, budżety publiczne i wydajność. W 2017 r. do 26 % zmalało rozpowszechnienie palenia tytoniu wśród osób w wieku 15 lat lub powyżej. Jednak w 2014 r. ciągle jeszcze więcej niż połowa dorosłych mieszkańców UE miała nadwagę.
- W 2017 r. 1,6 % osób w UE zgłosiło **niezaspokojone potrzeby w zakresie opieki medycznej**, w porównaniu z 3,4 % w 2011 r. Jako główną przyczynę niezaspokojonych potrzeb w zakresie opieki medycznej podaje się koszty oraz długą listę oczekujących.
- W latach 2002–2015 stale spadała liczba zgonów spowodowanych **chorobami niezakaźnymi** przed ukończeniem 65 roku życia. Jednak choroby niezakaźne generują nawet 80 % kosztów opieki zdrowotnej. Na profilaktykę przeznacza się jedynie około 3 % budżetów opieki zdrowotnej. W latach 2002–2015 liczba zgonów spowodowanych

wirusem HIV, gruźlicą i zapaleniem wątroby, wykazywała stałą tendencję spadkową. Za około 33 000 zgonów rocznie w UE odpowiedzialna jest **oporność na środki przeciwdrobnoustrojowe**; co roku generuje to koszty w wysokości 1,5 mld EUR rocznie – są to koszty opieki zdrowotnej i spadek produktywności.

- Narażenie na **zanieczyszczenie powietrza** pyłem drobnym w obszarach miejskich w UE zmniejszyło się w latach 2010–2015 niemal o 20 %. Jednak zanieczyszczenie powietrza jest nadal głównym powodem przedwczesnych zgonów związanym ze środowiskiem naturalnym. W UE ponad 400 000 osób rocznie umiera przedwcześnie ze względu na złą jakość powietrza; miliony ludzi chorują na choroby układu oddechowego i układu krążenia wywołane zanieczyszczeniem powietrza.
- Jeżeli chodzi o **bezpieczeństwo ruchu drogowego** w UE, w minionych dziesięcioleciach znacznie się poprawiło. UE stała się najbezpieczniejszym na świecie regionem: w wypadkach drogowych śmierć ponosi 49 osób na milion mieszkańców. W latach 2001–2010 liczba śmiertelnych ofiar wypadków drogowych w UE spadła o 43 %, zaś w latach 2010-2017 – o dalsze 20 %.

Ranking światowy

Zgodnie ze sprawozdaniem „2018 SDG Index and Dashboards" (Bertelsmann Stiftung oraz Sustainable Development Solutions Network), 18 państw członkowskich UE osiągnęło wynik powyżej 90 na 100, jeżeli chodzi o cel zrównoważonego rozwoju nr 3. 11 państw członkowskich UE zalicza się do 20 państw osiągających najwyższe wyniki w skali całego świata. Ogólnie rzecz biorąc, cel ten znajduje się w pierwszej trójce celów zrównoważonego rozwoju, w odniesieniu do których państwa członkowskie UE osiągają najwyższe wyniki.

Unia Europejska w 2030 r.

UE a bieżące tendencje / wszystkie czynniki równe

Aby powszechne zabezpieczenie zdrowotne w UE nadal mogło być zapewnione, systemy opieki zdrowotnej będą musiały być odporne na rozwój sytuacji w przyszłości, będą musiały gwarantować dostępność i skuteczność. Konieczne będzie przejście do modelu, który kładzie większy nacisk na zapobieganie chorobom i promocję zdrowia, jest bardziej zindywidualizowany i korzysta z technologii cyfrowych, a także wzmocnienie podstawowej opieki zdrowotnej i rozwój zintegrowanej opieki skoncentrowanej na pacjencie. Ważne będzie również ograniczenie podaży narkotyków oraz popytu na narkotyki. UE nadal jest zaangażowana w walkę z chorobami niezakaźnymi i zakaźnymi oraz z opornością na środki przeciwdrobnoustrojowe. Podejmowane są istotne starania na rzecz upowszechniania szerokiego stosowania zatwierdzonych najlepszych praktyk. UE będzie dążyć do osiągnięcia nowych celów pośrednich: ograniczenia liczby ofiar śmiertelnych wypadków drogowych o 50 % w latach 2020–2030 oraz ograniczenia liczby poważnych obrażeń o połowę w tym samym okresie.

Szanse/czynniki pozytywne

Zaangażowanie społeczne i polityka partycypacyjna, zmiana zachowań, zdrowsza siła robocza i zdrowsze społeczeństwo, społeczna odpowiedzialność przedsiębiorstw/odpowiedzialne prowadzenie działalności gospodarczej, zrównoważone finanse, partnerstwa publiczno-prywatne, profilaktyka i promocja zdrowia, badania i innowacje, nowe technologie, transformacja cyfrowa opieki zdrowotnej i społecznej, nacisk na odporne społeczeństwa, edukacja, inwestycje publiczne i prywatne, otwarta i uczciwa wymiana handlowa.

Ryzyka / czynniki negatywne

Ubóstwo, nierówności społeczne i w zakresie zdrowia, zagrożenia biologiczne, zmiana klimatu i zagrożenia dla środowiska naturalnego, wpływ starzenia się społeczeństwa oraz inflacji kosztowej związanej z nowymi technologiami i zagrożeniami społeczno-gospodarczymi na stabilność budżetową, starzejące się społeczeństwo, niezdrowe nawyki,

niestabilność geopolityczna i zagrożenia dla bezpieczeństwa zdrowia.

Najważniejsze kwestie polityczne

UE na poziomie międzynarodowym: W ramach partnerstwa ze Światową Organizacją Zdrowia UE przyczyniła się do realizacji programu na rzecz powszechnej opieki zdrowotnej. Celem programu jest poprawa systemów opieki zdrowotnej w ponad 35 państwach partnerskich. We współpracy z ONZ Unia Europejska działa także na rzecz zwiększenia dostępu do planowania rodziny i zaspokojenia zapotrzebowania w tym zakresie, ograniczenia szkodliwych zwyczajów i przemocy ze względu na płeć.

Na poziomie UE: UE przyjęła ambitny plan działania „Jedno zdrowie", który dotyczy oporności na środki przeciwdrobnoustrojowe. Jego celem jest zachowanie możliwości skutecznego leczenia zakażeń u ludzi i zwierząt. UE przygotowuje wytyczne na temat ostrożnego stosowania środków przeciwdrobnoustrojowych w leczeniu ludzi, wspiera badania naukowe poświęcone nowym środkom przeciwdrobnoustrojowym, szczepionkom i diagnostyce, zachęca do dalszych innowacji, angażuje się w rozwój strategii i środków prawnych opartych na danych naukowych, a także działa na rzecz uzupełniania braków w wiedzy. W ścisłej współpracy z państwami członkowskimi UE wdraża na szerszą skalę zatwierdzone najlepsze praktyki w dziedzinie profilaktyki.

Na poziomie państw członkowskich: Republika Słowacka wprowadziła w sektorze zdrowia publicznego sieć ośrodków zdrowia świadczących konsultacje ogólne i specjalistyczne na podstawie analizy głównych czynników ryzyka u pacjentów (takich jak palenie tytoniu, odżywianie, aktywność fizyczna lub stres). Zadaniem takich ośrodków zdrowia jest również prowadzenie kampanii informacyjnych i zachęcanie pacjentów do badań przesiewowych i profilaktycznych.

Na poziomie regionalnym / lokalnym: W 2011 r. stowarzyszenie zrzeszające gminy i mające na celu ochronę przyrody w Luksemburgu rozpoczęło realizację projektu „Delektuj się przyrodą – jedz produkty lokalne, ekologiczne i sprawiedliwe". Projekt ma na celu promowanie zrównoważonej żywności w stołówkach szkolnych w 33 gminach będących członkami zrzeszenia i stwarzanie rolnikom, którzy są najbardziej zaangażowani w ochronę środowiska, możliwości gospodarczych lokalnym. Rolnicy, którzy chcieliby przyłączyć się do projektu, muszą nie tylko spełniać kryteria zapewniające ogólną ochronę środowiska i dobrostanu zwierząt, ale także muszą przeznaczać 5 % swojego gruntu rolnego na ochronę bioróżnorodności. Personel stołówek szkolnych ma dostęp do specjalnych szkoleń na tematy takie jak: „Spotkaj się z producentami żywności", zdrowa żywność, sezonowe menu, wpływ żywności na klimat oraz kraje rozwijające się.

Na poziomie przedsiębiorstw: Niemieckie przedsiębiorstwo CureVac GmbH, wspierane przez fundację Billa i Melindy Gatesów, zostało laureatem przyznanej przez UE po raz pierwszy w historii nagrody motywacyjnej dla innowacji społecznych za postępy w opracowaniu nowatorskiej technologii, która pozwala na przechowywanie szczepionek w temperaturze otoczenia.

Na poziomie społeczeństwa obywatelskiego: W ramach narodowego programu zdrowia w Polsce organizacje pozarządowe opracowały narzędzia do diagnostyki zaburzeń nastroju, materiały mające pomóc w przypadku problemów psychicznych, programy radiowe, publikacje i filmy instruktażowe oraz stworzyły forum internetowe i przeprowadziły kampanie informacyjne.

Zapewnienie wszystkim dostępu do włączającej i sprawiedliwej edukacji wysokiej jakości oraz możliwości uczenia się przez całe życie

Unia Europejska dzisiaj

Obraz sytuacji / przegląd jakościowy

W budowaniu zrównoważonej, odpornej, konkurencyjnej i spójnej Europy przyszłości główną rolę odgrywają edukacja, szkolenia zawodowe i uczenie się przez całe życie, gdyż pozwalają obywatelom osiągnąć ich pełen potencjał. Edukacja stanowi bardzo ważny element rozwoju człowieka na wszystkich etapach życia jest czynnikiem wzrostu gospodarczego, tworzenia miejsca pracy i zapewniania spójności społecznej. Poziom wykształcenia wśród ludzi młodych w Europie stale się podnosi. UE realizuje cele określone w strategii „Europa 2020" dotyczące odsetka osób wcześnie kończących naukę i osób posiadających wykształcenie wyższe. Wyraźne postępy odnotowano także w dziedzinie wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem, natomiast nadal konieczne są postępy w dziedzinach, w których osiąga się słabe wyniki i do których należą matematyka, nauki przyrodnicze i czytanie, umiejętności cyfrowe, oraz nadal należy zwiększyć uczestnictwo dorosłych w procesie uczenia się. Poziom wykształcenia osób młodych z niepełnosprawnościami lub ze środowisk migracyjnych jest znacznie niższy. Szczególnie poważnych problemów na rynku pracy doświadczają osoby wcześnie kończące naukę i osoby młode mające niskie wykształcenie. Na arenie międzynarodowej wiele państw partnerskich UE korzysta z dwustronnych programów wsparcia, które pomagają usprawnić ich systemy edukacji. W programach tych kładzie się nacisk na lepszy dostęp do wysokiej jakości szkolnictwa podstawowego w krajach o niskich dochodach, o niepewnej sytuacji i objętych konfliktami, szczególnie dotyczy to dziewczynek i zmarginalizowanych grup społecznych.

Główne tendencje

- Od 2002 r. nieustannie spada odsetek **osób wcześnie kończących naukę**. Spadek z poziomu 17 % w 2002 r. do 10,6 % w 2017 r. odzwierciedla wyraźne postępy w osiąganiu zasadniczego celu strategii „Europa 2020", jakim jest poziom 10 %.
- W praktyce osiągnięto już wyznaczony w strategii „Europa 2020" docelowy poziom odsetka **osób posiadających wyższe wykształcenie**, tj. 40 % osób w wieku 30-34 lat (39,9 % w 2017 r.).
- Od 2003 r. systematycznie wzrasta **poziom uczestnictwa we wczesnej edukacji i opiece nad dzieckiem.** W 2016 r. UE osiągnęła docelowy poziom: 95 % dzieci w wieku od 4 lat do wieku, w którym występuje obowiązek szkolny, uczestniczy w edukacji przedszkolnej, przy czym nadal utrzymują się różnice pomiędzy poszczególnymi państwami.
- UE wyznaczyła sobie ponadto cel, jakim jest zmniejszenie do 2020 r**. odsetka młodzieży w wieku 15 lat osiągającej słabe wyniki w czytaniu, matematyce i naukach przyrodniczych** do poniżej 15 %**.** Odsetek osób osiągających słabe wyniki w czytaniu, matematyce i naukach przyrodniczych bardzo się różni w poszczególnych państwach członkowskich. UE pozostaje w tyle w tych trzech dziedzinach, a według ostatnich dostępnych danych z 2015 r. cofnęła się w stosunku do wyników z 2012 r. (nauki przyrodnicze: 20,6 %, +4,0 punkty procentowe; czytanie: 19,7 %, +1,9 punktu procentowego; matematyka: 22,2 %, + 0,1 punktu procentowego).
- W 2017 r., 57% Europejczyków w wieku 16-64 lat posiadało co najmniej **podstawowe umiejętności cyfrowe**.
- **Wskaźnik zatrudnienia wśród niedawnych absolwentów** wzrósł z 76,9 % w 2015 r. do 80,2 % w 2017. Jest to wynik bliski docelowemu poziomowi w UE, tj. 82 %.

- Odsetek **młodzieży niekształcącej się, niepracującej i nieszkolącej się** niezmiennie spadał: w 2012 r. wynosił 13,2 %, a w 2017 r. zmalał do 10,9 %.
- **Wskaźnik uczących się osób dorosłych** (25-64 lata) wyniósł 10,9 % w 2017 r., tj. znacznie poniżej docelowego poziomu wynoszącego co najmniej 15 %.

Ranking światowy

Zgodnie ze sprawozdaniem „2018 SDG Index and Dashboards" (Bertelsmann Stiftung i Sieć Rozwiązań na Rzecz Zrównoważonego Rozwoju), 16 państw członkowskich UE uzyskało wynik powyżej 90 na 100 w odniesieniu do celu zrównoważonego rozwoju nr 4. Siedem państw członkowskich UE zalicza się do 20 państw osiągających najwyższe wyniki w skali całego świata. W ujęciu średnim cel ten znajduje się w pierwszej trójce celów zrównoważonego rozwoju, w odniesieniu do których państwa członkowskie UE osiągają najwyższe wyniki.

Unia Europejska w 2030 r.

UE a bieżące tendencje / wszystkie czynniki równe

Zakłada się, że w przyszłości poziom wykształcenia wśród ludzi młodych będzie się dalej poprawiał dzięki zmianom strukturalnym na rynkach pracy, zmianie demograficznej i reformom politycznym. Do roku 2030 powstanie europejski obszar edukacji i oczekuje się, że nie będzie żadnych ograniczeń ani przeszkód dla mobilności sprzyjającej edukacji włączającej ani dla współpracy akademickiej. Wszyscy młodzi ludzie powinni uzyskać lepszy dostęp do edukacji niezależnie od ich statusu społeczno-ekonomicznego, co w rezultacie oznaczać będzie więcej osób z lepszymi umiejętnościami. Zakłada się, że za sprawą edukacji włączającej i uczenia się przez całe życie spadnie odsetek osób wcześnie kończących naukę, a na wszystkich poziomach wzrośnie liczba uczących się. Oczekuje się ponadto, że przemiany na rynkach pracy zwiększą poziom uczestnictwa osób dorosłych w edukacji i szkoleniach. Uznawane będą umiejętności uzyskane poza formalną edukacją i szkoleniem. Cały system edukacji i szkolenia będzie zakładał pogłębienie aspektu praktycznej nauki w miejscu pracy i opierał się na ścisłej współpracy z przedsiębiorcami i społeczeństwem obywatelskim. W dalszym ciągu ważne pozostanie zwiększanie wysiłków na rzecz włączenia zagadnień dotyczących zrównoważonego rozwoju do programów nauczania na wszystkich poziomach edukacji.

Szanse/czynniki pozytywne

Zaangażowanie społeczne i polityka partycypacyjna, zmiana zachowań, społeczna odpowiedzialność przedsiębiorstw/odpowiedzialne prowadzenie działalności gospodarczej, zrównoważone finanse, partnerstwa publiczno-prywatne, badania naukowe i innowacje, technologie cyfrowe i platformy internetowe, sztuczna inteligencja, zmieniający się rynek pracy i zmieniające się zapotrzebowanie na umiejętności, nacisk na zrównoważone i odporne społeczeństwa.

Ryzyka / czynniki negatywne

Nierówne szanse, ubóstwo, niewielkie inwestycje sektora prywatnego i publicznego, niedopasowanie umiejętności, coraz większe braki w wiedzy.

Najważniejsze kwestie polityczne

Na poziomie UE: Komisja, przestrzegając pierwszej zasady Europejskiego filaru praw socjalnych, koordynuje Nowy europejski program na rzecz umiejętności i współpracuje z państwami członkowskimi nad utworzeniem do 2025 r. europejskiego obszaru edukacji. Celem jest zapewnienie systemów edukacji i szkolenia o bardziej włączającym charakterze, które będą w większym stopniu oparte na uczeniu się przez całe życie i inspirowane innowacyjnością. Przedstawione w 2018 r. działania w kierunku utworzenia do 2025 r. europejskiego obszaru edukacji dotyczą automatycznego wzajemnego uznawania dyplomów i okresów nauki za granicą, kluczowych kompetencji, umiejętności cyfrowych, wspólnych wartości i edukacji włączającej, wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem na wysokim

poziomie oraz lepszego systemu nauki i nauczania języków obcych.

Na poziomie państw członkowskich: W 2016 r. Słowenia uruchomiła program mający poprawić jakość nauczania i przynieść osobom uczącym się większe korzyści. Umożliwia on nauczycielom i mentorom poszerzanie wiedzy, zdobywanie umiejętności i kompetencji dzięki rotacji stanowisk. Program potrwa do 2022 r., a na jego finansowanie przeznaczono 1,65 mln EUR, z czego 1,32 mln EUR pochodzi z Europejskiego Funduszu Społecznego.

Na poziomie regionalnym / lokalnym: Inicjatywa w regionie Wenecji Euganejskiej we Włoszech, finansowana z Europejskiego Funduszu Społecznego, pozwala osoba dorosłym bez kwalifikacji na poziomie średnim II stopnia, w tym osobom dorosłym z niższymi kwalifikacjami zawodowymi, na które nie ma już zapotrzebowania na rynku pracy, uzyskać punkty za ich poprzednie doświadczenie zawodowe lub odbyte szkolenia oraz rozpocząć szkolenie dopasowane do ich indywidualnych potrzeb.

***Na poziomie przedsiębiorstw*:** W 2018 r. podpisano we Francji trójstronną umowę dotyczącą uruchomienia w regionie Nowej Akwitanii sekcji nauczania dla osób młodych i niepełnosprawnych osób dorosłych. Ze szkoleń w sekcji elektroniki i elektrotechniki skorzystają dziesiątki niepełnosprawnych osób. Połowa szkoleń odbywać się będzie na terenie zakładu Enedis, producenta energii elektrycznej, natomiast druga połowa w przystosowanych do tego celu przedsiębiorstwach.

Na poziomie społeczeństwa obywatelskiego: Organizacja ToekomstATELIERdelAvenir („TADA") prowadzi zajęcia dodatkowe, fakultatywne i skoncentrowane na umiejętnościach społecznych dla nastolatków w trudnej sytuacji, pochodzących z najmniej uprzywilejowanych dzielnic w Brukseli (Belgia). TADA ma na celu wspieranie młodych osób uczestniczących w jej programie, zapobieganie utracie motywacji i jego negatywnym konsekwencjom (np. zmęczeniu nauką, wczesnemu kończeniu nauki, bezrobociu, przestępczości nieletnich czy skrajnej radykalizacji postaw). Organizacja pragnie również przyczynić się do większej integracji i spójności społecznej.

Zapewnienie równouprawnienia płci i wzmocnienie pozycji wszystkich kobiet i dziewcząt

Unia Europejska dzisiaj

Obraz sytuacji / przegląd jakościowy

UE należy do światowych liderów, jeżeli chodzi o równouprawnienie płci. W ciągu ostatnich dziesięcioleci nastąpił postęp w tym obszarze**.** Jest to efekt prawodawstwa w zakresie równego traktowania, uwzględniania aspektu płci i stosowania środków szczególnych mających na celu zwiększenie praw kobiet i zapewnienie równouprawnienia płci. Na unijnym rynku pracy jest więcej kobiet i posiadają one lepsze wykształcenie. Z drugiej strony to głównie kobiety zatrudniane są w gorzej opłacanych sektorach, natomiast na stanowiskach decyzyjnych są one niedostatecznie reprezentowane. Uwarunkowane płcią różnice w dochodach i ścieżkach kariery nierzadko przekładają się na niższe uprawnienia emerytalno-rentowe kobiet. Wciąż konieczna jest dalsza poprawa. Specjalne badanie Eurobarometr w 2017 r. pokazało, że opinia publiczna w UE zasadniczo opowiada się za równouprawnieniem płci. 84 % obywateli Europy (w tym 80 % mężczyzn) uważa, że równouprawnienie płci ma duże znaczenie w ich życiu osobistym. Na poziomie międzynarodowym UE uwzględnia aspekt płci w obszarach polityki zewnętrznej:

w instrumentach handlowych, Europejskim konsensusie w sprawie rozwoju, unijnej polityce sąsiedztwa i rozszerzenia.

Główne tendencje

- Jak pokazuje wskaźnik **równouprawnienia płci** Europejskiego Instytutu ds. Równości Kobiet i Mężczyzn (2017 r.), w ciągu ostatnich dziesięciu lat zaszły pozytywne, ogólnie rzecz biorąc, choć powolne zmiany, jeżeli chodzi o równouprawnienie płci. Najbardziej znaczące postępy widać pod względem zajmowania wpływowych stanowisk (np. udział w procesie decyzyjnym w sektorze prywatnym i publicznym), natomiast pogłębiły się różnice w traktowaniu kobiet i mężczyzn w kontekście czasu (np. prace domowe, czas wolny, nieodpłatne wykonywanie obowiązków związanych z opieką). W badaniach państwa członkowskie wypadają bardzo różnie. Większość z nich poprawiła swoje ogólne wyniki od 2005 r. W niektórych państwach członkowskich wyniki pozostały bez zmian lub nawet nieco się pogorszyły.
- **Różnica wskaźnika zatrudnienia kobiet i mężczyzn** na poziomie UE wynosiła w 2017 r. poniżej 12 punktów procentowych, tj. znacznie mniej niż w 2008 r., kiedy to osiągnęła poziom 15,1 punktów procentowych. Poprawa ta wynika w dużej mierze ze wzrostu zatrudnienia kobiet. Jednym z głównych czynników utrudniających kobietom uczestnictwo w rynku pracy jest brak dostępu do opieki formalnej na wysokim poziomie, zwłaszcza w przypadku małych dzieci. W 2016 r. zaledwie 32,9% dzieci w wieku do trzech lat w UE miało kształcenie formalne i opiekę formalną. Dla porównania: w 2008 r. odsetek ten wynosił 28%.
- W ciągu ostatnich kilku lat nieznacznie zmalała **różnica w wynagrodzeniach kobiet i mężczyzn**. W 2016 r. kobiety uzyskiwały wynagrodzenie brutto za godzinę pracy średnio o 16,2 % niższe niż mężczyźni; po przejściu na emeryturę **różnica w wysokości emerytur ze względu na płeć** gwałtownie rośnie i wynosi 36,6 %.
- Jeżeli chodzi o **równouprawnienie płci wśród polityków** w Unii, w 2018 r. kobiety zajmowały 29,7 % miejsc w parlamentach narodowych, co oznacza wzrost w stosunku do roku 2004 (20,9 %).
- W 2017 r. kobiety stanowiły jedną czwartą **członków zarządu w największych spółkach publicznych**. W latach 2003–2017 wskaźnik ten co roku się podnosił, w sposób prawie nieustanny, i wzrost wyniósł łącznie 16,8 punktów procentowych.
- W porównaniu z okresem przed dziesięciu laty w UE występowały większe nierówności, jeśli chodzi o **czas, jaki kobiety i mężczyźni poświęcają na opiekę, prace domowe i zajęcia towarzyskie**. Te rosnące nierówności wystąpiły w 12 państwach członkowskich, natomiast w ośmiu nastąpiła poprawa.
- W UE co trzecia kobieta doświadczyła **przemocy fizycznej lub seksualnej** po 15. roku życia.

Ranking światowy

Zgodnie ze sprawozdaniem „2018 SDG Index and Dashboards” (Bertelsmann Stiftung i Sieć Rozwiązań na Rzecz Zrównoważonego Rozwoju), 11 państw członkowskich UE uzyskało wynik powyżej 80 na 100 w odniesieniu do celu zrównoważonego rozwoju nr 5. 11 państw członkowskich UE zalicza się do 20 państw osiągających najwyższe wyniki w skali całego świata.

Unia Europejska w 2030 r.

UE a bieżące tendencje / wszystkie czynniki równe

Stałe postępy, jeżeli chodzi o równouprawnienie płci i wzmocnienie pozycji kobiet i dziewcząt, wymagają zaangażowania, większych nakładów finansowych i niesłabnących wysiłków ze strony podmiotów na wszystkich szczeblach, począwszy od gospodarstw domowych po instytucje Unii Europejskiej. Ważną rolę w nadawaniu tempa tym postępom

odgrywają zachęty regulacyjne, jednak równouprawnienie płci w znacznej mierze zależy od wartości kulturowych i etycznych, a także od zachodzących zmian społecznych. Możemy zakładać, że do roku 2030 UE poczyni dalsze postępy w zakresie wzmocnienia ekonomicznej pozycji kobiet, równowagi kobiet i mężczyzn w procesie decyzyjnym i w zwalczaniu przemocy wobec kobiet i dziewcząt. Urzeczywistnienie tych postępów i ich zakres zależy od stworzenia kontekstu kulturowego i politycznego, a także od przyszłych środków regulacyjnych.

Szanse / czynniki pozytywne
Zaangażowanie społeczne i polityka partycypacyjna, zmiany norm społecznych, zmiana zachowań, społeczna odpowiedzialność przedsiębiorstw/odpowiedzialne prowadzenie działalności gospodarczej, formalna opieka nad dziećmi, wyważone rozwiązania dotyczące urlopów ze względów rodzinnych, elastyczna organizacja pracy, wyważony system edukacji, dostęp do nowych technologii i rozwój umiejętności technicznych kobiet, otwarta i uczciwa wymiana handlowa.

Ryzyka / czynniki negatywne
Nierówne szanse, ostra reakcja wobec postępów, niedopasowanie umiejętności, zagrożenia dla bezpieczeństwa, powrót do protekcjonizmu gospodarczego na całym świecie.

Najważniejsze kwestie polityczne

UE na poziomie międzynarodowym: W 2015 r. UE przyjęła swój drugi plan działania w sprawie równouprawnienia płci i wzmocnienia pozycji kobiet w kontekście stosunków zewnętrznych (2016–2020). We wrześniu 2017 r. Komisja rozpoczęła realizację wspólnej inicjatywy UE i ONZ o nazwie Spotlight, której celem jest wyeliminowanie przemocy wobec kobiet i dziewcząt.

Na poziomie UE: W 2015 r. Komisja przyjęła „Strategiczne zaangażowanie na rzecz równouprawnienia płci na lata 2016–2019". Dokument ten stanowi ramy dalszych prac Komisji na rzecz promowania równouprawnienia płci i wzmocnienia pozycji kobiet. Skoncentrowano się w nim na pięciu priorytetowych obszarach, jakimi są: 1) zwiększenie udziału kobiet na rynku pracy oraz ten sam stopień niezależności ekonomicznej obu płci; 2) zmniejszenie różnicy w wynagrodzeniach kobiet i mężczyzn; zmniejszenie różnicy w zarobkach i świadczeniach emerytalnych kobiet i mężczyzn; 3) propagowanie równego uczestnictwa kobiet i mężczyzn w procesach decyzyjnych; 4) zwalczanie przemocy ze względu na płeć; 5) promowanie równouprawnienia płci i praw kobiet na całym świecie. To strategiczne zaangażowanie przewiduje również uwzględnianie aspektu równouprawnienia płci we wszystkich obszarach polityki UE i jej programach finansowania.

Na poziomie państw członkowskich: Jeżeli chodzi o równouprawnienie płci, dobre – ogólnie rzecz biorąc – wyniki osiąga Dania. Kobiety w Danii z reguły pracują poza domem i realizują się zawodowo, nie rezygnując jednocześnie z rodziny. Państwo pomaga im, przyznając długie urlopy rodzicielskie i utrzymując placówki dziennej opieki nad dziećmi, dofinansowywane z podatków. Mężczyźni w Danii także korzystają z równouprawnienia płci. Mogą spędzać ze swoją rodziną więcej czasu niż mężczyźni w wielu innych państwach. Urlop rodzicielski po narodzinach dziecka przysługuje obojgu rodzicom, a ograniczone dni robocze oznaczają, że to często ojcowie odbierają dzieci z placówek dziennej opieki.

Na poziomie regionalnym / lokalnym: Francja wprowadziła system dwumianowych kandydatów w wyborach departamentalnych, w których głos oddaje się na zespół złożony z kobiety i mężczyzny. Gwarantuje to parytet płci na poziomie departamentów i wprowadza stanowiska w polityce terytorialnej, gdzie decyzje podejmowane są wspólnie, zapewnia

wspólny zakres odpowiedzialności i większe szanse dla polityków na osiągnięcie równowagi między życiem zawodowym a prywatnym.

Na poziomie przedsiębiorstw: GründerRegio M e.V. jest współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego i organizuje szkolenia, prowadzi doradztwo i tworzy sieć kontaktów dla kobiet będących przedsiębiorcami w Monachium. Jego grupą docelową są kobiety powracające na rynek pracy po założeniu rodziny, a także kobiety po 50. roku życia. W ramach projektu GUIDE wsparcie uzyskało około 5 000 kobiet będących przedsiębiorcami, z których 56 % rozpoczęło własną działalność gospodarczą.

Na poziomie społeczeństwa obywatelskiego: Dwie organizacje w Bułgarii realizują projekt „Career ROCKET". Nauczyciele, dyrektorzy szkół i konsultanci zawodowi w szkołach przechodzą szkolenie, jak uwzględniać aspekty związane z równouprawnieniem płci we wszystkich przedmiotach w szkołach średnich. Dowiadują się o roli, jaką kobiety odegrały w naukach przyrodniczych, rozwoju technologii, polityce, historii, geografii, matematyce, literaturze, sztuce i muzyce.

Zapewnienie wszystkim dostępności wody i systemów sanitarnych oraz zrównoważonej gospodarki wodno-sanitarnej

Unia Europejska dzisiaj

Obraz sytuacji / przegląd jakościowy

Dostęp do wody jest podstawową potrzebą człowieka. Woda stanowi także ważny zasób gospodarczy i pełni zasadniczą rolę w zachowaniu bioróżnorodności i regulowaniu klimatu i ekosystemów. Ochrona ekosystemów wodnych przed zanieczyszczeniem i zmianami hydromorfologicznymi, a także korzystanie z zasobów wodnych w sposób zrównoważony ma kluczowe znaczenie dla zaspokojenia potrzeb obecnych i przyszłych pokoleń, a także dla utrzymania stabilności politycznej na poziomie krajowym i regionalnym. UE realizuje kompleksową politykę wodną, która ma zapewnić dostateczną ilość wody dobrej jakości, tak aby zaspokoić potrzeby zarówno ludzi, jak i środowiska. W tym celu UE wprowadza przepisy dotyczące głównych źródeł presji (rolnictwo, przemysł, ścieki komunalne), przeznaczenia wody (woda do kąpieli, wody gruntowe, woda pitna) i zintegrowanej gospodarki wodnej. Zdecydowana większość obywateli Unii ma dostęp do podstawowych urządzeń sanitarnych i jest podłączona do oczyszczalni co najmniej drugiego stopnia. Obywatele Unii korzystają ponadto z wody pitnej bardzo dobrej jakości. Presja wynikająca z urbanizacji, zanieczyszczenie rozproszone spowodowane przez rolnictwo, przemysł i zmianę klimatu wpływają jednak na jakość wody oraz długoterminowe bezpieczeństwo wodne. Na poziomie globalnym UE promuje dostęp do wody i infrastruktury sanitarnej oraz zrównoważone zarządzanie wodą i infrastrukturą sanitarną dla wszystkich za pomocą Europejskiego konsensusu w sprawie rozwoju i europejskiej polityki sąsiedztwa i rozszerzenia.

Główne tendencje

- Odsetek ludności w Europie nieposiadającej **urządzeń sanitarnych lepszej jakości** w swoich gospodarstwach zmalał z 3,2 % w 2007 r. do zaledwie 2,0 % w 2017 r. W latach 2010–2015 wzrosła liczba osób podłączonych do **oczyszczalni drugiego stopnia**. Nadal jednak utrzymują się różnice między państwami członkowskimi, z których część wciąż boryka się z poważnymi problemami. Coraz bardziej daje o sobie znać nowy rodzaj zanieczyszczenia: spływy wody w miastach lub kanalizacja ogólnospływowa, które powodują duże ilości

zanieczyszczeń w razie ulewnych deszczy.

- 86,3 % wszystkich **kąpielisk przybrzeżnych** oraz 82,1 % **kąpielisk śródlądowych** wykazało w 2017 r. doskonałą jakość wody.
- W latach 2000–2014 znacznie poprawiła się **jakość wody w rzekach w Europie;** spada średnie stężenie fosforanu w rzekach europejskich.
- Pomimo postępów w różnych obszarach jedynie około 40 % **wód powierzchniowych** miało dobry stan ekologiczny w 2015 r.; poprawia się jakość **wód gruntowych**: 74 % ma dobry stan chemiczny, a 89 % ma dobry stan ilościowy. Wprawdzie w ciągu ostatnich dwudziestu lat zmalało zanieczyszczenie powodowane przez azotany pochodzące z rolnictwa, to jednak problemy pozostają nierozwiązane. Azotany są najczęściej występującą substancją zanieczyszczającą, która pogarsza stan chemiczny wód gruntowych w UE. Stanowi to szczególny problem, gdyż wody gruntowe, obok bieżących wód powierzchniowych, są ważnym źródłem wody pitnej w Europie.
- W większości państw UE występuje **niewielki deficyt wody**, lecz w niektórych poziom deficytu jest wysoki, głównie na południu Europy. Problem ten narasta na zachodzie i północy Europy.
- Aby zmniejszyć niedobór wody, wszystkie zainteresowane sektory muszą wydajnie korzystać z wód słodkich. W ciągu ostatniej dekady zmniejszył się **pobór wód** w Europie i poprawiła się **wydajność korzystania z wód**. W ciągu ostatnich 20 lat zmalał **średni wskaźnik zużycia wody pitnej** z około 200 litrów na osobę dziennie do około 120 litrów.

Ranking światowy

Zgodnie ze sprawozdaniem „2018 SDG Index and Dashboards" (Bertelsmann Stiftung i Sieć Rozwiązań na Rzecz Zrównoważonego Rozwoju), 25 państw członkowskich UE uzyskało wynik powyżej 80 na 100 w odniesieniu do celu zrównoważonego rozwoju nr 6. Trzy państwa członkowskie UE zaliczają się do 20 państw osiągających najwyższe wyniki w skali całego świata.

Unia Europejska w 2030 r.

UE a bieżące tendencje / wszystkie czynniki równe

Ogólnie rzecz biorąc, oczekuje się, że UE będzie kontynuować postępy w zakresie zrównoważonego zarządzania wodą i infrastrukturą sanitarną. Niemal wszyscy obywatele będą mieli zapewniony dobry dostęp do usług wodnych, takich jak woda pitna i oczyszczanie ścieków, oraz do urządzeń sanitarnych. Niemniej jednak konieczne są dalsze wysiłki, by zapewnić pełen dostęp wszystkim obywatelom UE, zadbać o oczyszczanie ścieków zgodne z obowiązującymi standardami w całej Europie oraz o dobry status wszystkich zbiorników wodnych w Europie. W nadchodzących latach należy również zwrócić szczególną uwagę na nowe substancje zanieczyszczające, które wzbudzają obawy, takie jak mikrodrobiny plastiku i produkty farmaceutyczne. Należy w dalszym ciągu zmniejszać zanieczyszczenia rozproszone spowodowane przez rolnictwo. Należy także dalej usprawnić wydajne korzystanie z zasobów wodnych. W obliczu zmiany klimatu i jej szkodliwych skutków takich jak susze i powodzie w regionach UE należy zadbać o to, by gospodarka wodna była bardziej zrównoważona. Zmiana klimatu zwiększy deficyt wody, który występuje już w zbiornikach wodnych zwłaszcza w południowej Europie. Problem ten jest jednak coraz bardziej odczuwalny również w pozostałych częściach kontynentu. By poradzić sobie z tymi wyzwaniami, należy stosować obowiązujące przepisy dotyczące wody i opracować nowe prawodawstwo takie jak niedawne wnioski w sprawie wody pitnej i ponownego wykorzystania wody. Prowadzone obecnie oceny adekwatności znaczącej części prawodawstwa UE dotyczącego wody pomogą ustalić, czy konieczne jest dostosowanie ram prawnych, by w pełni osiągnąć cele zrównoważonego rozwoju w tym obszarze.

Szanse/czynniki pozytywne

Zmiana zachowań, zaangażowanie społeczne i polityka partycypacyjna, presja społeczna, by stworzyć zrównoważony system żywności i łańcuchy produkcji, społeczna odpowiedzialność przedsiębiorstw/odpowiedzialne prowadzenie działalności gospodarczej, zrównoważone finanse, partnerstwa publiczno-prywatne, cyfryzacja, dane lepszej jakości uzyskiwane dzięki stosowaniu narzędzi do obserwacji Ziemi takich jak komponent globalny usługi unijnego programu Copernicus w zakresie monitorowania obszarów lądowych, większe ponowne wykorzystanie wody, sztuczna inteligencja i nowe technologie, badania naukowe i innowacje, internet rzeczy, gospodarka o obiegu zamkniętym, multilateralizm.

Ryzyka / czynniki negatywne

Ubóstwo i nierówne szanse, zmiana klimatu, zanieczyszczenia rozproszone spowodowane przez rolnictwo, urbanizacja, organiczne substancje zanieczyszczające, pozostałości produktów farmaceutycznych, odpady z tworzyw sztucznych, produkcja przemysłowa, odpady z gospodarstw domowych, niestabilność geopolityczna i zagrożenia dla bezpieczeństwa, przystępność cenowa wody.

Najważniejsze kwestie polityczne

Na poziomie UE: Badania naukowe i innowacje w Europie związane z wodą przynoszą rozwiązania problemów w tym obszarze. Partnerstwo w dziedzinie badań i innowacji w regionie Morza Śródziemnego (PRIMA) koncentruje się na takich zagadnieniach jak niedobór wody, czy rolnictwo i bezpieczeństwo żywnościowe w regionie Morza Śródziemnego. Na inicjatywę tę przeznaczono środki w wysokości 494 mln EUR.

Na poziomie państw członkowskich: Stabilnym i coraz powszechniejszym źródłem wody na Cyprze, przeznaczanej m.in. do nawadniania i zapobiegania suszy, jest woda pochodząca z recyklingu. Z funduszy europejskich finansowane są już dwa projekty: projekt odzyskiwania wody w Anthoupolis i Larnace.

Na poziomie regionalnym / lokalnym: W Raciborzu Dolnym na Dolnym Śląsku powstaje zbiornik przeciwpowodziowy. Kompleksowy program ma na celu ochronę przed powodziami w dolinie Odry przez przywrócenie w tym miejscu naturalnej zdolności przeciwpowodziowej i naturalnego tarasu zalewowego rzeki.

Na poziomie przedsiębiorstw: Oczyszczalnie ścieków w całej Europie zaczynają używać energii i innych zasobów pochodzących z odpadów, aby zmniejszyć zużycie, a nawet ją wytwarzać. Doskonałym przykładem jest stacja uzdatniania wody z Aarhus, położona w mieście Marselisborg w Danii, która produkuje ponad 150 % energii potrzebnej do funkcjonowania. Jest to efekt inwestowania w bardziej wydajne technologie.

Na poziomie społeczeństwa obywatelskiego: Malta zachęca społeczności lokalne, by zaangażowały się w poprawę gospodarowania zasobami wodnymi i polepszanie infrastruktury sanitarnej. Cykl planowania gospodarki wodnej w dorzeczu zapewnia duży udział społeczeństw i zainteresowanych stron, gdyż decyzje dotyczące określonych środków będą wymagały wyważenia interesów różnych grup.

Zapewnienie wszystkim przystępnych cenowo, niezawodnych, zrównoważonych i nowoczesnych dostaw energii

Unia Europejska dzisiaj

Obraz sytuacji / przegląd jakościowy

Cele UE w dziedzinie energii i klimatu na 2020 r. sprawiły, że znalazła się ona na dobrej drodze do zapewnienia wszystkim Europejczykom bezpiecznej, przystępnej cenowo i czystej energii. Osiągnięto już solidne postępy, jeżeli chodzi o większe wykorzystanie energii ze źródeł odnawialnych i poprawę efektywności energetycznej, a UE czyni ogromne kroki naprzód w procesie przechodzenia na czystą energię. Przekształcenie UE z gospodarki opartej na paliwach kopalnych w gospodarkę niskoemisyjną, której system energetyczny będzie opierać się na technologiach cyfrowych i będzie zorientowany na konsumenta, nabiera realnego wymiaru praktycznego. Proces oddzielania emisji gazów cieplarnianych od produktu krajowego brutto wciąż trwa. Jego głównym motorem napędowym są innowacje. Rozdzieleniu uległy również wzrost gospodarczy i zużycie energii. Globalne zmiany w produkcji energii i zapotrzebowaniu na energię mają znaczący wpływ na geopolitykę i konkurencyjność przemysłu. Sytuacja ta stanowi poważne wyzwanie dla Europy, ale także stwarza niepowtarzalne możliwości. W tym kontekście UE pragnie wzmocnić swoją rolę światowego lidera w dziedzinie przejścia na czystą energię, zapewniając jednocześnie bezpieczeństwo energetyczne wszystkim swoim obywatelom. Dzięki stworzeniu unii energetycznej UE dąży do zapewnienia obywatelom i przedsiębiorstwom w UE bezpiecznej, przystępnej cenowo, zrównoważonej i czystej energii. Jeżeli chodzi o aspekt zewnętrzny, Europejski konsensus w sprawie rozwoju koncentruje się na zwiększeniu dostępu do usług energetycznych, które są przystępne cenowo, nowoczesne, niezawodne i zrównoważone, na większym wykorzystaniu energii ze źródeł odnawialnych i na środkach w dziedzinie efektywności energetycznej, a także na przyczynieniu się do walki ze zmianą klimatu. UE jest pionierem w pobudzaniu inwestycji sektora prywatnego w zrównoważoną energię za pomocą unijnych instrumentów łączonych, Planu inwestycji zewnętrznych i inicjatywy na rzecz finansowania elektryfikacji. Wkład w ten obszar wnoszą również polityki sąsiedztwa i rozszerzenia.

Główne tendencje

- Obserwowane w Europie tendencje wskazują na **oddzielenie wzrostu gospodarczego** od nakładów energii i związanych z nimi **emisji gazów cieplarnianych**. W latach 1990–2017 poziom emisji gazów cieplarnianych spadł o 22 %, podczas gdy PKB wzrósł o 58 %. Od 2000 r. w UE poprawia się niemal nieprzerwanie zarówno produktywność energii, jak i intensywność emisji gazów cieplarnianych.
- UE dąży do osiągnięcia swojej wartości docelowej w zakresie **efektywności energetycznej,** przewidzianej na 2020 r. i wynoszącej 20 %. W latach 2005–2016 zużycie energii pierwotnej w UE spadło o 9,9 %, a zużycie energii końcowej – o 7,1 %.
- UE jest na dobrej drodze do osiągnięcia w 2020 r. celu zakładającego 20-procentowy udział **energii ze źródeł odnawialnych** w zużyciu energii końcowej. W ostatnim dziesięcioleciu w UE stale rosło wykorzystanie energii odnawialnej – z 9,0 % do 17 % zużycia energii końcowej brutto (w latach 2005–2016). Główną siłą napędową tego wzrostu były przewidywalne unijne ramy regulacyjne, efektywniejsze technologie, spadające koszty technologii energii odnawialnej i wsparcie bardziej ukierunkowane na rynki.
- UE w dalszym ciągu zaspokaja swoje zapotrzebowanie na energię głównie przez **import paliw z krajów spoza UE**. Zależność UE od importu wynosi 53,6 % i praktycznie nie zmieniła się w latach 2006–2016, podczas gdy produkcja energii zmniejszyła się przez ten czas o 14 %. W tych samym okresie odnotowano stały spadek zużycia energii pierwotnej – o około 10 %.
- UE poczyniła postępy w zwiększaniu **dostępu do przystępnej cenowo energii**. W ostatnich latach zmniejszył się odsetek gospodarstw domowych, które nie mogą sobie pozwolić na ogrzanie domu do odpowiedniej temperatury. W 2017 r. 8,1 % ludności UE skarżyło się na

brak dostępu do przystępnej cenowo energii – o 2,8 punktów procentowych mniej niż w 2007 r.

Ranking światowy

Zgodnie ze sprawozdaniem „2018 SDG Index and Dashboards” (Bertelsmann Stiftung oraz Sustainable Development Solutions Network) 26 państw członkowskich UE osiągnęło wynik powyżej 80 na 100, jeżeli chodzi o cel zrównoważonego rozwoju nr 7. Siedem państw członkowskich UE zalicza się do 20 państw osiągających najwyższe wyniki w skali całego świata.

Unia Europejska w 2030 r.

UE a bieżące tendencje / wszystkie czynniki równe

UE będzie czynić dalsze postępy, aby zapewnić wszystkim przystępne cenowo, niezawodne, zrównoważone i nowoczesne dostawy energii w oparciu o ambitne ramy regulacyjne uzgodnione na szczeblu UE. W perspektywie 2030 r. główne cele UE przełożą się na ograniczenie przez UE emisji gazów cieplarnianych o co najmniej 40 %, uzyskiwanie co najmniej 32 % energii ze źródeł odnawialnych oraz zwiększenie efektywności energetycznej o co najmniej 32,5 %. Osiągnięcie tych celów stworzy fundamenty konieczne do głębokiej transformacji społecznej prowadzącej w przyszłości do czystej i zrównoważonej energetyki. Rozwój infrastruktury energetycznej będzie nadal wspierany za pośrednictwem instrumentu „Łącząc Europę”. W ramach nowego programu ramowego „Horyzont Europa” zaproponowano intensywny program badań naukowych i innowacji dysponujący budżetem 15 mld euro przeznaczonym na energię, mobilność i klimat. W ogólnym ujęciu proponowany cel w zakresie uwzględniania kwestii klimatu na poziomie 25 % oznaczałby, że podczas okresu obowiązywania wieloletnich ram finansowych na lata 2021–2027 jedno euro na cztery powinno być przeznaczane na kwestie związane z klimatem, które są istotne również dla sektora energetycznego. Osiągnięcie unii energetycznej wymaga stałego zaangażowania, w tym aktywnego dialogu ze społeczeństwem obywatelskim i zainteresowanymi stronami, ponieważ ich wkład i aktywna postawa są kluczowe dla powodzenia transformacji energetyki.

Szanse / czynniki pozytywne

Zmiana zachowań, świadomi i objęci ochroną konsumenci o mocnej pozycji, zaangażowanie społeczne i polityka partycypacyjna, polityka antycypacyjna na rzecz sprawiedliwej transformacji, społeczna odpowiedzialność przedsiębiorstw/odpowiedzialne prowadzenie działalności gospodarczej, nowe możliwości rynkowe, finansowanie społecznościowe i inne innowacyjne źródła finansowania, zrównoważone finansowanie, partnerstwa publiczno-prywatne, opodatkowanie zasobów, internet rzeczy, edukacja, cyfryzacja, sztuczna inteligencja i nowe technologie, badania naukowe i innowacje, niskoemisyjna gospodarka o obiegu zamkniętym, mobilność bezemisyjna, odporne społeczeństwa, multilateralizm.

Ryzyka / czynniki negatywne

Rosnące zużycie energii elektrycznej spowodowane cyfryzacją, zmienne ceny energii, utrzymująca się zależność od paliw kopalnych i dalsze subsydiowanie tych paliw, brak zmiany zachowań, spowolnienie wdrażania polityk, niski poziom inwestycji publicznych i prywatnych, przepaść cyfrowa, zmiana klimatu, niestabilność geopolityczna i zagrożenia dla bezpieczeństwa, transformacja, która jest w ujęciu względnym bardziej kosztowna dla osób o średnich i niskich dochodach.

Najważniejsze kwestie polityczne

UE na poziomie międzynarodowym: W maju 2017 r. UE zaproponowała strategię na rzez zapewnienia w Afryce usług energetycznych; ma to nadać partnerstwu Afryka-UE nową dynamikę. UE zobowiązała się do pobudzania inwestycji publicznych i prywatnych w zrównoważoną energię w Afryce, szczególnie w kontekście Planu inwestycji zewnętrznych, oraz do pogłębienia sojuszy strategicznych i współpracy.

Na poziomie UE: Utworzenie europejskiej unii energetycznej stało się dla Komisji głównym priorytetem. Przyjęto inicjatywy na rzecz osiągnięcia unii energetycznej. Wśród tych inicjatyw należy zwrócić uwagę na pakiet „Czysta energia dla wszystkich Europejczyków" z 2016 r., który stworzy bardziej konkurencyjny, nowoczesny i czystszy system energetyczny, w oparciu o trzy główne cele: priorytetowe traktowanie efektywności energetycznej, osiągnięcie pozycji lidera na polu energii odnawialnej oraz zadbanie o to, aby konsumenci byli traktowani uczciwie.

Na poziomie państw członkowskich: W 2013 r. ponad 40 organizacji w Niderlandach (władze lokalne i krajowe, przedsiębiorstwa, związki zawodowe i organizacje ekologiczne) podpisało umowę energetyczną na rzecz zrównoważonego wzrostu, mającą na celu zwiększenie udziału energii ze źródeł odnawialnych z 5,8 % w 2015 r. do 16 % w 2023 r. Określono w niej cele dotyczące wprowadzania pojazdów bezemisyjnych: do 2035 r. wszystkie nowo sprzedawane samochody powinny być bezemisyjne, a w 2050 r. należy osiągnąć całkowicie bezemisyjny ruch drogowy.

Na poziomie regionalnym / lokalnym: Budapeszt jest członkiem Porozumienia Burmistrzów, inicjatywy finansowanej przez UE, w której uczestniczą regiony i miasta zaangażowane we wdrażanie celów UE w zakresie klimatu i energii. W 2011 r. powstało partnerstwo między Szachenyi, jednym z najsłynniejszych kąpielisk z wodami termalnymi, pobliskim ogrodem zoologicznym i lokalnym przedsiębiorstwem ciepłowniczym. Współpraca ta przyczynia się do oszczędności emisji dwutlenku węgla i obniżenia kosztów energii. Ciepło wód termalnych w Szachenyi jest wykorzystywane w ogrodzie zoologicznym w Budapeszcie do zapewnienia ciepłego powietrza około 350 gatunkom zwierząt i niemal 500 roślinom, które zajmują około 26 budynków.

Na poziomie przedsiębiorstw: Przedsiębiorstwo energetyczne Fortum Jegława, założone w 2008 r. w Jegławie (Łotwa), zrestrukturyzowało sieć ciepłowniczą miasta poprzez zastąpienie kotłowni gazowej nowym obiektem kogeneracyjnym wykorzystującym biomasę w postaci wiórów drzewnych. Miejski system ciepłowniczy prawie całkowicie przestawił się z paliw kopalnych na lokalne odnawialne źródło energii w postaci drewna.

Na poziomie społeczeństwa obywatelskiego: Społeczności energetyczne działające w zakresie energii ze źródeł odnawialnych to podmioty, za pośrednictwem których obywatele lub władze lokalne uczestniczą w produkcji lub wykorzystaniu energii ze źródeł odnawialnych lub są wchodzą w posiadanie produkcji lub wykorzystania takiej energii. W skali całej UE społeczności te realizują ponad 2 500 inicjatyw i odgrywają w ten sposób kluczową rolę w inicjowaniu transformacji sektora energetycznego w Europie. Fakt, że inicjatywy te są zakorzenione lokalnie i mają lokalnych właścicieli, zwiększa akceptację społeczną projektów z zakresu energii odnawialnej, zwłaszcza wiatrowej. Obniżają one również koszty tego typu przedsięwzięć dzięki udostępnianiu najbardziej odpowiednich lokalizacji.

Propagowanie trwałego, zrównoważonego i sprzyjającego włączeniu społecznemu wzrostu gospodarczego, pełnego i produktywnego zatrudnienia oraz godnej pracy dla wszystkich

Unia Europejska dzisiaj

Obraz sytuacji / przegląd jakościowy

Ożywienie gospodarcze w Europie po kryzysie sprzyjało stałemu wzrostowi zatrudnienia. Inwestycje niemal powróciły do poziomu sprzed kryzysu, a stan finansów publicznych poprawia się, chociaż ożywieniu gospodarczemu zagrażają pewne ryzyka. Korzyści

z ekspansji gospodarczej nadal nie rozkładają się równo pomiędzy wszystkimi obywatelami i państwami członkowskimi – w niektórych krajach utrzymuje się na przykład wysoki poziom bezrobocia. Tendencje w zakresie inwestycji i wydajności sugerują, że można zrobić więcej, aby wspomóc ożywienie gospodarcze i przejście na bardziej zrównoważony model wzrostu w kontekście długoterminowych globalnych wyzwań związanych ze zmianami demograficznymi i cyfryzacją. Oprócz nieustannych wysiłków na rzecz osiągnięcia zrównoważonych finansów publicznych w długiej perspektywie UE kontynuuje wspieranie inwestycji, zwłaszcza w edukację, umiejętności oraz badania naukowe i rozwój, a także reform strukturalnych mających na celu poprawę efektywności otoczenia biznesu oraz rynków produktowych i rynków pracy. Dużą rolę w przyciąganiu prywatnych inwestycji do strategicznych sektorów gospodarki europejskiej odgrywa plan inwestycyjny dla Europy. Reformy strukturalne mające na celu ulepszenie rynków pracy i polityki społecznej powinny pomagać pracownikom w zdobywaniu umiejętności, które są potrzebne w procesie wprowadzania gospodarki ekologicznej, a także promować lepszy dostęp do rynku pracy i równe szanse na nim, sprawiedliwe warunki pracy oraz zrównoważone i adekwatne systemy zabezpieczenia społecznego. Powinny one również przyczyniać się do zwiększenia wydajności pracy, a w ten sposób do wzrostu płac. Poczucie odpowiedzialności za te reformy, ich wpływ i wyniki zwiększyć może włączenie partnerów społecznych w przygotowywanie i wdrażanie reform. Na szczeblu międzynarodowym UE dąży do zrównoważonego wzrostu gospodarczego sprzyjającego włączeniu społecznemu, tworzenia godnych miejsc pracy oraz promowania praw pracowniczych i praw człowieka. Przykłady działań zewnętrznych w tej dziedzinie obejmują Europejski konsensus w sprawie rozwoju, unijny Plan inwestycji zewnętrznych, Plan działania UE dotyczący praw człowieka i demokracji na lata 2015–2019 oraz działania UE w ramach unijnych polityk sąsiedztwa i rozszerzenia. Polityka handlowa UE promuje poszanowanie podstawowych międzynarodowych norm pracy i praw człowieka. Promowanie odpowiedzialnych praktyk biznesowych opartych na międzynarodowych wytycznych ma umocowanie w wielu politykach UE, w tym w polityce handlowej.

Główne tendencje

- Europejczycy mają średnio wyższy **poziom życia** niż dwadzieścia lat temu. W latach 2002–2017 realny **PKB** na mieszkańca rósł średnio o 1,1 % rocznie. W ostatnim czasie gospodarka UE rosła najszybciej od początku kryzysu w 2008 r. – tempo wzrostu realnego PKB przyśpieszyło w 2017 r. do 2,2 %.
- Łączny udział **inwestycji** w unijnym PKB wyniósł w 2017 r. 20,8 %, nadrabiając gwałtowny spadek obserwowany podczas kryzysu gospodarczego i finansowego. Od 2013 r. rósł on średnio o 1,0 % rocznie. Oczekuje się, że do 2020 r. plan inwestycyjny dla Europy stworzy 1,4 mln miejsc pracy i zwiększy unijny PKB o 1,3 %.
- **Tempo wzrostu wydajności pracy** nieco przyspieszyło, ale jego wysokość nadal znajduje się poniżej poziomu sprzed recesji.
- **Współczynnik aktywności zawodowej** utrzymuje w dalszym ciągu stabilny trend wzrostowy – w 2017 r. osiągnął poziom 73,4 %. Ten wzrost aktywności zawodowej wynikał głównie z większego uczestnictwa w rynku pracy osób starszych i kobiet. Łączna liczba osób zatrudnionych wzrosła do rekordowego poziomu 239 mln. Liczba osób zatrudnionych w pełnym wymiarze czasu pracy wzrosła o 2,3 mln, podczas gdy liczba osób zatrudnionych w niepełnym wymiarze czasu pracy nie zmieniła się. Tylko w samym sektorze towarów i usług związanych z ochroną środowiska zatrudnienie wzrosło w latach 2000–2015 o 47,3 %. **Bezrobocie długotrwałe** nadal spada, ale wciąż stanowi niespełna połowę całkowitego bezrobocia. **Bezrobocie wśród młodzieży**, które osiągnęło rekordowy poziom 23,8 % w 2013 r., spadło do 16,8 % w 2017 r. W 2017 r. 7,7 % pracowników europejskich pracowało na podstawie **umów na czas określony** nie z własnej woli. Jest to 57,7 % wszystkich pracowników zatrudnionych na czas określony, a odsetek ten nieznacznie wzrósł

w ciągu ostatniej dekady. Udział procentowy wymuszonej **pracy w niepełnym wymiarze godzin** w całkowitym zatrudnieniu w niepełnym wymiarze godzin wzrósł w UE z 25,6 % w 2008 r. do 29,6 % w 2014 r., po czym spadł do 26,4 % w 2017 r. Problem ten dotyka głównie kobiety.

- Jeżeli chodzi o **ubogie osoby pracujące**, w 2017 r. ubóstwem zagrożonych było 9,6 % zatrudnionych. W ciągu ostatnich czterech lat liczba ta ustabilizowała się, aczkolwiek na wyższym poziomie niż w 2008 r. (8,5 %).

Ranking światowy

Zgodnie ze sprawozdaniem „2018 SDG Index and Dashboards" (Bertelsmann Stiftung oraz Sustainable Development Solutions Network) 17 państw członkowskich UE osiągnęło wynik co najmniej 80 na 100, jeżeli chodzi o cel zrównoważonego rozwoju nr 8. Dziewięć państw członkowskich UE zalicza się do 20 państw osiągających najwyższe wyniki w skali całego świata.

Unia Europejska w 2030 r.

UE a bieżące tendencje / wszystkie czynniki równe

UE będzie musiała zapewnić wysokie ogólne wskaźniki zatrudnienia poprzez tworzenie wysokiej jakości miejsc pracy służących przejściu na zrównoważony rozwój. Takie nowe miejsca pracy powinny powstawać zwłaszcza dla kobiet, młodzieży, osób starszych, osób niepełnosprawnych, migrantów i społeczności marginalizowanych. Pomogłoby to zapewnić adekwatność i stabilność europejskiego modelu opieki społecznej w kontekście starzejącego się społeczeństwa i powolnego wzrostu wydajności. Mimo że inwestycje w europejską gospodarkę rosną, należy je nieustannie wspierać, by wyeliminować tzw. wąskie gardła. Zmniejszanie się liczby ludności w UE i słabnąca siła gospodarcza będą wpływać na jej pozycję w globalnym porządku gospodarczym. Cyfryzacja i zmiany demograficzne będą miały wpływ zarówno na przyszły wzrost gospodarczy, jak i na sytuację na rynku pracy. W tym kontekście należy kłaść większy nacisk na przewagi komparatywne UE związane z edukacją wysokiej jakości, a także utrzymywać inwestycje w badania naukowe i innowacje, które muszą sprzyjać włączeniu społecznemu i zachowaniu równowagi środowiska. Kontynuowane będą wysiłki na rzecz przejścia na model gospodarki o obiegu zamkniętym oraz wyeliminowania pracy przymusowej i handlu ludźmi.

Szanse/czynniki pozytywne

Podnoszenie kwalifikacji i nabywanie nowych kwalifikacji zawodowych, cyfryzacja, badania naukowe i innowacje, zaangażowanie społeczne i polityka partycypacyjna, presja społeczeństwa na rzecz zrównoważonych łańcuchów produkcji, sztuczna inteligencja, nowe technologie, społeczna odpowiedzialność przedsiębiorstw/odpowiedzialne prowadzenie działalności gospodarczej, zrównoważone finansowanie, partnerstwa publiczno-prywatne, oparta na współpracy niskoemisyjna gospodarka o obiegu zamkniętym, gospodarka społeczna i rozwój ekosystemów gospodarki społecznej, nacisk na odporne społeczeństwa, multilateralizm, otwarta i uczciwa wymiana handlowa, badania naukowe i innowacje.

Ryzyka / czynniki negatywne

Niski wzrost wydajności, niedopasowanie umiejętności, powolne rozpowszechnianie nowych technologii cyfrowych oraz wpływ transformacji technologicznych na pracowników i poszczególne sektory, nierówności społeczne, dysproporcje regionalne i terytorialne, skutki zmian demograficznych i rola migracji i przymusowego wysiedlenia, degradacja środowiska i zmiana klimatu, niestabilność geopolityczna i zagrożenia dla bezpieczeństwa, powrót do protekcjonizmu gospodarczego na całym świecie, trudności związane z mierzeniem wydajności w coraz bardziej niematerialnych gospodarkach, segmentacja rynków pracy i niepewność zatrudnienia, przepaść cyfrowa, ochrona danych, równowaga między życiem zawodowym a prywatnym.

Najważniejsze kwestie polityczne

Na poziomie UE: Plan inwestycyjny dla Europy, tzw. plan Junckera okazał się dużym sukcesem, jeżeli chodzi o poprawę klimatu inwestycyjnego. W lipcu 2018 r. Europejski Fundusz na rzecz Inwestycji Strategicznych (EFIS) utworzony zrealizował swój pierwotny cel inwestycyjny wynoszący 315 mld EUR, natomiast wartość dodatkowych inwestycji uruchomionych dzięki niemu w całej UE od 2015 r. do grudnia 2018 r. sięgnęła kwoty 371 mld EUR. Dzięki EFIS wsparcie uzyskało już ponad 750 000 miejsc pracy. Do 2020 r. liczba ta ma wzrosnąć i osiągnąć 1,4 mln miejsc pracy. Ponad 850 000 małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP) korzysta z lepszego dostępu do finansowania. Co najmniej 40 % finansowania z Europejskiego Funduszu na rzecz Inwestycji Strategicznych w ramach obszaru infrastruktury i innowacji wspiera elementy projektu, które przyczyniają się do działań na rzecz klimatu, zgodnie z porozumieniem paryskim.

***Na poziomie państw członkowskich*:** W 2017 r. Republika Czeska wprowadziła większą elastyczność w odniesieniu do rozkładu czasu pracy i urlopów oraz praw w tym zakresie; wzmocnienie procesu rokowań zbiorowych; zmiany w prawie umów; zmiany w systemie prawnym zwolnień grupowych; zmiany w przepisach dotyczących telepracy; oraz wzmocnienie narzędzi umożliwiających godzenie pracy i życia prywatnego, takich jak praca wykonywana w domu.

***Na poziomie regionalnym / lokalnym*:** Miasto Gandawa w Belgii regularnie korzysta z Europejskiego Funduszu Społecznego, aby wspierać integrację uchodźców i Romów na rynkach pracy. Na przykład w ramach projektu „Labour Team IEM" (2015–2017) oferowano ludności romskiej doradztwo ukierunkowane na jej potrzeby. Głównym celem było umożliwienie przynajmniej 190 wewnątrzeuropejskim migrantom (ang. skrót IEM), głównie Romom, wejścia na rynek pracy. Projekt ten jest kontynuowany w latach 2018–2019 przy wsparciu z Europejskiego Funduszu Społecznego.

Na poziomie przedsiębiorstw: Europejski Bank Inwestycyjny jest w trakcie udzielania przedsiębiorstwu Greenfiber International S.A. pożyczki w wysokości 7,5 mln EUR (ze wsparciem z Europejskiego Funduszu na rzecz Inwestycji Strategicznych) przeznaczonej na sfinansowanie rumuńskiego projektu na rzecz recyklingu i gospodarki o obiegu zamkniętym. Projekt ten przyczyni się do stworzenia 280 miejsc pracy w pełnym wymiarze czasu i zwiększy ilość zbieranych i przetwarzanych odpadów o ponad 50 000 ton rocznie.

Na poziomie społeczeństwa obywatelskiego: W 2014 r. stworzono portugalską koalicję krajowych organizacji parasolowych społeczeństwa obywatelskiego, aby przygotować wspólne stanowisko w sprawie Agendy ONZ na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030. Koalicje zorganizowały krajowe konsultacje, sondaże internetowe i lokalne warsztaty w celu przedyskutowania oczekiwań dotyczących Agendy ONZ na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030, w tym związanych z celem zrównoważonego rozwoju nr 8.

Budowanie odporności infrastruktury, promowanie zrównoważonego procesu uprzemysłowienia, który sprzyja włączeniu społecznemu, oraz wspieranie innowacji

Unia Europejska dzisiaj

Obraz sytuacji / przegląd jakościowy

Wysoce efektywna infrastruktura w sektorach transportu, energii i technologii cyfrowych ma zasadnicze znaczenie dla dobrze połączonej i zintegrowanej UE, w której obywatele i przedsiębiorstwa mogą w pełni korzystać z możliwości swobodnego przemieszczania się oraz z jednolitego rynku, a także z adekwatnej infrastruktury społecznej. Z tego właśnie

powodu m.in. transeuropejskie sieci transportowe, energetyczne i cyfrowe przyczyniają się – w zintegrowany sposób – do powstania odpornej, zrównoważonej, idealnie połączonej i innowacyjnej infrastruktury. Strategiczne znaczenie mają również inwestycje w infrastrukturę kosmiczną. Europejski przemysł jest silny i w wielu sektorach utrzymuje wiodącą pozycję na świecie. UE wspiera wprowadzanie inteligentnego, innowacyjnego i zrównoważonego modelu działania przemysłu, który przynosi korzyści wszystkim obywatelom. W UE obserwowany jest jednoczesny wzrost PKB i spadek emisji gazów cieplarnianych ogółem, co wskazuje, że nastąpiło oddzielenie tych emisji od wzrostu gospodarczego. Celem europejskich polityk jest przemysł, który samodzielnie dąży do prowadzenia działalności w odpowiedzialny i zrównoważony sposób, tworzy miejsca pracy, zwiększa konkurencyjność Europy, promuje inwestycje i innowacje w zakresie czystych technologii i technologii cyfrowych oraz chroni europejskie regiony i pracowników najbardziej dotkniętych zmianami w przemyśle. Nacisk UE na inwestycje w badania naukowe i innowacje oraz transformację cyfrową pomaga nam konkurować w skali globalnej dzięki tworzeniu większej liczby miejsc pracy i możliwości biznesowych. UE jest najbardziej otwartym obszarem badań naukowych i innowacji na świecie, ale konieczna jest poprawa wyników na etapie *scale-up* i w zakresie rozpowszechniania innowacji, ponieważ innowacje nie zawsze prowadzą do tworzenia nowych rynków i możliwości wzrostu. Konieczne jest zwiększenie inwestycji sektora przedsiębiorstw w badania naukowe i innowacje, ponieważ obecnie wynoszą one jedynie 1,3 % PKB, czyli mniej niż w Chinach (1,6 %), Stanach Zjednoczonych (2 %) i Japonii (2,6 %). Transformacja cyfrowa odgrywa dużą rolę w procesie przechodzenia na niskoemisyjną gospodarkę o obiegu zamkniętym oraz w przemianach społecznych prowadzących do wykorzystywania technologii niskoemisyjnych i zamkniętego obiegu zasobów. Jeżeli chodzi o aspekt międzynarodowy, Europejski konsensus w sprawie rozwoju wspiera projektowanie, budowę i eksploatację infrastruktury wysokiej jakości, która jest odporna i przyjazna dla klimatu, aby przyczynić się do równego, powszechnego i przystępnego cenowo dostępu do infrastruktury, a także promować wzrost gospodarczy, handel i inwestycje. Do realizacji celów w tym obszarze przyczyniają się również unijne polityki: handlowa, rozszerzenia i sąsiedztwa.

Główne tendencje

- **Przemysł wytwórczy** generuje dwie trzecie eksportu UE, zatrudnia 36 mln osób – czyli jednego na pięciu pracowników w Europie – i przyczynia się do wysokiego poziomu życia Europejczyków.
- W latach 2000-2016 **emisje gazów cieplarnianych** związane z procesami przemysłowymi i z użytkowaniem produktów spadły o ponad 17 %. W latach 2000–2016 odnotowano też poprawę o 17 %, jeżeli chodzi o ograniczenie zużycia energii w przemyśle.
- **Inwestycje w badania i rozwój**: Europa dokonuje 20 % światowych inwestycji w badania i rozwój; z Europy pochodzi jedna trzecia wszystkich publikacji naukowych wysokiej jakości, nasz kontynent zajmuje wiodącą pozycję na świecie w takich sektorach przemysłu jak farmaceutyka, chemikalia, inżynieria mechaniczna i moda. Najwięcej środków na badania i rozwój przeznacza sektor przedsiębiorstw (65 %) i sektor szkolnictwa wyższego (23 %). Udział sektora instytucji rządowych i samorządowych w tych inwestycjach wyniósł 11 % w 2016 r.
- Liczba **wniosków patentowych** w UE znacznie wzrosła przed kryzysem gospodarczym i od tego czasu utrzymuje się na stałym poziomie.
- **Społeczna odpowiedzialność przedsiębiorstw**: 77 % unijnych przedsiębiorstw uwzględnia społeczną odpowiedzialność przedsiębiorstw w swoich sprawozdaniach, a wiele z nich odgrywa wiodącą rolę w promowaniu celów zrównoważonego rozwoju poprzez włączanie działań związanych ze społeczną odpowiedzialnością przedsiębiorstw/odpowiedzialnym prowadzeniem działalności gospodarczej do swojego zakresu działalności.

Ranking światowy

Zgodnie ze sprawozdaniem „2018 SDG Index and Dashboards” (Bertelsmann Stiftung oraz Sustainable Development Solutions Network) 10 państw członkowskich UE osiągnęło wynik co najmniej 73 na 100, jeżeli chodzi o cel zrównoważonego rozwoju nr 9, przy czym wyniki poszczególnych państw członkowskich były mocno zróżnicowane. Dziesięć państw członkowskich UE zalicza się do 20 państw osiągających najwyższe wyniki w skali całego świata.

Unia Europejska w 2030 r.

UE a bieżące tendencje / wszystkie czynniki równe

Europa jest liderem w transformacji przemysłu w kierunku bardziej zrównoważonego modelu działalności, który sprzyja włączeniu społecznemu. Przyspieszą zmiany gospodarcze, społeczne i środowiskowe, a także przełomy technologiczne w dziedzinach takich jak robotyka, internet rzeczy, sztuczna inteligencja i systemy energetyczne. Automatyzacja, którą umożliwiają technologie informatyczne, zrewolucjonizuje tradycyjne procesy produkcyjne i charakter pracy. Przemysł jest w coraz większym stopniu zintegrowany z globalnymi łańcuchami wartości, których znaczącym elementem są również usługi. Nowopowstające modele biznesowe będą zmieniać rynki tradycyjne. Innowacje jako takie i procesy tworzenia wartości podlegają głębokim zmianom, które są „wymuszane” przez nowe pokolenie konsumentów oczekujące współtworzenia wartości, zrównoważonego prowadzenia działalności gospodarczej, jakości sieci połączeń i pomiarów efektywności w czasie rzeczywistym. Nowym czynnikiem konkurencyjności stają się dane. Popyt na surowce będzie nadal wzrastał. Wobec deficytu zasobów naturalnych i zmiany klimatu, które stają się coraz bardziej odczuwalne, dynamicznie będzie rosło zapotrzebowanie na zrównoważone produkty, konsumpcję o obiegu zamkniętym oraz produkty bezemisyjne i niskoemisyjne. Potrzebne są zatem innowacje ekologiczne. Europa zwiększy swoje inwestycje w badania i innowacje oraz odporną infrastrukturę, między innymi w ramach programu „Horyzont Europa” – kolejnego programu ramowego UE w zakresie badań naukowych i innowacji.

Szanse / czynniki pozytywne

Zaangażowanie społeczne i polityka partycypacyjna, sztuczna inteligencja, internet rzeczy, pełna cyfryzacja, niskoemisyjna gospodarka współpracy o obiegu zamkniętym, nacisk na odporne społeczeństwa, społeczna odpowiedzialność przedsiębiorstw/odpowiedzialne prowadzenie działalności gospodarczej, odpowiedzialne i zrównoważone górnictwo i zaopatrzenie, zrównoważone finansowanie, partnerstwa publiczno-prywatne, finansowanie społecznościowe i edukacja, multilateralizm, otwarta i uczciwa wymiana handlowa.

Ryzyka / czynniki negatywne

Niski poziom inwestycji sektora publicznego i sektora przedsiębiorstw, w tym w badania naukowe i innowacje, zmiany łańcuchów wartości, niedopasowanie umiejętności, przesunięcia popytu globalnego, niestabilność geopolityczna i zagrożenia dla bezpieczeństwa, nierówności społeczne, starzenie się naszych społeczeństw, zmiana klimatu i ryzyka ekologiczne związane z rosnącym popytem na zasoby naturalne, przepaść między obszarami miejskimi i wiejskimi.

Najważniejsze kwestie polityczne

UE na poziomie międzynarodowym: Dzięki większej dokładności i niezawodności europejskie programy nawigacji satelitarnej Galileo i EGNOS oferują lepsze informacje określające pozycję i czas, co ma znaczący pozytywny wpływ na wiele europejskich usług i produktów wykorzystywanych w codziennym życiu, począwszy od urządzeń nawigacyjnych w samochodzie, po telefon komórkowy i usługi reagowania kryzysowego. Grupa ds. Obserwacji Ziemi promuje wykorzystywanie obserwacji środowiska na potrzeby celów zrównoważonego rozwoju i porozumienia klimatycznego z Paryża.

Na poziomie UE: Sieci transeuropejskie odpowiadają na potrzebę posiadania odpornych, idealnie połączonych i innowacyjnych infrastruktur w sektorach transportu, energii i technologii cyfrowych. Ich celem jest zapewnienie połączenia wszystkich regionów UE i przyczynienie się w ten sposób do „włączenia" obywateli ze wszystkich części Europy. Prowadzone są prace nad budową i przystosowaniem infrastruktury, aby była odporna na zagrożenia związane ze zmianą klimatu, i jednocześnie zapewniała promowanie włączenia społecznego, wspieranie innowacyjności i tworzenie nowych miejsc pracy.

Na poziomie państw członkowskich: Szwecja jest unijnym liderem w zakresie innowacji dzięki wysokim inwestycjom prywatnym i publicznym w badania i rozwój, dużej liczbie zgłoszeń patentowych, innowacyjnym MŚP oraz wysokiemu udziałowi zatrudnienia w sektorach działalności wymagających specjalistycznej wiedzy. Co więcej, szwedzkie inwestycje w produkcję rosły szybciej niż średnia UE, a efektywność energetyczna produkcji przemysłowej jest bardzo wysoka.

Na poziomie regionalnym / lokalnym: Tematyczna platforma inteligentnej specjalizacji na rzecz modernizacji przemysłu jest skierowana do regionalnych instytucji zarządzających o podobnych priorytetach w zakresie inteligentnej specjalizacji i umożliwia im znalezienie partnera do współpracy w oparciu o wzajemne kompetencje, wspólne korzystanie z infrastruktury, wykorzystanie aspektu *scale-up*, pozwalającego na zwiększenie wpływu działań, a także opracowywanie wspólnych projektów inwestycyjnych.

Na poziomie przedsiębiorstw: Europejski Fundusz na rzecz Inwestycji Strategicznych pomógł estońskiemu przedsiębiorstwu wyprodukować urządzenie do przechowywania energii o nazwie ultrakondensator, który magazynuje 100 razy więcej energii niż zwykła bateria i może wytrzymać milion cykli ładowania. Firma ta zgromadziła 15 mln EUR na budowę fabryki w Niemczech, w której można wyprodukować miliony nowych ultrakondensatorów rocznie.

Zmniejszenie nierówności w obrębie państw i między nimi

Unia Europejska dzisiaj

Obraz sytuacji / przegląd jakościowy

Podobnie jak ubóstwo, nierówność jest wielowymiarowym zjawiskiem, które obejmuje nierówności w zakresie wyników i możliwości, takie jak nierówności dochodowe, nierówny dostęp do ochrony socjalnej, a także międzypokoleniowe dziedziczenie nierówności. Istotnym czynnikiem powodującym nierówność dochodową jest nierówność szans. W UE postępuje konwergencja dochodów, a w większości państw członkowskich standard życia wraca do poziomu sprzed kryzysu. Europejskie gospodarki odzyskują wprawdzie siłę, ale jednocześnie rosną też obawy związane z faktem, że wzrost gospodarczy nie sprzyja włączeniu społecznemu. W ostatnich latach nierówności dochodowe ustabilizowały się w całej UE, ale ich wysoki poziom pozostaje wyzwaniem. Szczególnych form nierówności doświadczają grupy zmarginalizowane i szczególnie wrażliwe, takie jak osoby z niepełnosprawnościami, migranci i mniejszości etniczne (w tym Romowie), osoby bezdomne lub samotne osoby starsze i dzieci. Ich włączenie społeczno-ekonomiczne jest wciąż nieadekwatne do potrzeb. Nierówności mogą zakłócać wzrost gospodarczy, stabilność makroekonomiczną i osłabiać spójność społeczną. W ujęciu globalnym wysoki poziom nierówności utrzymujący się

w krajach partnerskich UE zagraża realizacji większości celów zrównoważonego rozwoju. Nierówność na świecie może również prowadzić do większego napływu migrantów do UE. W odpowiedzi na niedawne wyzwania w dziedzinie migracji Komisja podejmowała działania w celu zapewnienia natychmiastowej reakcji oraz pracowała nad stworzeniem stabilnego systemu odpornego na kryzys w przyszłości. Niezbędne jest zrównoważone zarządzanie przepływami migracyjnymi. Wszystkie działania zewnętrzne UE, w tym jej polityka zagraniczna i bezpieczeństwa, polityka rozwojowa, rozszerzenia i sąsiedztwa, a także polityka handlowa i inwestycyjna przyczyniają się do eliminowania przyczyn nierówności poza Europą. Na przykład w ramach Europejskiego konsensusu w sprawie rozwoju promuje się zasadę niepozostawiania nikogo w tyle i zobowiązuje się do podejmowania działań mających na celu zmniejszenie nierówności wyników i zapewnienia wszystkim równych szans.

Główne tendencje

- **Dochód do dyspozycji**: Dysproporcje gospodarcze między krajami UE zmniejszyły się z czasem. Realne skorygowane dochody do dyspozycji brutto sektora gospodarstw domowych na mieszkańca wzrosły w zdecydowanej większości państw członkowskich. W 2017 r. przewyższały one średnio o 4,4 % poziom sprzed kryzysu, czyli z 2008 r. Osiągnięto pewną konwergencję dochodów między państwami członkowskimi UE, jako że dochód do dyspozycji w państwach członkowskich odnotowujących niższy poziom dochodów, takich jak Rumunia, Bułgaria i Polska, rósł szybciej niż średnia UE.
- **Nierówności dochodowe**: jeśli chodzi o średnią unijną we wszystkich państwach członkowskich, dochód przypadający w 2017 r. na grupę 20 % najbogatszych unijnych gospodarstw domowych był 5,1 razy wyższy niż dochód 20 % najuboższych gospodarstw domowych. Dysproporcja pomiędzy dochodami tych dwóch skrajnych grup jest nadal większa niż przed kryzysem (4,9 w 2009 r.). Relacja ta zmniejszyła się jednak w porównaniu z 2016 r. (5,2), co wskazuje na pewną poprawę perspektyw zmniejszenia nierówności dochodów w państwach członkowskich UE. Tendencje do stabilizowania się nierówności dochodów w państwach członkowskich UE widać również w przypadku odsetka dochodów przypadającego na 40 % populacji osiągającej najniższe dochody. Odsetek ten wynosił 21,2 % w latach 2008 i 2012, nieznacznie spadł do 20,9 % w 2016 r., a w 2017 r. powrócił do poziomu 21,2 %.
- **Nierówność szans**: Ważnym aspektem nierówności szans jest sposób, w jaki sytuacja społeczno-ekonomiczna rodziców wpływa na poziom wykształcenia ich dzieci. Zgodnie z badaniem Programu międzynarodowej oceny umiejętności uczniów (PISA) z 2015 r. słabe wyniki w naukach przyrodniczych osiągnęło 33,8 % uczniów w UE ze środowisk znajdujących się w najbardziej niekorzystnej sytuacji społeczno-ekonomicznej i tylko 7,6 % uczniów ze środowisk najbardziej uprzywilejowanych. Sytuacja w poszczególnych państwach członkowskich była bardzo zróżnicowana.
- **Pomoc rozwojowa:** UE nadal jest największym na świecie darczyńcą – finansuje ponad 50 % całej pomocy rozwojowej na świecie, przyczyniając się w ten sposób do zmniejszenia globalnych nierówności. Od 2001 r. łączne finansowanie udzielane przez UE na rzecz krajów rozwijających się, obejmujące przepływy zarówno z sektora publicznego, jak i prywatnego, wzrosło ponad dwukrotnie, co oznacza średni roczny wzrost o 6,4 %.

Ranking światowy

Zgodnie ze sprawozdaniem „2018 SDG Index and Dashboards" (Bertelsmann Stiftung oraz Sustainable Development Solutions Network) 13 państw członkowskich UE osiągnęło wynik co najmniej 80 na 100, jeżeli chodzi o cel zrównoważonego rozwoju nr 10. 11 państw członkowskich UE zalicza się do 20 państw osiągających najwyższe wyniki w skali całego świata.

Unia Europejska w 2030 r.
UE a bieżące tendencje / wszystkie czynniki równe UE i jej państwa członkowskie będą dążyć do zapewnienia zrównoważonego wzrostu gospodarczego sprzyjającego włączeniu społecznemu w UE, który jest konieczny do zmniejszenia nierówności. Będą łączyć efektywne, skuteczne i adekwatne usługi ochrony socjalnej i usługi wsparcia, dobrą edukację zapewniającą równe szanse dla wszystkich oraz dobrze funkcjonujące rynki pracy wspierane przez skuteczne polityki w zakresie rynku pracy. Działania te pozwolą nie tylko zmniejszyć nierówności między państwami członkowskimi UE, lecz także znacząco ograniczyć nierówności w samych państwach członkowskich. Konieczne będzie dobre zarządzanie postępem technologicznym, w szczególności wprowadzaniem sztucznej inteligencji, aby zapobiec powstaniu przepaści cyfrowej. Jeśli chodzi o tendencje migracyjne, oczywiste jest, że nie można ani nie wolno pozostawić samemu sobie żadnego państwa UE, które jest narażone na ogromne presje migracyjne. UE będzie dalej ograniczać zachęty do migracji nieuregulowanej, będzie ratować życia i chronić granice zewnętrzne, wdroży silną wspólną politykę azylową i polityki w zakresie legalnej migracji, a jednocześnie będzie przyczyniać się do skutecznej integracji migrantów o uregulowanym statusie i uchodźców na rynkach pracy i w społeczeństwach UE. Działania zewnętrzne UE będą w dalszym ciągu ograniczały nierówności poza Europą.
Szanse/czynniki pozytywne Zaangażowanie społeczeństwa i polityka partycypacyjna, społeczna odpowiedzialność przedsiębiorstw/odpowiedzialne prowadzenie działalności gospodarczej, opieka społeczna (np. systemy podatkowe, systemy ochrony socjalnej i włączenia społecznego, polityki w zakresie rynku pracy, polityki mieszkaniowe, opieka zdrowotna, opieka nad dziećmi, poziom wykształcenia, poziom umiejętności i uczenie się przez całe życie), transport i dostępność cyfrowa uwzględniająca wymiar przestrzenny nierówności, walka z nadużyciami finansowymi i korupcją, zrównoważone finansowanie, multilateralizm, otwarta i uczciwa wymiana handlowa.
Ryzyka / czynniki negatywne Nierówność szans, starzenie się społeczeństw, zmieniający się skład gospodarstw domowych (np. jednoosobowe gospodarstwa domowe), luki w systemie opieki społecznej, zmiana klimatu i degradacja środowiska, brak stabilizacji geopolitycznej, zagrożenia dla bezpieczeństwa, powrót do protekcjonizmu gospodarczego na całym świecie.
Najważniejsze kwestie polityczne
UE na poziomie międzynarodowym: W ramach Europejskiego konsensusu w sprawie rozwoju promuje się zasadę niepozostawiania nikogo w tyle i zobowiązuje się do podejmowania działań mających na celu zmniejszenie nierówności wyników i równe szanse dla wszystkich. Polityka handlowa i inwestycyjna UE dąży do maksymalnego wykorzystania preferencji handlowych, umów handlowych i umów inwestycyjnych w celu generowania zatrudnienia, zapewnienia wysokiego poziomu ochrony pracy i pobudzania inwestycji w krajach partnerskich, w szczególności w krajach rozwijających się. Tym samym polityka ta przyczynia się do zmniejszenia nierówności. **Na poziomie UE:** Wiele z 20 zasad Europejskiego filaru praw socjalnych („filar”) dotyczy zapewnienia wszystkim równych szans, sprawiedliwości oraz integracji na rynkach pracy i w społeczeństwie. Filarowi temu towarzyszy tablica wskaźników społecznych, w ramach której monitorowane są tendencje i wyniki obserwowane w całej UE. Europejski semestr jest głównym mechanizmem pozwalającym na osiągnięcie założeń filaru. Dodatkowe wzmocnienie europejskiego semestru miało na celu skupienie się na sprawiedliwości społecznej i nierównościach oraz na wzroście bardziej sprzyjającym włączeniu społecznemu. Polityka spójności UE promuje włączenie społeczne, zwalczając jednocześnie ubóstwo

i dyskryminację.

Na poziomie państw członkowskich: System zabezpieczenia społecznego i system podatkowy na Cyprze skuteczniej radzą sobie z nierównościami dochodowymi. Od czasu kryzysu (w latach 2009–2016) efekty redystrybucyjne zwiększyły się blisko dwukrotnie. Przykładowo, w 2014 r. Cypr wprowadził program przewidujący minimalny dochód gwarantowany, który stanowi również zachętę do podejmowania pracy. Program ten w istotny i pozytywny sposób wpływa na zmniejszenie ubóstwa i nierówności, a także pomaga wzmocnić siatkę bezpieczeństwa socjalnego.

Na poziomie regionalnym / lokalnym: Projekt pilotażowy „Mieszkania najpierw dla rodzin" realizowany przez czeską gminę Brno ilustruje, w jaki sposób gminy, we współpracy z partnerami społecznymi, przejmują wiodącą rolę w walce z bezdomnością. W ramach projektu zapewniane jest mieszkanie z zasobów gminy i intensywne zarządzanie indywidualnymi przypadkami osób korzystających z „Mieszkania najpierw". Projekt obejmuje 50 rodzin romskich i nieromskich, które mieszkają w schroniskach dla bezdomnych lub są w inny sposób bezdomne. W oparciu o ten projekt pilotażowy przyjęto plan działania na lata 2018–2025 mający na celu wyeliminowanie bezdomności rodzin w Brnie.

Na poziomie przedsiębiorstw: La Bolsa Social to pierwsza hiszpańska platforma crowdfundingu udziałowego, która jest skierowana do inwestorów i przedsiębiorców zainteresowanych pozytywnym wpływem społecznym ich inwestycji. Spółka ta kojarzy inwestorów pragnących wywrzeć konkretny wpływ z przedsiębiorstwami szukającymi inwestorów i stawia sobie za cel promowanie celów zrównoważonego rozwoju. La Bolsa Social przekazała środki finansowe w wysokości 1,8 mln EUR na rzecz 10 przedsiębiorstw wywierających pozytywny wpływ na społeczeństwo i środowisko. Działalność pięciu z nich skupiała się na zapewnianiu osobom niepełnosprawnym dostępu do informacji, życia społecznego i przestrzeni publicznej.

Na poziomie społeczeństwa obywatelskiego: Szwedzki projekt „Chleb w Bergslagen" obejmował tradycyjne kursy pieczenia chleba jako sposób na integrację nowo przybyłych migrantów i szkolenie zawodowe. Jako punkt wyjścia do dialogu wykorzystywano aktywność fizyczną, a przeszkoleni wolontariusze kierowali dyskusją między uczestnikami.

Przekształcenie miast i osiedli w miejsca sprzyjające włączeniu społecznemu, bezpieczne, odporne i zrównoważone

Unia Europejska dzisiaj

Obraz sytuacji / przegląd jakościowy

Wyzwania gospodarcze, środowiskowe i społeczne są szczególnie widoczne w przypadku miast europejskich. Ponad 70 % obywateli Unii żyje na obszarach miejskich, a około 85 % unijnego PKB wytwarzane jest w miastach. Miasta i społeczności mają kluczowe znaczenie dla dobrostanu i jakości życia Europejczyków, ponieważ pełnią rolę ośrodków rozwoju gospodarczego i społecznego oraz innowacji. Ich siła przyciągania wynika z szerokiej oferty edukacyjnej, rozrywkowej, kulturalnej i wielu możliwości znalezienia zatrudnienia. Miasta UE napotykają też jednak na wyzwania takie jak presje migracyjne i wykluczenie społeczne, zatory komunikacyjne, niedostatek mieszkań o odpowiednim standardzie, pogarszający się stan infrastruktury i rosnące zanieczyszczenie powietrza. Oprócz tego miasta są szczególnie narażone na skutki zmiany klimatu i klęski żywiołowe. Wzmocnienie miejskiego wymiaru polityki europejskiej i polityk krajowych jest wspólnym zadaniem Komisji, państw

członkowskich i miast europejskich. Zgodnie z ONZ-owską nową agendą miejską UE wzmacnia odporność obszarów miejskich poprzez zapobieganie zagrożeniom związanym z klęskami żywiołowymi i zmianą klimatu, a także w bardziej skoordynowany sposób reaguje na wyzwania, przed jakimi stoją obszary miejskie. Jeżeli chodzi o działania na poziomie międzynarodowym, europejska polityka zagraniczna i bezpieczeństwa**,** polityka rozwojowa, rozszerzenia i sąsiedztwa ma na celu poprawę warunków życia w miastach. W Europejskim konsensusie w sprawie rozwoju podkreślono potrzebę zwrócenia większej uwagi na miasta i władze lokalne jako na podmioty odgrywające ważną rolę w osiąganiu celów zrównoważonego rozwoju.

Główne tendencje

- W latach 2007–2016 **współczynnik recyklingu odpadów komunalnych** wzrósł łącznie o 11,0 punktów procentowych.
- W ciągu ostatnich sześciu lat **jakość mieszkań** w UE się poprawiła. Od 2007 r. odsetek mieszkańców UE mieszkających w warunkach niespełniających podstawowych standardów spadł o 4,8 punktów procentowych – w 2017 r. wyniósł on 13,1 %.
- Mieszkańcy miast mieli łatwiejszy dostęp do **transportu publicznego**: tylko 9,7 % z nich deklarowało, że mają duże lub bardzo duże trudności z dostępem do transportu publicznego, podczas gdy na obszarach wiejskich było to 37,4 % osób.
- Nadal istnieją obszary o dużym stężeniu **zanieczyszczenia powietrza**, chociaż narażenie na pył drobny zmniejszyło się w latach 2010–2015 o prawie 20 %.
- **Sztuczne pokrycie terenu** na mieszkańca wzrosło w latach 2009–2015 o 6 %. Ponieważ Europa jest jednym z najbardziej zurbanizowanych kontynentów na świecie, konieczne są dalsze wysiłki w celu powstrzymania degradacji gleby.
- **Władze lokalne i regionalne** zaangażowane w plany działania Porozumienia Burmistrzów zredukowały emisje gazów cieplarnianych o 23 % i zmniejszyły zużycie energii końcowej o 18 %, a obecnie dążą do zwiększenia udziału lokalnej produkcji energii, tak aby do 2020 r. wynosił on 19 % zużycia energii.

Ranking światowy

Zgodnie ze sprawozdaniem „2018 SDG Index and Dashboards” (Bertelsmann Stiftung oraz Sustainable Development Solutions Network) 23 państw członkowskich UE osiągnęło wynik co najmniej 80 na 100, jeżeli chodzi o cel zrównoważonego rozwoju nr 11. 10 państw członkowskich UE zalicza się do 20 państw osiągających najwyższe wyniki w skali całego świata.

Unia Europejska w 2030 r.

UE a bieżące tendencje / wszystkie czynniki równe

Przewiduje się, że do 2050 r. odsetek ludności mieszkającej w miastach w Europie wzrośnie do nieco ponad 80 %. UE i jej państwa członkowskie na wszystkich poziomach sprawowania rządów współpracują ze społeczeństwem obywatelskim, przedsiębiorstwami i naukowcami, aby stworzyć stale ewoluujący model miasta spełniającego potrzeby społeczeństwa przyszłości. Europejskie miasta zachowają swoją siłę przyciągania dla nowych mieszkańców, oferując im coraz większe możliwości zatrudnienia, lepszą jakość życia i usług społecznych. Aby zapewnić dobre życie swoim mieszkańcom, europejskie miasta współpracują z interesariuszami na wszystkich poziomach w dziedzinach takich jak mieszkalnictwo, energia, mobilność, woda, działania na rzecz klimatu, eliminacja ubóstwa, nierówności, gospodarka o obiegu zamkniętym, odporność i bezpieczeństwo. Miasta europejskie staną się inteligentnymi miastami: wykorzystanie technologii cyfrowych i telekomunikacyjnych zwiększy efektywność tradycyjnych sieci i usług, z korzyścią dla obywateli i przedsiębiorstw.

Szanse/czynniki pozytywne

Inteligentna specjalizacja, partnerstwa między miastami, zaangażowanie społeczne i polityka partycypacyjna (np. zarządzanie miastami oparte na współpracy, platformy skupiające wiele

zainteresowanych stron), plany zrównoważonej mobilności miejskiej, społeczna odpowiedzialność przedsiębiorstw/odpowiedzialne prowadzenie działalności gospodarczej, finansowanie społecznościowe i inne formy innowacyjnego finansowania, cyfryzacja, sztuczna inteligencja i nowe technologie, gospodarka współpracy, niskoemisyjny transport publiczny, aktywna mobilność (ruch pieszy i rowerowy) oraz odpowiednia infrastruktura, badania i innowacje, niskoemisyjne budynki, rolnictwo miejskie, miejskie tereny zielone.

Ryzyka / czynniki negatywne

Degradacja środowiska i zmiana klimatu, zanieczyszczenie, starzejące się społeczeństwa, przestępczość i zagrożenia dla bezpieczeństwa, oszustwa i korupcja, nierówności społeczne, rosnące ceny nieruchomości mieszkaniowych.

Najważniejsze kwestie polityczne

UE na poziomie międzynarodowym: Jeżeli chodzi o rozwój, Komisja stosuje nowe podejście w zakresie „współpracy Unii Europejskiej z miastami i władzami lokalnymi w państwach trzecich", w ramach którego wsparcie zewnętrzne UE koncentruje się na planowaniu i finansowaniu miast oraz zarządzaniu nimi.

Na poziomie UE: Agendę miejską dla UE zainicjowano w maju 2016 r. wraz z przyjęciem paktu amsterdamskiego. Jest to nowa wielopoziomowa metoda pracy promująca współpracę między państwami członkowskimi, miastami, Komisją Europejską i innymi zainteresowanymi stronami w celu pobudzania wzrostu gospodarczego i innowacji oraz poprawy warunków życia w miastach Europy oraz identyfikowania i rozwiązywania problemów społecznych. Agenda miejska dla UE skupia się na konkretnych priorytetach w ramach specjalnych partnerstw i ma na celu poprawę jakości życia na obszarach miejskich.

Na poziomie państw członkowskich: Obecna presja mieszkaniowa w Irlandii wynika częściowo z załamania na rynku budowy nowych mieszkań. W 2016 r. rząd Irlandii zainicjował plan działania na rzecz budownictwa mieszkaniowego i likwidacji bezdomności „Odbudowa Irlandii", którego celem jest zwiększenie podaży mieszkań zarówno własnościowych, jak i innych. W ramach planu działania wyróżniono pięć głównych kierunków działań, które odpowiadają na poszczególne wyzwania: rozwiązanie problemu bezdomności, przyspieszenie rozwoju mieszkalnictwa socjalnego, budowa większej liczby domów, usprawnienie sektora najmu i wykorzystanie istniejących zasobów mieszkaniowych.

Na poziomie regionalnym / lokalnym: „Global Nachhaltige Kommune" (globalna zrównoważona gmina) jest projektem realizowanym w niemieckim landzie Nadrenia Północna-Westfalia, który wspiera 15 władz lokalnych (wśród których znajdują się zarówno władze małych i średnich powiatów, jak również dużych miast i obszarów wiejskich), oferując im systematyczną pomoc w opracowywaniu strategii zrównoważonego rozwoju dostosowanych do indywidualnych wyzwań istniejących na szczeblu lokalnym, w oparciu o globalne ramy celów zrównoważonego rozwoju. Podejście to przyjęto również w innych regionach Niemiec.

Na poziomie przedsiębiorstw: LIPOR, spółka zarządzająca odpadami działająca na szczeblu międzygminnym w regionie Grande Porto w Portugalii, jest odpowiedzialna za zarządzanie odpadami komunalnymi produkowanymi w gminach stowarzyszonych, ich odzysk i przetwarzanie. LIPOR zainwestowała w budowę „Parku przygody" na terenie starego składowiska odpadów po jego rekultywacji poprawiającej warunki środowiskowe i krajobrazowe. Stworzyła tam strefy zabaw, wypoczynku i szkoleń.

Na poziomie społeczeństwa obywatelskiego: Laboratorium Miejskie, estońska organizacja pozarządowa, zajmuje się rozwojem zrównoważonych miast sprzyjających włączeniu społecznemu. Laboratorium Miejskie doradza władzom lokalnym, wprowadzając w Estonii

nowoczesne trendy i podnosząc świadomość ludzi na temat warunków życia.

Propagowanie zrównoważonych wzorców konsumpcji i produkcji

Unia Europejska dzisiaj

Obraz sytuacji / przegląd jakościowy

Zrównoważone wzorce konsumpcji i produkcji mają na celu zmniejszenie śladu środowiskowego Europy poprzez zmianę naszego sposobu produkcji, dystrybucji i konsumpcji towarów oraz wykorzystywania zasobów. W ciągu ostatnich kilku lat UE poczyniła postępy na drodze do przekształcenia się w zasobooszczędną, zieloną i konkurencyjną gospodarką niskoemisyjną. Głównymi wyzwaniami utrudniającymi osiągnięcie w UE celów zrównoważonego rozwoju pozostają jednak zrównoważona konsumpcja i produkcja. Wymagają one nieustannych wysiłków na wszystkich poziomach. Podejście UE polega na promowaniu efektywnego gospodarowania zasobami i jednoczesnym ograniczaniu wpływu na środowisko poprzez przejście na gospodarkę o obiegu zamkniętym, w której wartość produktów, materiałów i zasobów jest zachowywana przez jak najdłuższy czas, a wytwarzanie odpadów i zanieczyszczeń jest minimalne. 54 działania wskazane w planie działania UE z 2015 r. dotyczącym gospodarki o obiegu zamkniętym dotyczą wszystkich etapów cykli produktowych i materiałowych (produkcji, konsumpcji, gospodarowania odpadami, rynku surowców wtórnych, innowacji i inwestycji, monitorowania) oraz 5 obszarów priorytetowych (tworzyw sztucznych, odpadów spożywczych, surowców krytycznych, odpadów z budownictwa i rozbiórki oraz biomasy i bioproduktów). Do 2018 r. zrealizowano już ponad 85 % tych działań, a pozostałe są w trakcie wdrażania. W 2017 r. uruchomiono Europejską platformę zainteresowanych stron gospodarki o obiegu zamkniętym, aby zachęcić przedsiębiorstwa, organy publiczne i inne zainteresowane strony do wymiany wiedzy i dobrych praktyk. W 2016 r. uruchomiono także Unijną Platformę ds. Strat i Marnotrawienia Żywności. W ramach agendy miejskiej dla UE ustanowiono specjalne partnerstwo, którego zadaniem było zbadanie tematyki gospodarki o obiegu zamkniętym i zaproponowanie działań wprowadzających w miastach ten sposób gospodarowania zasobami. Oprócz tego europejska strategia dotycząca biogospodarki (odnowiona w 2018 r.) stanowi wsparcie dla modernizacji i wzmocnienia unijnej bazy przemysłowej, tworząc nowe łańcuchy wartości oraz bardziej ekologiczne i gospodarne procesy przemysłowe. Jeżeli chodzi o aspekt zewnętrzny, UE promuje odpowiedzialne zarządzanie łańcuchami dostaw oraz programy uczciwej i etycznej wymiany handlowej w ramach swojej strategii na rzecz handlu opartego na wartościach; znaczenie zrównoważonej konsumpcji i produkcji jest podkreślane również w ramach unijnej polityki rozwojowej, rozszerzenia i sąsiedztwa.

Główne tendencje

- **Oddzielenie wzrostu gospodarczego od zużycia zasobów naturalnych** mierzy się produktywnością zasobów i wydajnością energii w UE. Od 2001 r. UE zwiększyła swoją produktywność zasobów o 36,4 % (2017 r.), a wydajność energetyczną o 29,2 % (2016 r.), co oznacza, że wzrosła produkcja na jednostkę wykorzystywanych materiałów lub energii (pod względem PKB).
- W latach 2004 – 2016 **ilość wytworzonych odpadów**, z wyłączeniem głównych odpadów mineralnych, zmniejszyła się w UE o 6,5 %. W latach 2004–2014 **współczynnik recyklingu w UE** wzrósł nieznacznie z poziomu 53 % do 55 %, a wskaźnik wykorzystania materiałów

w obiegu zamkniętym, odzwierciedlający udział używanych materiałów pochodzących z zebranych odpadów we wszystkich używanych materiałach, wzrósł z 8,3 % do 11,7 %.

- Gospodarka UE zależna jest od surowców pochodzących z innych części świata. Ponad 60 % całkowitego fizycznego przywozu UE to produkty nieprzetworzone.

Ranking światowy

Zgodnie ze sprawozdaniem „2018 SDG Index and Dashboards" (Bertelsmann Stiftung oraz Sustainable Development Solutions Network), 11 państw członkowskich UE osiągnęło wynik powyżej 60 na 100, jeżeli chodzi o cel zrównoważonego rozwoju nr 12. Ogólnie rzecz biorąc, jest to średnio drugi najniższy wynik w osiąganiu celów zrównoważonego rozwoju dla państw członkowskich UE.

Unia Europejska w 2030 r.

UE a bieżące tendencje / wszystkie czynniki równe

Europa będzie musiała w dalszym ciągu koncentrować się na zrównoważonej produkcji i konsumpcji ze względu na presję na dostawy surowców i swoje własne stosunkowo ograniczone zasoby materialne. Szczególną uwagę trzeba będzie zwrócić na rudy metali i surowce krytyczne, które mają wysoką wartość i w przypadku których Europa jest szczególnie zależna od przywozu. Nacisk będzie należało również położyć na ciężkie i energochłonne materiały, takie jak cement, aluminium, stal i tworzywa sztuczne, z uwagi na ich potencjał w zakresie redukcji emisji gazów cieplarnianych. Uwagi będą również wymagać sektory, w których wykorzystanie zasobów ma szczególnie duży wpływ na środowisko (np. pod względem zużycia wody, zanieczyszczenia, jakości powietrza i składników pokarmowych), na przykład sektory systemów żywnościowych i tekstyliów. Dzięki zmienionym unijnym przepisom dotyczącym odpadów oraz unijnemu planowi działania dotyczącemu marnotrawienia żywności UE ograniczy ilość rocznie wytwarzanych tego rodzaju odpadów, aby pomóc w osiągnięciu globalnego celu, jakim jest zmniejszenie o połowę ilości odpadów żywnościowych do 2030 r. Przepisy dotyczące odpadów przyczynią się do wzrostu współczynnika recyklingu do prawnie wiążącego poziomu 60 % do 2030 r.; w przypadku wielu materiałów opakowaniowych wskaźniki te będą wyższe. Należy dążyć do poprawy recyklingu nie tylko pod względem ilości, ale również jakości, do ograniczenia zużycia zasobów i wytwarzania odpadów przez bardziej optymalne projektowanie produktów. Należy także dążyć do przyjęcia systemowego podejścia zakładającego utrzymanie produktów i materiałów w obiegu, które zapewni wartość dodaną w gospodarce. Konieczne będzie zwiększenie zawartości materiałów wtórnych w nowych produktach, zwłaszcza w produktach z tworzyw sztucznych.

Szanse / czynniki pozytywne

Zmiana zachowań, zaangażowanie społeczne, presja społeczeństwa na rzecz zrównoważonych łańcuchów produkcji, partnerstwa i polityka partycypacyjna, edukacja, społeczna odpowiedzialność przedsiębiorstw/odpowiedzialne prowadzenie działalności gospodarczej, finansowanie społecznościowe i inne formy innowacyjnego finansowania, polityka antycypacyjna na rzecz sprawiedliwej transformacji, sztuczna inteligencja, nowe technologie, badania naukowe i innowacje, gospodarka oparta na współpracy i gospodarka o obiegu zamkniętym, biogospodarka, cyfryzacja, zrównoważone finansowanie, zreformowane opodatkowanie (np. opodatkowanie zasobów i zanieczyszczenia), zielone zamówienia publiczne, inteligentne miasta, internet rzeczy, otwarta i uczciwa wymiana handlowa.

Ryzyka / czynniki negatywne

Tradycyjne/zachowawcze wzorce konsumpcji i produkcji, opór sektorów/regionów, które tracą tradycyjne formy działalności gospodarczej, powolna zmiana otoczenia regulacyjnego, brak zachęt finansowych.

Najważniejsze kwestie polityczne

UE na poziomie międzynarodowym: Na poziomie międzynarodowym jedną z inicjatyw UE jest inicjatywa przewodnia SWITCH to Green, która skupia rządy i zainteresowane strony z UE i krajów partnerskich. Jej celem jest zapewnienie przyjęcia przez sektor prywatny zrównoważonych praktyk w zakresie konsumpcji i produkcji.

Na poziomie UE: W 2018 r. przyjęto nowe unijne przepisy w sprawie odpadów, które przewidują, że do 2030 r. wszystkie państwa członkowskie muszą ponownie wykorzystać lub poddać recyklingowi 60 % odpadów komunalnych i 70 % odpadów opakowaniowych, a do 2035 r. ograniczyć składowanie do poziomu poniżej 10 % odpadów. Po raz pierwszy nowe przepisy dotyczące odpadów nakładają na państwa członkowskie wymóg przyjęcia programów zapobiegania powstawaniu odpadów żywnościowych oraz ograniczenia poziomu tych odpadów żywnościowych, ich monitorowania i publikowania sprawozdań na ten temat.

Na poziomie państw członkowskich: W Szwecji przedstawiono niedawno projekt rozporządzenia obniżającego podatek od wartości dodanej (VAT) od prac naprawczych i wprowadzającego ulgi podatkowe z tytułu kosztów napraw. Środek ten przyczyni się do zmniejszenia ponoszonych przez konsumentów kosztów naprawy urządzeń i zachęci ich do zlecania napraw takiego sprzętu zamiast pozbywania się go i kupowania nowego.

Na poziomie regionalnym / lokalnym: Z pomocą funduszy UE w Lublanie (Słowenia) opracowano zintegrowany system gospodarowania odpadami, który obejmuje 37 gmin, a zarządza nim regionalne centrum gospodarowania odpadami. Od czasu przystąpienia do UE stolica Słowenii zwiększyła selektywne zbieranie i recykling odpadów oraz ograniczyła ilość odpadów składowanych o 59 %. Zainwestowała także w zapobieganie powstawaniu odpadów oraz ich ponowne użycie. Lublana wytwarza obecnie o 41 % mniej odpadów na mieszkańca niż wynosi średnia unijna, dlatego podjęto decyzję o zaniechaniu pierwotnych planów budowy dwóch nowych spalarni.

Na poziomie przedsiębiorstw: W ciągu 20 lat belgijskie przedsiębiorstwo UMICORE przekształciło się z przedsiębiorstwa w sektorze górnictwa metali nieżelaznych w globalną grupę działającą w sektorze technologii materiałowych i recyklingu. UMICORE zatrudnia 10 000 pracowników, osiąga obroty w wysokości 10,4 mld EUR i dokonuje inwestycji w Belgii, Bułgarii, Niderlandach i Francji. Przedsiębiorstwo stosuje model gospodarki o obiegu zamkniętym, odzyskując cenne metale i surowce krytyczne ze zużytego sprzętu elektronicznego i elektrycznego.

Na poziomie społeczeństwa obywatelskiego: W 2017 r. Europejska Federacja Banków Żywności oraz jej członkowie każdego dnia przekazywali 44 700 organizacjom charytatywnym działającym na pierwszej linii 4,1 mln posiłków, z których skorzystało 8,1 mln osób. Działania te prowadzone były w ścisłej współpracy z podmiotami działającymi na rynku spożywczym w celu uratowania żywności, która w przeciwnym razie zostałaby zmarnowana, i udostępnienia jej osobom potrzebującym.

Podjęcie pilnych działań w celu przeciwdziałania zmianie klimatu i jej skutkom

Unia Europejska dzisiaj

Obraz sytuacji / przegląd jakościowy

Zmiana klimatu jest jednym z największych wyzwań na świecie dla naszego pokolenia.

Przeciwdziałanie zmianie klimatu wymaga globalnych działań mających na celu ograniczenie emisji gazów cieplarnianych na świecie. UE przewodzi podejmowanym na arenie międzynarodowej działaniom, które zmierzają w kierunku przyjęcia globalnego porozumienia w sprawie klimatu. Społeczność międzynarodowa, w tym UE, zobowiązała się do utrzymania wzrostu globalnej temperatury na poziomie znacznie poniżej 2°C w stosunku do poziomu sprzed epoki przemysłowej i do podejmowania wysiłków, by ograniczyć wzrost temperatury do 1,5 C. Cele te, poparte badaniami naukowymi w ramach Międzyrządowego Zespołu ds. Zmian Klimatu, zostały zapisane w porozumieniu paryskim. UE zobowiązała się do zmniejszenia swoich emisji gazów cieplarnianych o 20 % do 2020 r. i o co najmniej 40 % do 2030 r. (w stosunku do poziomów z 1990 r.). UE jest na dobrej drodze do osiągnięcia celu, jakim jest ograniczenie emisji do 2020 r. i wprowadziła przepisy umożliwiające osiągnięcie celu na 2030 r., w tym ambitne przepisy dotyczące efektywności energetycznej i energii ze źródeł odnawialnych. Od 2013 r. strategia UE w zakresie przystosowania się do zmiany klimatu służy jako wsparcie dla działań na rzecz zwiększenia odporności UE na zmianę klimatu. UE musi jednak pójść o krok dalej, aby wypełnić założenia porozumienia paryskiego i znacznie ograniczyć swoją zależność od paliw kopalnych, które nadal otrzymują spore dotacje. W listopadzie 2018 r. Komisja Europejska przedstawiła swoją długoterminową, sięgającą do 2050 r. strategiczną wizję dobrze prosperującej, nowoczesnej, konkurencyjnej i neutralnej dla klimatu gospodarki. Określiła w niej, w jaki sposób wszystkie sektory i obszary polityki powinny przyczynić się do osiągnięcia tego celu. Na poziomie międzynarodowym unijna polityka zagraniczna i bezpieczeństwa, w polityka rozwoju, rozszerzenia i sąsiedztwa aktywnie integruje cele w zakresie klimatu. Walkę ze zmianą klimatu uwzględniono również w rozdziałach dotyczących handlu i zrównoważonego rozwoju unijnych umów handlowo-inwestycyjnych nowej generacji. Stanowi ona również integralną część stanowiska UE na forum grupy G20, które jest wiodącym forum największych gospodarek światowych.

Główne tendencje

- UE nadal skutecznie **oddziela** swój **wzrost gospodarczy** od **emisji gazów cieplarnianych**: w latach 1990 – 2017 łączny produkt krajowy brutto UE wzrósł o 58 %, natomiast całkowite emisje gazów cieplarnianych spadły o 22 % w porównaniu z poziomem z 1990 r. Na poziomie państw członkowskich występują znaczne różnice w emisji gazów cieplarnianych od 1990 r. Niektóre państwa członkowskie zmniejszyły emisje o prawie 60 %, podczas gdy kilka państw członkowskich odnotowało wzrost emisji.
- **Intensywność emisji gazów cieplarnianych w odniesieniu do zużycia energii** — emisje na jednostkę zużytej energii – spadła w latach 2000 – 2016 o 12,1 %.
- UE dąży do osiągnięcia swojej **wartości docelowej w zakresie efektywności energetycznej**, przewidzianej na 2020 r. i wynoszącej **20 %**. W latach 2005–2016 zużycie energii pierwotnej w UE spadło o 9,9 %, a zużycie energii końcowej – o 7,1 %. W latach 1980-2016 **straty wynikające z warunków pogodowych i klimatu** wyniosły łącznie 410 mld EUR według wartości z 2016 r. odnotowanych dla państw członkowskich.
- Dopłaty do paliw kopalnych są nadal wysokie. Szacuje się, że w UE w latach 2014 – 2016 na produkcję i zużycie paliw kopalnych przeznaczano rocznie około 112 mld EUR.
- W ramach obecnego **wieloletniego budżetu UE** na lata 2014 – 2020 UE realizuje ogólny cel, tj. 20 % **wydatków związanych z klimatem**, i zaproponowała zwiększenie tego poziomu do co najmniej 25 % w latach 2021 – 2027.
- W okresie między 2013 a 2018 r. liczba państw członkowskich posiadających krajowe **strategie przystosowania się do zmian klimatu** zwiększyła się z 15 do 25, a w pozostałych państwach członkowskich trwają prace nad taką strategią. Szacuje się, że

w 2018 r. 26 % wszystkich miast UE i 40 % miast liczących powyżej 150 000 mieszkańców miało lokalne plany adaptacji.

- UE i jej państwa członkowskie są **największymi na świecie dostawcami finansowania działań w związku ze zmianą klimatu**: w 2017 r. UE, Europejski Bank Inwestycyjny i państwa członkowskie przekazały 20,4 mld EUR na pomoc krajom rozwijającym się w radzeniu sobie ze zmianą klimatu i przystosowaniu się do niej. Kwota ta jest ponad dwukrotnie wyższa niż w 2013 r. Stanowi to około połowę kwot przeznaczanych na ten cel na świecie ogółem.

Ranking światowy

Zgodnie ze sprawozdaniem „2018 SDG Index and Dashboards" (Bertelsmann Stiftung oraz Sustainable Development Solutions Network), 22 państw członkowskich UE osiągnęło wynik powyżej 80 na 100, jeżeli chodzi o cel zrównoważonego rozwoju nr 13. Pięć państw członkowskich zalicza się do 20 państw osiągających najwyższe wyniki w skali całego świata.

Unia Europejska w 2030 r.

UE a bieżące tendencje / wszystkie czynniki równe

UE pozostaje zdeterminowana, by przewodniczyć walce ze zmianą klimatu i osiągnąć swój cel, jakim jest zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych o co najmniej 40 % do 2030 r. w stosunku do poziomu z 1990 r. Jesienią 2018 r. Komisja Europejska przedstawiła wniosek dotyczący długoterminowej strategicznej wizji UE zgodnej z porozumieniem paryskim. Zaproponowała sposoby osiągnięcia zerowej emisji gazów cieplarnianych netto w UE do 2050 r. Komisja przedstawiła kompleksową wizję uczynienia gospodarki europejskiej bardziej nowoczesną, konkurencyjną i odporną, a także bardziej sprawiedliwą społecznie dla wszystkich Europejczyków, niezostawiającą nikogo w tyle. UE będzie musiała nadal przewodniczyć działaniom na rzecz klimatu i motywować kraje z całego świata emitujące najwięcej zanieczyszczeń do zwiększenia globalnych ambicji na okres po 2030 r. W tym kontekście priorytetem pozostanie dalsze wzmocnienie ambitnej globalnej reakcji na skutki zmiany klimatu. Ważne będzie również zmniejszanie ryzyka związanego z klęskami żywiołowymi, przystosowanie się do zmiany klimatu i łagodzenie jej skutków. UE będzie nadal współpracować na forach międzynarodowych, takich jak Organizacja Międzynarodowego Lotnictwa Cywilnego i Międzynarodowa Organizacja Morska.

Szanse / czynniki pozytywne

Czysta energia oraz nisko- i bezemisyjna mobilność, gospodarka niskoemisyjna o obiegu zamkniętym, biogospodarka i zrównoważone łańcuchy produkcji, zmiana zachowań, polityka partycypacyjna, polityka antycypacyjna na rzecz sprawiedliwej transformacji, społeczna odpowiedzialność przedsiębiorstw/odpowiedzialne prowadzenie działalności gospodarczej, innowacyjne i zrównoważone finansowanie, partnerstwa publiczno-prywatne, zielone zamówienia publiczne, zreformowane opodatkowanie (np. opodatkowanie zasobów i zanieczyszczenia), edukacja, cyfryzacja przyjazna środowisku, sztuczna inteligencja, sztuczna inteligencja i nowe technologie, badania naukowe i innowacje, odporne społeczeństwa, multilateralizm, rozwój przemysłu ekologicznego.

Ryzyka / czynniki negatywne

Niewystarczające inwestycje publiczne i prywatne, niestabilność geopolityczna i zagrożenia dla bezpieczeństwa, powrót do protekcjonizmu gospodarczego na całym świecie, nierówności społeczne, rosnące zużycie energii i negatywny wpływ cyfryzacji na środowisko, dalsze niszczenie ekosystemów i różnorodności biologicznej, powolne zmiany w otoczeniu regulacyjnym.

Najważniejsze kwestie polityczne

UE na poziomie międzynarodowym: Unijna inicjatywa, jakim jest światowy sojusz na rzecz przeciwdziałania zmianie klimatu (GCCA +), ma na celu wzmocnienie dialogu w tym

obszarze i wspieranie krajów rozwijających się w ich wysiłkach na rzecz rozwiązania tego problemu.

Na poziomie UE: Władze lokalne odgrywają kluczową rolę w walce ze zmianą klimatu na szczeblu sprawowania rządów najbliższym obywatelom. Unijna inicjatywa Porozumienie Burmistrzów w sprawie Klimatu i Energii skupia tysiące samorządów lokalnych, które dobrowolnie zobowiązały się do realizacji celów UE w zakresie klimatu i energii. W znacznym stopniu przyczyniła się ona również do podnoszenia świadomości na poziomie lokalnym co do potrzeby przygotowania się na skutki zmiany klimatu, jako że lokalne działania na rzecz adaptacji i odporności odgrywają kluczową rolę w ochronie ludzi i ich mienia.

Na poziomie państw członkowskich: Francja nałożyła na gminy liczące ponad 20 000 mieszkańców (co stanowi 90 % populacji Francji) obowiązek przyjęcia lokalnych planów w zakresie klimatu, które muszą obejmować sekcje dotyczące łagodzenia zmiany klimatu i przystosowywania się do niej. W 2018 r. około 75 % francuskich gmin opracowało lokalne plany łagodzenia zmiany klimatu, a około 55 % – lokalne plany dotyczące przystosowania się do zmiany klimatu. Wskaźniki te są 2-5 razy wyższe niż w krajach, w których takie krajowe przepisy nie istnieją.

Na poziomie regionalnym / lokalnym: Elektrownia geotermalna w Prelogu (Chorwacja) będzie mogła wykorzystać pełną wartość energetyczną solanki termalnej: ciepło wód termalnych i energia zawarta w gazach z warstw wodonośnych, takich jak metan, rozpuszczane są w wodzie, dzięki czemu produkcja energii jest w prawie 100 % wolna od emisji gazów cieplarnianych. Chorwacki model może służyć za wzór działań zapewniających bardziej zrównoważoną eksploatację zasobów geotermalnych i może być powielany w Europie i na całym świecie.

Na poziomie przedsiębiorstw: Przełomowe zastosowanie wodoru w technologii produkcji żelaza (HYBRIT) to inicjatywa zapoczątkowana w 2016 r. przez trzy duże przedsiębiorstwa w Szwecji. Jej celem jest stworzenie takiego procesu produkcji żelaza, w którym emisje gazów cieplarnianych są bliskie zeru, a tlen z rudy żelaza jest usuwany przy użyciu wodoru gazowego zamiast koksu (węgla).

Na poziomie społeczeństwa obywatelskiego: Europejski Korpus Solidarności jest inicjatywą UE, w ramach której do 2020 r. przeznaczone zostanie ponad 40 mln EUR na umożliwienie młodym ludziom wolontariatu ukierunkowanego na społeczność w dziedzinach działań na rzecz klimatu i środowiska. Jednym z przykładów jest projekt Vänö Vänner w Finlandii, w ramach którego młodzi Włosi pracowali na rzecz zrównoważonego rozwoju i przyjaznych dla środowiska rozwiązań z zakresu krajobrazu kulturowego w regionie Archipelagu Turku, przyczyniając się tym samym do pozytywnego działania w dziedzinie klimatu.

Ochrona oceanów, mórz i zasobów morskich oraz wykorzystywanie ich w sposób zrównoważony

Unia Europejska dzisiaj

Obraz sytuacji / przegląd jakościowy

23 z 28 państw członkowskich UE to państwa nadmorskie. Linia brzegowa UE jest siedem razy dłuższa niż linia brzegowa Stanów Zjednoczonych i cztery razy dłuższa niż wybrzeże

Rosji. Jeśli brać pod uwagę regiony peryferyjne, terytorium morskie UE jest największe na świecie. Główne regiony morskie w UE, jakie dzieli ona z krajami sąsiadującymi, są cztery: Morze Bałtyckie, Morze Śródziemne, Morze Czarne i północno-wschodni Ocean Atlantycki. Do najważniejszych czynników wpływających na ich stan środowiska zaliczyć należy zmianę stanu siedlisk naturalnych, przełowienie, zanieczyszczenie i zakwaszanie. Europejskie wody przybrzeżne są pod względem jakości wody w kąpieliskach bardzo wysoko klasyfikowane, jednak zanieczyszczenia organiczne i chemiczne będące wynikiem działalności człowieka, a także odpady morskie nadal stanowią poważne zagrożenie dla ekosystemów morskich Europy: na początku 2018 r. jedynie 40 do 58 % wód przybrzeżnych UE miało dobry stan chemiczny. Polityka UE w dziedzinie środowiska, w tym jej sztandarowa dyrektywa ramowa w sprawie strategii morskiej, a także jej zintegrowana polityka morska, stanowią ramy umożliwiające całościowe podejście do tych problemów. Zaproponowano nowe ogólnounijne przepisy wymierzone w 10 najczęściej spotykanych na europejskich plażach rodzajów produktów jednorazowego użytku z tworzyw sztucznych oraz zagubionych i porzuconych narzędzi połowowych, które razem stanowią 70% wszystkich odpadów morskich. Wspomniane nowe przepisy zapewnią Europie czołową pozycję w walce z tym problemem o globalnych skutkach. UE wspiera ochronę obszarów przybrzeżnych i morskich na całym świecie. Dzięki unijnemu programowi działań na rzecz przyszłości oceanów w ramach międzynarodowego zarządzania oceanami powstały nadrzędne ramy wzmacniania międzynarodowego zarządzania oceanami, które mają zapewnić, aby były one bezpieczne, chronione, czyste oraz eksploatowane w sposób legalny i zrównoważony. Ponadto unijne umowy handlowe i inwestycyjne zawierają specjalne przepisy dotyczące zrównoważonego zarządzania zasobami naturalnymi, m.in. w kontekście różnorodności biologicznej mórz i rybołówstwa, oraz ich ochrony. Również Copernicus, unijny program obserwacji Ziemi, dostarcza produktów monitorowania oceanów w celu poprawy jakości wody.

Główne tendencje

- W okresie od 2012 r. do końca 2016 r. powierzchnia **morskich obszarów chronionych** w Europie niemal się podwoiła (z 6 % do 10,8 % powierzchni morskiej UE) i nadal rośnie przede wszystkim dzięki unijnej sieci chronionych obszarów morskich Natura 2000. W 2016 r. trzy regiony europejskie przekroczyły cel z Aichi dotyczący różnorodności biologicznej ustalony na pułapie 10 % (Morze Bałtyckie, Morze Śródziemne i Morze Czarne), natomiast region północno-wschodniego Atlantyku prawie osiągnął ten cel (9,9%).
- Stan ochrony znacznej większości poszczególnych siedlisk i gatunków morskich jest niekorzystny w świetle ostatniej dostępnej oceny. Od 1988 r. obserwuje się stały i alarmujący wzrost kwasowości oceanów. Od 2008 r. poczyniono znaczne postępy w określaniu, monitorowaniu i ocenie dobrego **stanu środowiska morskiego**, co jest warunkiem wstępnym mierzenia postępów w osiąganiu czystych i zdrowych mórz i oceanów.
- **Połowy** na północno-wschodnim Atlantyku, z którego pochodzi 75 % połowów UE, stały się bardziej **zrównoważone.** Liczba stad ryb o dużym znaczeniu handlowym złowionych na poziomach gwarantujących zrównoważone rybołówstwo wzrosła z 34 % w 2007 r. do 60 % w 2015 r. Połowy na Morzu Śródziemnym i Morzu Czarnym nie zmierzają w tym samym tempie w kierunku zrównoważonego rybołówstwa. W Morzu Śródziemnym ponad 80 % stad jest przełowionych.
- W UE **niebieska gospodarka** jest 2,5-krotnie większa niż jej przemysł aeronautyczny i obronny razem wzięte. Generuje ona obroty w wysokości 566 mld EUR rocznie (o 7,2 % więcej niż w 2009 r.) i zatrudnia 3,5 mln osób (o 5 % więcej niż w 2014 r.), co stanowi wzrost o odpowiednio 7,2 % i 2 % w porównaniu z 2009 r. W kilku państwach członkowskich UE niebieska gospodarka odnotowywała szybszy wzrost niż gospodarka krajowa. Zjednoczone Królestwo, Hiszpania, Włochy, Francja i Grecja to państwa,

w których niebieska gospodarka jest największa w Europie.

Ranking światowy

Zgodnie ze sprawozdaniem „2018 SDG Index and Dashboards" (Bertelsmann Stiftung i Sieć Rozwiązań na Rzecz Zrównoważonego Rozwoju), cztery państwa członkowskie UE osiągnęły wynik co najmniej 60 na 100, jeżeli chodzi o cel zrównoważonego rozwoju nr 14. Pięć państw członkowskich UE zalicza się do 20 państw osiągających najwyższe wyniki w skali całego świata. Ogólnie rzecz biorąc, jest to najniższy wynik w osiąganiu celów zrównoważonego rozwoju dla państw członkowskich UE, przy czym między państwami członkowskimi występują duże różnice.

Unia Europejska w 2030 r.

UE a bieżące tendencje / wszystkie czynniki równe

UE będzie nadal uczestniczyć w kształtowaniu międzynarodowego zarządzania oceanami na wszystkich stosownych forach międzynarodowych oraz w ramach stosunków dwustronnych z kluczowymi partnerami światowymi, ze względu na fakt, że około 60 % oceanów znajduje się poza jurysdykcją krajową. Potrzebne są dodatkowe wysiłki w zakresie międzysektorowej i transgranicznej współpracy, zwłaszcza na poziomie regionalnym, w celu sprostania istniejącym i pojawiającym się wyzwaniom. Działania nabiorą tempa wraz z uruchomieniem ustanowionej przez ONZ dekady nauki o oceanach (2021-2030), w której UE aktywnie uczestniczy. UE będzie nadal promować tworzenie obszarów chronionych, a także skuteczne i oparte na nauce zarządzanie nimi. Konieczne są dodatkowe wysiłki w celu osiągnięcia zrównoważonego rybołówstwa, w szczególności na Morzu Śródziemnym i Morzu Czarnym. Problemem pozostanie zanieczyszczenie morza, m.in. tworzywami sztucznymi, hałasem i substancjami biogennymi pochodzenia rolniczego. Z czasem do oceanów może być odprowadzanych coraz mniej nowych odpadów z tworzyw sztucznych, ale te znajdujące się już w oceanach będą nadal powodować negatywne skutki. Konieczne jest podjęcie intensywniejszych działań w celu ograniczenia zrzutów odpadów wytwarzanych przez statki do morza i innych rodzajów zanieczyszczeń, w szczególności substancji biogennych i hałasu. Niebieska gospodarka w Europie będzie się nadal rozwijać. Szacuje się, że do 2030 r. skala światowej niebieskiej gospodarki może się podwoić. Dla Europy oznaczałoby to 10,8 mln miejsc pracy i ponad 1 bln EUR obrotu. Wszystkie wody UE zostaną objęte ekosystemowymi planami zagospodarowania przestrzennego obszarów morskich do 2021 r.

Szanse / czynniki pozytywne

Międzynarodowe i regionalne zarządzanie oceanami, zmiana zachowań, zaangażowanie społeczne i polityka partycypacyjna, duże zbiory danych, obserwacja Ziemi, sztuczna inteligencja, podwodne i nowe technologie (np. molekularne), badania naukowe i innowacje, społeczna odpowiedzialność przedsiębiorstw/odpowiedzialne prowadzenie działalności gospodarczej, finansowanie społecznościowe i inne formy innowacyjnego finansowania, zrównoważone finansowanie, partnerstwa publiczno-prywatne, zielone zamówienia publiczne, zreformowane opodatkowanie (np. opodatkowanie zasobów i zanieczyszczenia), internet rzeczy, edukacja, cyfryzacja, gospodarka oparta na współpracy i gospodarka niskoemisyjna o obiegu zamkniętym.

Ryzyka / czynniki negatywne

Degradacja środowiska i zmiana klimatu, zanieczyszczenie, nieodpowiedzialna turystyka, przełowienie, nielegalne, nieraportowane i nieuregulowane połowy, nierówności społeczne.

Najważniejsze kwestie polityczne

UE na poziomie międzynarodowym: Uruchomiony w 2017 r. sojusz na rzecz badań nad Atlantykiem stanowi forum współpracy UE, Brazylii i Republiki Południowej Afryki, którego celem jest pogłębienie wiedzy naukowej na temat ekosystemów morskich i wzajemnych relacji z oceanami, zmianą klimatu i żywnością.

Współpraca pomiędzy państwami członkowskimi: UE, jej państwa członkowskie i partnerzy pracują nad konkretnym zestawem środków mających na celu stworzenie do 2020 r. – w oparciu o monitorowanie i ocenę – zdrowego i wydajnego środowiska morskiego Morza Bałtyckiego, północno-wschodniego Atlantyku i Morza Śródziemnego. Ponadto UE promuje uzupełniające ambitne inicjatywy regionalne dotyczące poszczególnych problemów, takich jak zobowiązanie z 2017 r. do ograniczenia o 80% emisji NOx ze statków prowadzących działalność na Morzu Bałtyckim w celu zwalczania problemu przeżyźnienia w tym regionie.

Na poziomie państw członkowskich: Niedawno Francja wytyczyła nowe morskie obszary chronione. Wśród nich znajduje się największy morski obszar Natura 2000, „Mers Celtiques - Talus du golfe de Gascogne", o powierzchni ponad 62 320 km², który zapewni ochronę siedlisk rafy i morskich gatunków ruchliwych, morświna i delfina butlonosego.

Na poziomie regionalnym/lokalnym i na poziomie przedsiębiorstw: Projekt „Clean Archipelago" jest publiczno-prywatnym partnerstwem z udziałem wielu zainteresowanych stron. Realizują go władze regionu Toskania we Włoszech we współpracy z włoskim Ministerstwem Środowiska, Unicoop Firenze i innymi stowarzyszeniami. Projekt uruchomiono w kwietniu 2018 r. Bierze w nim udział 10 łodzi ze spółdzielni rybackiej. W ramach projektu oczyszcza się morze z odpadów. Celem partnerstwa jest stworzenie zachęt ekonomicznych dla rybaków do zbierania złowionych tworzyw sztucznych i oddawania ich do punktów zbiórki w portach. Złowione tworzywa sztuczne zostaną następnie poddane recyklingowi.

Na poziomie społeczeństwa obywatelskiego: „Fish Forward", projekt prowadzony przez austriacki oddział World Wildlife Fund, skupia 17 partnerów, którzy współpracują z konsumentami, przedsiębiorstwami i instytucjami rządowymi w celu wspierania sprawiedliwej społecznie i przyjaznej klimatowi produkcji i konsumpcji owoców morza. Zapewnia to odpowiedzialne zarządzanie rybołówstwem i identyfikowalność, przyczyniając się do zrównoważonego wykorzystania oceanów i zasobów morskich.

Ochrona, odnowa i promowanie zrównoważonego wykorzystania ekosystemów lądowych, zrównoważona gospodarka leśna, zwalczanie pustynnienia oraz zatrzymanie i odwrócenie procesu degradacji gruntów i utraty różnorodności biologicznej

Unia Europejska dzisiaj

Obraz sytuacji / przegląd jakościowy

Poczyniono znaczące postępy, jeżeli chodzi o wzmacnianie ram politycznych i bazy wiedzy na podstawie prawodawstwa UE w dziedzinie ochrony środowiska oraz unijnej strategii ochrony różnorodności biologicznej na okres do 2020 r. Po stuleciach strat i degradacji europejskie lasy odnowiły się i stanowią dzisiaj ponad 40 % terytorium UE. Należy jednak poprawić ich ochronę. Zasoby naturalne wyznaczają granice ekologiczne naszych systemów społeczno-gospodarczych („granice planety"). W najnowszych sprawozdaniach Międzyrządowej Platformy Naukowo-Politycznej w sprawie Różnorodności Biologicznej i Funkcjonowania Ekosystemów wyraźnie przedstawiono utrzymujący się, szkodliwy wpływ degradacji gruntów i utraty różnorodności biologicznej na nasze społeczeństwo. Mimo poczynionych postępów presja, pod którą znajdują się europejskie i światowe zasoby naturalne i która wynika z naszych modeli produkcji i konsumpcji, nadal utrzymuje się na wysokim poziomie i będzie prawdopodobnie dalej rosnąć. Przekroczenie granic naszej planety grozi narażeniem lub nawet odwróceniem postępu, jaki dokonał się pod względem

standardu życia. Aby kontynuować ten program na szczeblu międzynarodowym, UE wykorzystuje swoją strategię polityki zewnętrznej. Unia aktywnie wspiera wielostronne porozumienia zawarte w obszarze środowiska, zachęca kraje partnerskie do zmiany polityki, promuje społeczną odpowiedzialność przedsiębiorstw/odpowiedzialne prowadzenie działalności gospodarczej i włącza kwestie ochrony środowiska do wszystkich swoich działań.

Główne tendencje

- Zwiększyła się liczba **terenów chronionych w ramach sieci Natura 2000**, a także liczba środków ochronnych wprowadzanych na tych terenach. Zgłoszono je w przypadku niemal 70 % terenów (2018 r.). W 2017 r. pod ochroną UE znajdowało się ponad 790 000 km^2 siedlisk lądowych, co stanowi 18,2 % obszarów lądowych UE. Państwa członkowskie o najwyższym odsetku obszarów chronionych to Słowenia (37,9 %), Chorwacja (36,6 %) oraz Bułgaria (34,5 %).
- Unijne sprawozdanie dotyczące stanu przyrody, a dokładnie **stanu ochrony gatunków i siedlisk** o znaczeniu dla całego kontynentu, pokazuje, że wiele gatunków i siedlisk nie jest utrzymywanych we właściwym stanie ochrony. W 2012 r. w całej UE tylko 23 % objętych oceną gatunków i 16 % objętych oceną siedlisk miało status „korzystny", zaś jedynie 52 % gatunków ptaków miało status „bezpieczny". Mówiąc bardziej ogólnie, w przeglądzie śródokresowym strategii ochrony **różnorodności biologicznej** na okres do 2020 r. potwierdzono, że nadal mamy do czynienia z utratą różnorodności biologicznej i degradacją funkcjonowania ekosystemów w UE.
- W 2015 r. **lasy** stanowiły 41,9 % całkowitej powierzchni gruntów UE. Udział lasów UE w całkowitej powierzchni gruntów nieznacznie wzrósł (o 2,6 %) w latach 2009–2015.
- W sprawozdaniu o stanie środowiska z 2015 r. (Europejska Agencja Środowiska) zwrócono uwagę na zły **stan gleby** w Europie. Starania podejmowane na rzecz rozwiązania problemu erozji gleby przez wodę oraz ograniczenia skutków tego problemu przyniosły pewne pozytywne rezultaty: dzięki uwzględnieniu potencjalnego wpływu środków wspólnej polityki rolnej w problematyce erozji gleby, w latach 2000–2012 ograniczono o 14 % powierzchnię, którą szacuje się jako zagrożoną poważną erozją gleby przez wodę. Jednak mimo wysiłków mających na celu ograniczenie zasklepiania gleby, na przestrzeni minionych lat w UE przyspieszył proces przekształcania gleby na obszary sztuczne. W latach 2012–2015 wzrost był o około 6 % wyższy niż w latach 2009– 2012. Ponadto 45 % powierzchni użytków rolnych w UE to grunty ubogie w materię organiczną (co ma wpływ na żyzność gleby i różnorodność biologiczną).

Ranking światowy

Zgodnie ze sprawozdaniem „2018 SDG Index and Dashboards" (Bertelsmann Stiftung oraz Sustainable Development Solutions Network) 19 państw członkowskich UE osiągnęło wynik powyżej 70 na 100, jeżeli chodzi o cel zrównoważonego rozwoju nr 15. 14 państw członkowskich UE zalicza się do 20 państw osiągających najwyższe wyniki w skali całego świata.

Unia Europejska w 2030 r.

UE a bieżące tendencje / wszystkie czynniki równe

Bieżące światowe i europejskie oceny wskazują na utrzymujące się tendencje prowadzące do utraty różnorodności biologicznej oraz degradacji ekosystemów, co negatywnie odbija się na usługach ekosystemowych (żywność, woda, materiały, energia etc.). Tym samym zagrożone są gospodarcze osiągnięcia Europy i dobrostan jej mieszkańców. Starania związane z wdrożeniem prawodawstwa UE w dziedzinie ochrony środowiska muszą być znacząco zwiększone, aby można było zagwarantować – do 2030 r. – zdecydowaną poprawę stanu ochrony gatunków i siedlisk mających znaczenie dla interesów UE i chronionych na mocy dyrektywy ptasiej i dyrektywy siedliskowej. Należy ponadto zwiększyć tempo odnowy

różnorodności biologicznej lasów. UE będzie musiała odegrać kluczową rolę na 15. Konferencji Stron Konwencji o różnorodności biologicznej w Pekinie, która odbędzie się pod koniec 2020 r. Zakłada się, że podczas tej konferencji przyjęte zostaną nowe światowe ramy na rzecz różnorodności biologicznej po 2020 r., które mają zapobiec utracie różnorodności biologicznej na świecie.

Szanse/czynniki pozytywne

Zmiana zachowań, zaangażowanie społeczne i polityka partycypacyjna, presja społeczeństwa na rzecz zrównoważonych łańcuchów produkcji (agroekologia, rolnictwo ekologiczne), społeczna odpowiedzialność przedsiębiorstw/odpowiedzialne prowadzenie działalności gospodarczej, finansowanie społecznościowe i inne formy innowacyjnego finansowania, zrównoważone finansowanie, partnerstwa publiczno-prywatne, zielone zamówienia publiczne, bardziej powszechne wprowadzanie rozwiązań opartych na środowisku naturalnym, reforma opodatkowania (np. opodatkowanie zasobów i zanieczyszczeń), edukacja, sztuczna inteligencja i nowe technologie, badania i innowacje, niskoemisyjna gospodarka oparta na współpracy i gospodarka o obiegu zamkniętym, odporne społeczeństwa, multilateralizm, otwarta i uczciwa wymiana handlowa, zrównoważona turystyka.

Ryzyka / czynniki negatywne

Degradacja środowiska naturalnego i zmiana klimatu, sceptycyzm środowiskowy i związane z tym zwroty polityczne, krótkowzroczne podejście, opór wobec zmian w systemie produkcji żywności, niski poziom inwestycji publicznych i prywatnych, niestabilność geopolityczna i zagrożenia dla bezpieczeństwa, nierówności społeczne.

Najważniejsze kwestie polityczne

Na poziomie UE: W 2017 r. UE przyjęła plan działania na rzecz przyrody, ludzi i gospodarki. Założeniem planu jest przyspieszenie wdrażania prawa Unii i poczynienie postępów w kierunku celu strategii „Europa 2020", jakim jest zatrzymanie i odwrócenie procesu utraty różnorodności biologicznej i zabezpieczenie usług ekosystemowych, a także lepsze uwzględnienie celów społeczno-gospodarczych. Został on uzupełniony inicjatywą ukierunkowaną na pokonanie problemu spadku liczebności owadów zapylających w UE i wniesienie wkładu w globalne starania na rzecz ich ochrony.

Na poziomie państw członkowskich: Na podstawie uchwalonej niedawno francuskiej ustawy „Odnowa różnorodności biologicznej, przyrody i krajobrazu" wprowadzono nową francuską Agencję ds. Różnorodności Biologicznej. W planie na rzecz różnorodności biologicznej z dnia 4 lipca 2018 r. podkreślono wagę wspólnego stawienia czoła wyzwaniom związanym ze zmianą klimatu oraz z różnorodnością biologiczną, a także uwzględniono nowe cele związane z poziomem zerowym netto dotyczącym przejmowania gruntów, z zielonymi obszarami miejskimi, agroekologią i ochroną gleb oraz działania związane z płatnościami na rzecz usług w zakresie ochrony środowiska, owadów zapylających i odtwarzania ekosystemów.

Na poziomie regionalnym / lokalnym: W ciągu 10 lat kraj związkowy Badenia-Wirtembergia w Niemczech zwiększył środki na ochronę przyrody z 30 mln do 90 mln EUR. Wyznaczenie parków narodowych i odnowa ekosystemów przynosi korzyści rolnikom i gospodarce, w tym przedsiębiorstwom typu start-up produkującym papier pakowy z surowców pozyskiwanych na obszarach trawiastych o dużej różnorodności biologicznej, a także sektorowi turystyki przyrodniczej.

Na poziomie przedsiębiorstw: 59 rolników austriackich, SPAR oraz WWF stworzyły silny sojusz w ramach projektu „Zdrowa ziemia to zdrowe jedzenie". Dzięki zagwarantowaniu sprzedaży wyprodukowanych warzyw oraz wypłacaniu rolnikom premii w wysokości

30 EUR za każdą tonę CO2 składowaną w glebie, SPAR stymuluje zrównoważone praktyki gospodarowania glebami. Na potrzeby monitorowania skuteczności projektu wykorzystuje się próbki gleby.

Na poziomie społeczeństwa obywatelskiego: Greckie Towarzystwo Ornitologiczne, przedstawicielstwo WWF w Grecji, Bułgarskie Towarzystwo Ochrony Ptaków oraz Królewskie Towarzystwo Ochrony Ptaków połączyły siły w celu powstrzymania spadku populacji egipskiego sępa w regionie Bałkanów. Rozszerzyły one swoje transgraniczną strategię na inne kraje, zgodnie z trasą przelotu tych ptaków.

Wspieranie pokojowych i integracyjnych społeczeństw na rzecz zrównoważonego rozwoju, zapewnienie wszystkim dostępu do wymiaru sprawiedliwości oraz tworzenie na każdym poziomie instytucji, które będą skuteczne, odpowiedzialne i będą sprzyjały włączeniu społecznemu

Unia Europejska dzisiaj

Obraz sytuacji / przegląd jakościowy

UE jest jednym z pokojowych projektów, który odniósł największy sukces na świecie. Działając zgodnie z wytycznymi określonymi w Traktatach Europejskich, po raz pierwszy podpisanych w 1957 r., UE przeżyła 60 lat w pokoju, demokracji i solidarności. W 2012 r. UE otrzymała Pokojową Nagrodę Nobla za postępy na rzecz pokoju, pojednania, demokracji i praw człowieka w Europie. Jednym z priorytetów dla UE, zarówno na terytorium wewnętrznym jak i w kontaktach zewnętrznych, jest promowanie i podtrzymywanie rządów prawa oraz unijnych wartości podstawowych. W tym kontekście decydującą rolę odgrywają skuteczne systemy wymiaru sprawiedliwości. Dzięki nim obywatele mogą w pełni korzystać ze swoich praw, a przedsiębiorstwa – z pewności prawa oraz ze sprzyjającego inwestycjom środowiska na jednolitym rynku. UE zachęca państwa członkowskie do zwiększenia niezależności, jakości i skuteczności ich systemów wymiaru sprawiedliwości, w tym za pośrednictwem skutecznego monitorowania w ramach semestru europejskiego oraz tablicy wyników wymiaru sprawiedliwości. Mówiąc bardziej ogólnie, Komisja Europejska gwarantuje poszanowanie rządów prawa oraz innych podstawowych wartości UE, korzystając ze wszystkich narzędzi i instrumentów, jakie są do jej dyspozycji. Jednym z wyzwań, z jakimi zmagają się europejskie społeczeństwa, jest korupcja, która narusza zaufanie pokładane w instytucjach demokratycznych i która osłabia rozliczalność przywódców politycznych. Komisja Europejska dysponuje uprawnieniami politycznymi, które pozwalają jej monitorować walkę z korupcją oraz realizować obszerną unijną strategię antykorupcyjną. Jeżeli chodzi o wymiar zewnętrzny, UE, realizując swoją politykę zagraniczną i bezpieczeństwa, przyczynia się do utrzymania międzynarodowego pokoju i pomaga państwom partnerskim w rozwiązywaniu trudnych sytuacji, w tworzeniu rozliczalnych i przejrzystych instytucji, wspieraniu partycypacyjnego podejmowania decyzji oraz gwarantowaniu sprzyjających włączeniu społecznemu i rzetelnych procesów wyborczych. Centralnymi elementami Europejskiego konsensusu w sprawie rozwoju są prawa człowieka, równouprawnienie płci, włączenie oraz niedyskryminowanie. Dzięki swojej polityce rozszerzenia i sąsiedztwa UE nadal przyczynia się do zachowania pokoju i stabilnej sytuacji. Przede wszystkim UE aktywnie wspiera kraje kandydujące do przystąpienia do UE w osiąganiu postępów w zakresie rządów prawa, reformy wymiaru sprawiedliwości, walki z korupcją i przestępczością zorganizowaną, bezpieczeństwa, praw podstawowych i instytucji demokratycznych i promuje działania w tym kierunku.

Główne tendencje

- Poprawiło się **postrzeganie przestępczości, przemocy i wandalizmu** w społeczeństwie; w 2016 r. 13,0 % europejskiego społeczeństwa odbierało powyższe problemy jako aktualne, jest to 2,9 punktu procentowego mniej niż w 2007 r.
- Unijna tablica wyników wymiaru sprawiedliwości z 2018 r. pokazuje, że w porównaniu z 2010 r. **skuteczność systemów wymiaru sprawiedliwości** w państwach członkowskich poprawiła się lub utrzymywała się na stabilnym poziomie. Dotyczy to niemal wszystkich państw członkowskich, z kilkoma zaledwie wyjątkami. Jednak w szeregu państw nadal znacznie przedłużają się postępowania w sprawach cywilnych i handlowych.
- **Ogólne wydatki publiczne na sądy** wzrosły w latach 2007–2016 o ponad 11 %, osiągając w 2016 r. kwotę nieco wyższą niż 50 mld EUR. Ta stopa wzrostu była w niewielkim stopniu niższa od stopy wzrostu PKB.
- W 2018 r. aż 56 % mieszkańców UE oceniało **niezależność sądów i niezawisłość sędziów** w ich państwie jako „bardzo dobrą" lub „dość dobrą", co stanowi wzrost o cztery punkty procentowe w porównaniu z 2016 r.
- Zgodnie ze wskaźnikiem postrzegania **korupcji**, publikowanym przez Transparency International, państwa członkowskie UE w 2017 r. nadal znajdowały się w grupie najmniej skorumpowanych państw na świecie i tworzyły połowę światowej czołówki – grupy dwudziestu państw o najmniejszej korupcji.
- Powody do obaw daje sytuacja dotycząca **praworządności** w niektórych państwach członkowskich, jednak podjęto w tej sprawie szereg działań na szczeblu UE.

Ranking światowy

Zgodnie ze sprawozdaniem „2018 SDG Index and Dashboards" (Bertelsmann Stiftung oraz Sustainable Development Solutions Network) 19 państw członkowskich UE osiągnęło wynik powyżej 70 na 100, jeżeli chodzi o cel zrównoważonego rozwoju nr 16. Dziewięć państw członkowskich UE zalicza się do 20 państw osiągających najwyższe wyniki w skali całego świata.

Unia Europejska w 2030 r.

UE a bieżące tendencje / wszystkie czynniki równe

UE nadal kroczy ścieżką pokoju. Dzięki swojej polityce rozszerzenia i sąsiedztwa UE nadal przyczynia się do zachowania pokoju i stabilnej sytuacji. UE aktywnie wspiera kraje kandydujące do przystąpienia do UE w osiąganiu postępów w zakresie rządów prawa, reformy wymiaru sprawiedliwości, walki z korupcją i przestępczością zorganizowaną, bezpieczeństwa, praw podstawowych i instytucji demokratycznych i promuje działania w tym kierunku. Unijna polityka zagraniczna i rozwojowa przyczynia się również do zachowania pokoju na świecie. Ponadto UE nadal przyczynia się do upowszechniania i utrzymywania rządów prawa wśród własnych państw członkowskich. Należy zrobić więcej na rzecz poprawy skuteczności, jakości i niezależności krajowych systemów wymiaru sprawiedliwości w niektórych państwach członkowskich. Na szczeblu międzynarodowym w szeregu państw odnotowano tendencję w kierunku autorytarnych systemów zarządzania. Jednym z priorytetów UE pozostanie zatem promowanie demokracji, praw człowieka i rządów prawa, zarówno na terytorium wewnętrznym, jak i w kontaktach zewnętrznych. UE będzie nadal pracować na rzecz lepszego dostępu do wymiaru sprawiedliwości, walki z oszustwami, przestępczością i będzie rozwiązywać problem rozwijających się zagrożeń dla bezpieczeństwa. W tym celu UE dalej pogłębiać będzie współpracę i wymianę informacji między policją i organami ścigania poszczególnych państw członkowskich UE oraz promować międzynarodową współpracę w tym obszarze.

Szanse/czynniki pozytywne

Kulturowe wartości zgodne z poszanowaniem praw podstawowych, zaangażowanie społeczne

i polityka partycypacyjna, społeczna odpowiedzialność przedsiębiorstw/odpowiedzialne prowadzenie działalności gospodarczej, edukacja, cyfryzacja, sztuczna inteligencja i nowe technologie, badania naukowe i innowacje, odporna infrastruktura i społeczeństwo, multilateralizm, otwarta i uczciwa wymiana handlowa, pomoc rozwojowa.

Ryzyka / czynniki negatywne

Niestabilność geopolityczna i zagrożenia dla bezpieczeństwa, zmiana klimatu i degradacja środowiska, migracja i przymusowe wysiedlenie, powrót do protekcjonizmu gospodarczego na całym świecie, brak współpracy międzynarodowej, wyzwania dla rządów prawa, populizm, nierówności społeczne.

Najważniejsze kwestie polityczne

UE na poziomie międzynarodowym: Unijne przepisy z 2017 r. w sprawie minerałów z regionów ogarniętych konfliktami określają obowiązki w zakresie należytej staranności w łańcuchu dostaw unijnych importerów cyny, tantalu i wolframu oraz złota, aby zagwarantować, aby były one wydobywane w odpowiedzialny sposób, oraz aby z ich pozyskiwaniem nie wiązały się – pośrednio lub bezpośrednio – konflikty zbrojne lub naruszenie praw człowieka w obszarach dotkniętych konfliktami i obszarach wysokiego ryzyka.

Na poziomie UE: W 2017 r. ustanowiono Prokuraturę Europejską jako niezależny urząd dysponujący uprawnieniami do prowadzenia dochodzeń i ścigania przestępstw mających wpływ na finansowe interesy UE. Planuje się, że Prokuratura Europejska rozpocznie działalność do końca 2020 r., po trzyletnim okresie tworzenia urzędu. Będzie to zdecydowana poprawa w walce z oszustwami, korupcją i innymi przestępstwami, kierowanymi przeciwko budżetowi UE.

Na poziomie państw członkowskich: Francuska ustawa z 2017 r. w sprawie należytej staranności zobowiązuje przedsiębiorstwa do wdrażania środków mających zagwarantować, aby ich jednostki zależne, dostawcy i podwykonawcy na całym świecie przestrzegały dobrych praktyk socjalnych, zasad etycznych i dobrych praktyk w zakresie ochrony środowiska. Ustawodawcy chcą zwiększyć wiedzę w przedsiębiorstwach na temat roli, jaką pełnią one w przeciwdziałaniu tragicznym wypadkom we Francji i za granicą, a także chcą zapewnić ofiarom odszkodowanie za wszelkie szkody doznane wskutek niewywiązania się przez przedsiębiorstwa z ich obowiązku wdrażania planów dotyczących należytej staranności. Dotyczy do przedsiębiorstw z siedzibą we Francji zatrudniających powyżej 5 000 pracowników lub przedsiębiorstw z siedzibą za granicą zatrudniających powyżej 10 000 pracowników.

Na poziomie przedsiębiorstw: W 2011 r. duńskie przedsiębiorstwo żeglugi kontenerowej Maersk Line było jednym z założycieli morskiej sieci antykorupcyjnej. To partnerstwo międzysektorowe, obejmujące przedsiębiorstwa będące właścicielami statków, właścicieli ładunków i dostawców usług, współpracuje z najważniejszymi zainteresowanymi podmiotami, w tym rządami i organizacjami międzynarodowymi, dążąc do określenia i ograniczenia przyczyn korupcji w przemyśle morskim.

Na poziomie społeczeństwa obywatelskiego: Na Słowacji rząd promuje zaangażowanie społeczeństwa obywatelskiego i organizacji pozarządowych w tworzenie, wdrażanie i kontrolowanie polityki publicznej w różnych obszarach. W obszarze polityki dotyczącej środowiska naturalnego powołano „Zieloną Komisję Trójstronną”, która steruje propozycjami

i uwagami podmiotów niepaństwowych, tak aby mogły być uwzględnione w procesie stanowienia prawa i wdrażania.

Wzmocnienie środków wykonawczych i ożywienie globalnego partnerstwa na rzecz zrównoważonego rozwoju

Unia Europejska dzisiaj

Obraz sytuacji / przegląd jakościowy

Cele zrównoważonego rozwoju nadają przekrojowy wymiar wdrażaniu globalnej strategii na rzecz polityki zagranicznej i bezpieczeństwa UE, w której nakreślono wizję wspólnego zaangażowania UE na świecie. Europejski konsensus w sprawie rozwoju określa wspólne podejście UE i państw członkowskich do polityki rozwojowej, które opiera się na celach zrównoważonego rozwoju. Kierując się zasadą spójności polityki na rzecz rozwoju, UE dąży do osiągnięcia jak największej spójności i stworzenia synergii między różnymi swoimi obszarami polityki, aby wspierać kraje partnerskie w osiąganiu celów zrównoważonego rozwoju. Obecnie UE jest największym na świecie darczyńcą oficjalnej pomocy rozwojowej. W ostatnim dziesięcioleciu nastąpiła zmiana w podziale ról – odeszliśmy od systemu darczyńca-beneficjent na rzecz bardziej równorzędnego partnerstwa. Unijna polityka rozszerzenia oraz zmieniona europejska polityka sąsiedztwa skupiają się na podstawowych kwestiach politycznych i gospodarczych, w tym na praworządności, prawach człowieka, demokracji oraz na trwałym wzroście gospodarczym i zrównoważonym rozwoju, co jest w pełni zgodne z Agendą ONZ na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030. Zaangażowanie humanitarne UE obejmuje ścisłą współpracę z licznymi organizacjami humanitarnymi i rozwojowymi ONZ oraz międzynarodowymi organizacjami społeczeństwa obywatelskiego na rzecz poszanowania godności ludzkiej. Unijna polityka handlowa i inwestycyjna oparta na wartościach, określona w strategii „Handel z korzyścią dla wszystkich", odzwierciedla cele zrównoważonego rozwoju, uwzględniając wszystkie aspekty wdrażania zrównoważonego rozwoju. UE pozostaje zagorzałym zwolennikiem wielostronnego systemu handlowego, który jest powszechny, oparty na zasadach, otwarty, niedyskryminujący i sprawiedliwy i którego podstawą jest Światowa Organizacja Handlu (WTO). UE aktywnie działa na rzecz ochrony i umacniania WTO we wszystkich jej funkcjach. UE współpracuje ściśle również z innymi organizacjami międzynarodowymi, takimi jak Biuro Wysokiego Komisarza NZ ds. Praw Człowieka (OHCHR), Międzynarodowa Organizacja Pracy (MOP) i Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD), w celu promowania w swojej polityce handlowej praw człowieka, społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw/odpowiedzialnego prowadzenia działalności gospodarczej, jak również celów społecznych i środowiskowych**.** UE aktywnie promuje wdrażanie Agendy ONZ na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030 i celów zrównoważonego rozwoju na forum grupy G20. Dzięki europejskiemu semestrowi na rzecz koordynacji polityki gospodarczej UE wzmacnia swój własny system zarządzania fiskalnego i gospodarczego, przyczyniając się tym samym do globalnej stabilności makroekonomicznej. W ramach swojego Programu lepszego stanowienia prawa Komisja przyczynia się do zwiększenia spójności polityki.

Główne tendencje

- UE jest **największym na świecie darczyńcą oficjalnej pomocy rozwojowej** i w 2017 r. przeznaczyła na ten cel 75,7 mld EUR. Ponadto ogólny wskaźnik oficjalnej pomocy rozwojowej przypadającej na dochód narodowy brutto (ODA/DNB) w UE (0,5 % w 2017 r.) był znacznie wyższy niż w przypadku większości innych darczyńców z OECD, takich jak

Kanada, Japonia czy Stany Zjednoczone. Szwecja, Dania, Luksemburg i Zjednoczone Królestwo osiągnęły cel i w 2017 r. przeznaczyły 0,7 % DNB na oficjalną pomoc rozwojową.

- Zacieśniono **stosunki handlowe z krajami rozwijającymi się.** Wywóz może stworzyć miejsca pracy na terytorium krajów rozwijających się i umożliwić im uzyskanie środków w walucie obcej, które mogą zostać wykorzystane do opłacenia przywozu innych niezbędnych towarów. Przywóz do UE z krajów rozwijających się zwiększył się ponad dwukrotnie w latach 2002–2017.
- **Udział przywozu do UE z krajów najsłabiej rozwiniętych** wzrósł w latach 2002–2017**.** Jednak ogólnie rzecz biorąc, prawie 50 krajów najsłabiej rozwiniętych nadal odpowiadało za zaledwie 2,0 % całego przywozu do UE w 2017 r. W ciągu ostatnich kilku lat UE wzmocniła swoją pozycję głównego rynku eksportowego dla krajów najsłabiej rozwiniętych: jej udział w światowym eksporcie towarów z krajów najsłabiej rozwiniętych wzrósł z 20,5 % w 2012 r. do prawie 25 % w 2016 r. Kolejnymi dużymi rynkami są Chiny (21 %) i Stany Zjednoczone (8,2 %).
- Pomoc krajom rozwijającym się w zwiększaniu ich **zasobów krajowych** ma kluczowe znaczenie. UE dostosowała swoje podejście w zakresie wsparcia budżetowego dla krajów partnerskich, tak aby lepiej promować cele zrównoważonego rozwoju, zapewnić większe ukierunkowanie polityki krajowej na wyniki oraz umożliwić budowanie zdolności, poprzez większe wsparcie dla lepszego sprawowania rządów i zarządzania finansami publicznymi, w tym dla środków antykorupcyjnych.
- **Przeniesienie obciążeń podatkowych** z opodatkowania pracy na podatki środowiskowe może przyczynić się do wzrostu zatrudnienia, zmniejszenia nierówności i ograniczenia presji na środowisko. Udział podatków środowiskowych w całkowitych dochodach UE z podatków pozostał niemal na niezmienionym poziomie (6,8 % w 2002 r. i 6,1 % w 2017 r.).

Ranking światowy

Zgodnie ze sprawozdaniem „2018 SDG Index and Dashboards" (Bertelsmann Stiftung oraz Sustainable Development Solutions Network) sześć państw członkowskich UE osiągnęło wynik powyżej 70 na 100, jeżeli chodzi o cel zrównoważonego rozwoju nr 17. Trzy państwa członkowskie UE zaliczają się do 20 państw osiągających najwyższe wyniki w skali całego świata.

Unia Europejska w 2030 r.

UE a bieżące tendencje / wszystkie czynniki równe

Wyzwania, przed którymi stoi Europa i świat, stawać się będą coraz bardziej złożone, wzajemnie powiązane i bardziej globalne niż kiedykolwiek wcześniej. Niezbędne będą globalne partnerstwa na rzecz eliminacji ubóstwa oraz realizacji wszelkich innych celów zrównoważonego rozwoju. Na poziomie międzynarodowym UE będzie zatem w dalszym ciągu wspierać ochronę i wzmacnianie opartego na zasadach wielostronnego porządku międzynarodowego, którego centralnym elementem jest ONZ. Jest to warunek konieczny, aby zapewnić środki wykonawcze. UE będzie nadal wykorzystywać swoją politykę handlową opartą na wartościach do promowania zrównoważonego rozwoju, w tym społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw/odpowiedzialnego prowadzenia działalności gospodarczej, i będzie nadal zdecydowanie wspierać Światową Organizację Handlu. Na przykład, aby poprawić wyniki poprzez jak najbardziej efektywny podział pracy, UE i jej państwa członkowskie będą stosować wspólne programowanie i wspólne wdrażanie jako skuteczny środek realizacji partnerstw w zakresie współpracy na rzecz rozwoju. Oznacza to, że państwa członkowskie wspólnie określać będą, który darczyńca powinien pracować w danym sektorze. Instytucje UE i państwa członkowskie będą ponadto nadal intensyfikować działania na rzecz wdrożenia Programu działań z Addis Abeby, który stanowi globalne ramy

finansowania Agendy ONZ na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030, i który podkreśla rolę nauki, technologii i innowacji. „Horyzont Europa" – kolejny program UE w zakresie badań naukowych i innowacji (2021 – 2027) – podkreśla kluczową rolę międzynarodowej współpracy naukowej w osiąganiu celów zrównoważonego rozwoju. UE jest dobrze przygotowana w odniesieniu do większości zobowiązań w zakresie finansowania rozwoju do 2030 r. W UE promowane będą również partnerstwa na rzecz zrównoważonego rozwoju.

Szanse/czynniki pozytywne

Zaangażowanie społeczne i polityka partycypacyjna, społeczna odpowiedzialność przedsiębiorstw/odpowiedzialne prowadzenie działalności gospodarczej, lepsze stanowienie prawa, edukacja, cyfryzacja, sztuczna inteligencja, nowe technologie, badania naukowe i innowacje, skuteczny transfer technologii i wymiana wiedzy, obserwacja Ziemi, kształcenie, wolontariat, finansowanie społecznościowe i inne formy innowacyjnego finansowania, zrównoważone finansowanie, partnerstwa publiczno-prywatne, multilateralizm, otwarta i uczciwa wymiana handlowa, pomoc rozwojowa.

Ryzyka / czynniki negatywne

Niestabilność geopolityczna i zagrożenia dla bezpieczeństwa, protekcjonizm gospodarczy, brak współpracy międzynarodowej, podważanie istniejących instytucji wielostronnych.

Najważniejsze kwestie polityczne

UE na poziomie międzynarodowym: UE jest zaangażowana wraz z innymi partnerami G20 i organizacjami międzynarodowymi w porozumienie G20 dla Afryki, którego celem jest pobudzenie inwestycji w krajach Afryki uczestniczących w programie. UE będzie również wspierać współpracę trójstronną – partnerstwa publiczno-prywatne między co najmniej dwoma krajami rozwijającymi się, w których uczestniczy organizacja z krajów rozwiniętych lub organizacja wielostronna. Jest to ważne narzędzie docierania do krajów rozwijających się i innych zainteresowanych stron.

Na poziomie UE: Europejski plan inwestycji zewnętrznych i stanowiący jego część Europejski Fundusz na rzecz Zrównoważonego Rozwoju przedstawiają budżet UE jako gwarancję odblokowania i pobudzenia inwestycji w Afryce i jej sąsiedztwie. Uwaga jest w tym wypadku skupiona na krajach niestabilnych, krajach, w których toczą się konflikty lub które dotyka przemoc, oraz krajach śródlądowych i najsłabiej rozwiniętych, które potrzebują największego wsparcia. Celem jest odblokowanie prywatnych inwestycji i uruchomienie dodatkowych inwestycji o wartości 44 mld EUR do 2020 r.

Na poziomie państw członkowskich: Inicjatywa „Takiej Finlandii chcemy do 2050 r. – zaangażowanie społeczeństwa na rzecz zrównoważonego rozwoju" to innowacyjny sposób zaangażowania całego społeczeństwa w realizację celów zrównoważonego rozwoju. Aby osiągnąć osiem celów tworzących tę wizję na 2050 r., zobowiązania operacyjne ustala się przy udziale sektorów administracyjnych i innych podmiotów społecznych, takich jak przedsiębiorstwa, gminy, organizacje, instytucje oświatowe i podmioty lokalne. Zobowiązania muszą być nowe i wymierne.

Na poziomie regionalnym / lokalnym: Łotewskie władze samorządowe i organizacje pozarządowe aktywnie uczestniczą w projektach współpracy na rzecz rozwoju z udziałem krajów Partnerstwa Wschodniego i Azji Środkowej – Mołdawii, Gruzji, Ukrainy, Kirgistanu i innych państw. Stowarzyszenie Samorządów Lokalnych i Regionalnych Łotwy udziela długoterminowego wsparcia eksperckiego krajom partnerskim w zakresie planowania budżetowego, negocjacji rządowych, zaangażowania obywateli w proces podejmowania decyzji oraz promowania przedsiębiorczości.

Na poziomie przedsiębiorstw: Unilever, międzynarodowe przedsiębiorstwo z branży

towarów konsumpcyjnych, zdecydowanie angażuje się na rzecz realizacji celów zrównoważonego rozwoju od czasu przyjęcia Agendy ONZ na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030. Prezes koncernu należy do członków działającej pod auspicjami Sekretarza Generalnego ONZ grupy osób popierających cele zrównoważonego rozwoju. W 2016 r. Unilever współuczestniczył w tworzeniu komisji ds. biznesu i zrównoważonego rozwoju (Business & Sustainable Development Commission), której największym osiągnięciem było opublikowanie w 2017 r. sprawozdania „Better Business Better World" dotyczącego uzasadnienia biznesowego dla działań na rzecz realizacji celów zrównoważonego rozwoju.

Na poziomie społeczeństwa obywatelskiego: Włoski sojusz na rzecz zrównoważonego rozwoju (ASviS) dąży do zwiększenia wiedzy na temat znaczenia Agendy ONZ na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030oraz do zmobilizowania społeczeństwa włoskiego, podmiotów gospodarczych i instytucji. Skupia on ponad 180 najważniejszych instytucji i sieci społeczeństwa obywatelskiego, a także uniwersytety i przedsiębiorstwa.

ZAŁĄCZNIK III Podsumowanie wkładu platformy zainteresowanych stron poświęconej celom zrównoważonego rozwoju w dokument otwierający debatę „W kierunku zrównoważonej Europy 2030”

Pismo członków platformy

Bruksela, dnia 11 października 2018 r.

Do dzisiejszych i przyszłych przywódców Komisji Europejskiej i innych instytucji UE,

Do wszystkich, którzy mają silny wpływ na zrównoważony tryb życia obywateli, a także na rozwój środowiska naturalnego, społeczeństwa, gospodarki oraz rządów w Europie,

Do obywateli i do wyborców w Europie,

Za pośrednictwem tej nowej platformy oraz z pomocą naszego sprawozdania chcemy wysłać zdecydowany sygnał do przywódców, zaangażowanych podmiotów oraz do wszystkich obywateli w Unii Europejskiej i poza nią: nadszedł czas, aby opracować i wdrożyć wizjonerską i ambitną Strategię na rzecz zrównoważonej Europy 2030. Jest to zadanie bardziej aktualne niż kiedykolwiek.

Należy zauważyć, iż nie oczekujemy od żadnego z członków platformy, że wdroży każde zalecenie czy każdą opinię zawartą w niniejszym sprawozdaniu. Każdy ma prawo do odmiennego zdania w kwestiach objętych sprawozdaniem.

Jednak naszym dążeniem jest, aby w tym krótkim czasie uwzględnić i uszanować nasze różnorodne środowiska i opinie, kierując się celem, jakim jest zmierzanie w jednym i tym samym kierunku: ku lepszej i zrównoważonej Europie.

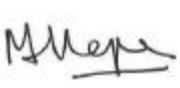
Nasze wspólne, solidne wartości, podjęte udoskonalenia polityki strukturalnej oraz innowacyjne wnioski dotyczące działań umożliwiły nam opracowanie zaleceń opartych na wiedzy fachowej oraz na wysiłkach tysięcy kobiet i mężczyzn w sektorze publicznym, w społeczeństwie obywatelskim i w sektorze prywatnym. Wspólnym celem jest przy tym przełożenie celów zrównoważonego rozwoju na praktyczne rozwiązania dla dobra obywateli i dla dobra ochrony środowiska – na rzecz dzisiejszych i przyszłych pokoleń.

W naszym sprawozdaniu podkreślono różne perspektywy oraz przedstawiono ambitne kompromisy między środowiskowym, gospodarczym, społecznym i administracyjnym wymiarem zrównoważonego rozwoju. Niektóre z nich udało nam się wynegocjować, inne potrzebują więcej jasności i obszerniejszego porozumienia.

Jesteśmy przekonani, że zaufanie i zaangażowanie obywateli i liderów w nieustanną transformację Europy przyniesie efekty. Wymaga ono rzetelnej i wyważonej kultury dialogu i partnerstwa na wszystkich szczeblach. W takiej atmosferze każdy partner może mieć swój udział w tworzeniu Europy, która dba o innych i pracuje dla wszystkich, przy jednoczesnym zachowaniu zaufania do innych partnerów. Jest ono ponadto związane z nadrzędną strategią na rzecz zrównoważonej Europy, która pokieruje wszystkimi europejskimi strategami i programami, przyspieszając nasze indywidualne i zbiorowe nakłady i umożliwiając zrównoważone bezpieczeństwo, dobrobyt i godność dla każdego z nas.

Jesteśmy dumni z dotychczasowych osiągnięć, ale zdajemy sobie sprawę, że pilnie niezbędne jest podjęcie dalszych wysiłków. Dzięki temu dialog na temat zrównoważonego rozwoju i współpraca w obrębie tej platformy – zarówno między zainteresowanymi stronami, jak i z instytucjami UE – szybko się poprawią i rozszerzą.

MARTIN HARPER
Birdlife

BRENDA KING
European Economic and Social Committee

LEIDA RIJNHOUT
SDG Watch Europe

MARKUS BEYRER
BusinessEurope

FRANCESCO STARACE
ENEL

CARL DOLAN
Transparency International

FREDERIC VALLIER
Council of European Municipalities and Regions

SASCHA MARSCHANG
European Public Health Alliance

PAUL POLMAN
Unilever

ANNEMIE DRIESKENS
COFACE Families Europe

EVA JANE-LLOPIS
ESADE Business School

DR. ANDREA KOHL
World Wildlife Fund

ARNOLDAS ABRAMAVICIUS
European Committee of the Regions

SUSAN FLOCKEN
European Trade Union Committee for Education

MELLA FREWEN
FoodDrinkEurope

JOHANNES TRIMMEL
CONCORD Europe

MICHAEL GAEBEL
European University Association

SERGI CORBALAN
Fair Trade Advocacy Office

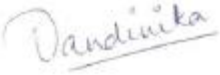
LIISA PIETOLA
COPA-COGECA

JEREMY WATES
European Environmental Bureau

VANDINIKA SHUKLA
Member acting in personal capacity

ETIENNE DAVIGNON
CSR Europe

DEJAN BOJANIC
European Youth Forum

CHRISTIAN THIMANN
Member acting in personal capacity

SILVIA GANZERLA
EUROCITIES

RICHART HOWITT
International Integrated Reporting Council

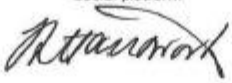
WIEBE DRAIJER
Member acting in personal capacity

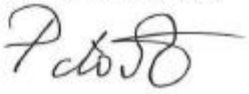
LIINA CARR
European Trade Union Confederation

JANA HAINSWORTH
Social platform

JANEZ POTOCNIK
Member acting in personal capacity

Streszczenie: „Europa kroczy w kierunku zrównoważonej przyszłości” – Wkład platformy zainteresowanych stron poświęconej celom zrównoważonego rozwoju w dokument otwierający debatę „W kierunku zrównoważonej Europy 2030 r.”, październik 2018 r.

Platforma zainteresowanych stron poświęcona wdrożeniu celów zrównoważonego rozwoju w Unii Europejskiej – „unijna platforma zainteresowanych stron poświęcona celom zrównoważonego rozwoju” – powstała w maju 2017 r., aby wspierać Komisję Europejską oraz wszystkie zainteresowane strony zaangażowane we wdrażanie celów zrównoważonego rozwoju na szczeblu UE oraz aby służyć im radą.

Jako przedstawiciele sektora publicznego, społeczeństwa obywatelskiego i sektora prywatnego, przeprowadziliśmy skrupulatne prace, opierając się na naszych silnych, wspólnych wartościach i mając na celu przygotowanie rozważnych zaleceń dotyczących przekształcenia celów zrównoważonego rozwoju w praktyczne rozwiązania dla dobra naszych obecnych i przyszłych pokoleń – zarówno w UE jak i poza nią. Nasze zalecenia zmierzają do zainspirowania i ukierunkowania dokumentu Komisji otwierającego debatę: „W kierunku zrównoważonej Europy 2030 r.”.

Mając na uwadze ambitny program działań i uniwersalny oraz niepodzielny charakter celów zrównoważonego rozwoju, trzeba stwierdzić, iż nie ma jednego uniwersalnego rozwiązania, za którym można byłoby się jednoznacznie opowiedzieć. Osiągnięcie celów zrównoważonego rozwoju wymaga kompleksowego przeglądu, określenia obszarów, w których niezbędne są zmiany, a także opracowania spójnych strategii, których efektem są długotrwałe społeczne, gospodarcze, środowiskowe i związane z zarządzaniem korzyści. Należy rozpoznać i wykorzystać przy tym powiązania między wszystkimi celami. Nasze zalecenia wnoszą ambitny i oparty na konsensusie wkład w realizację tego celu.

Jako działanie priorytetowe zalecamy, aby UE opracowała i wdrożyła nadrzędną – wizjonerską i transformacyjną – strategię na rzecz zrównoważonej Europy 2030, która określi kierunek dla wszystkich polityk i programów UE. Aby ta strategia była skuteczna, powinna ona obejmować zarówno cele pośrednie jak i długoterminowe oraz określać europejską wizję zrównoważonej Europy po okresie objętym Agendą 2030.

Realizując strategię 2030 Komisja Europejska i wszystkie inne zainteresowane strony muszą przestrzegać kluczowych zasad, wypełniać istniejące zobowiązania wynikające z międzynarodowych porozumień, przyczyniać się do przekształcenia naszego modelu społecznego i gospodarczego, priorytetowo traktować i przyspieszać działania dla najbiedniejszych i najbardziej zmarginalizowanych („nikt nie pozostaje w tyle”), uznawać ograniczenia naszej planety, przestrzegać praw człowieka i praworządności oraz zapewniać spójność polityki na rzecz zrównoważonego rozwoju.

Przygotowaliśmy również zalecenia o charakterze przekrojowym. Zalecamy UE przeformowanie systemu zarządzania w sposób, który zapewni spójne podejście do

zrównoważonego rozwoju. Za strategię 2030 powinien być odpowiedzialny przewodniczący Komisji, wspierany przez specjalny zespół ds. projektu. Powinien on zapewnić skuteczną koordynację, a podczas swojego dorocznego orędzia o stanie Unii Europejskiej powinien zdawać relację z wdrażania tej strategii. Do realizacji celów zrównoważonego rozwoju i porozumienia paryskiego potrzebujemy również działania ze strony regionów, miast, obywateli, społeczności, przedsiębiorstw i społeczeństwa obywatelskiego. UE powinna popierać podejście terytorialne w odniesieniu do realizacji celów zrównoważonego rozwoju i pozwolić na dwustronny dialog, w którym europejskie i krajowe strategie łączą w działaniu władze regionalne i lokalne, a także społeczeństwo obywatelskie i organizacje zawodowe w ramach wielopoziomowych i wielostronnych strategii zarządzania. Proponujemy również przeprowadzenie oceny naszej platformy – zarówno jej składu, jak i jej misji – oraz przedyskutowanie tego, w jaki sposób może ona przyczynić się w przyszłości do realizacji wniosku dotyczącego integracyjnej, partycypacyjnej oraz przejrzystej Strategii na rzecz zrównoważonej Europy 2030. I wreszcie, należy podjąć dodatkowe starania na rzecz zapewnienia spójności politycznej służące zrównoważonemu rozwojowi, co oznacza, że wszystkie polityki UE powinny przyczyniać się do zrównoważonego rozwoju w Europie oraz poza jej granicami.

Przygotowaliśmy pewne konkretne zalecenia dotyczące tego, w jaki sposób wzmocnić aktualny zestaw narzędzi UE. Program lepszego stanowienia prawa mógłby stać się bardziej skuteczny, gdyby został w pełni zintegrowany z celami i zasadami zrównoważonego rozwoju w procesie kształtowania prawa. Unijni decydenci powinni lepiej wykorzystywać wytyczne w sprawie oceny skutków oraz pracować nad ich doskonaleniem. Pozwoli to włączyć zrównoważony rozwój do głównego nurtu polityki. Należy uruchomić cykl koordynacji działań na rzecz zrównoważonej Europy, obejmujący unijne plany działania na rzecz zrównoważonego rozwoju, sprawozdania i zalecenia państw członkowskich oraz Komisji Europejskiej dotyczące zrównoważonego rozwoju. Proces europejskiego semestru powinien opierać się na Strategii na rzecz zrównoważonej Europy 2030 i obejmować kontrolę poziomu zrównoważenia. Zrównoważone powinny być unijne finanse publiczne, w tym wieloletnie ramy finansowe. W obrębie regulacji finansowych należy natomiast przewidzieć definicje ryzyk środowiskowych, społecznych i związanych z zarządzaniem. Na poziomie państw członkowskich należy przeprowadzić zrównoważone reformy budżetowe, należy rozwiązać problem unikania płacenia podatków przez przedsiębiorstwa oraz dumpingu fiskalnego, a także w pełni wdrożyć Program działań z Addis Abeby. Aby przyszli decydenci byli poinformowani, UE powinna nadal rozwijać zintegrowane i partycypacyjne ramy w zakresie monitorowania, rozliczalności oraz przeglądów, w tym obszerne zestawy wskaźników i analizy jakościowe dotyczące celów zrównoważonego rozwoju.

Przygotowaliśmy także konkretne zalecenia sektorowe. Aspekt zrównoważenia powinien znaleźć spójne odzwierciedlenie we wszystkich politykach i inicjatywach UE. Jednak na potrzeby niniejszego dokumentu określiliśmy pięć obszarów polityki UE, które odgrywają kluczową rolę w osiąganiu celów zrównoważonego rozwoju:

1) Należy nadal promować, intensyfikować i regulować zrównoważoną konsumpcję i produkcję, poświęcając jednocześnie szczególną uwagę światowym łańcuchom dostaw.

Potrzebujemy ponadto środków prawnych, politycznych i finansowych, które pomogą w uruchomieniu tej przemiany. Ślad środowiskowy UE powinien zostać ograniczony, należy wprowadzić konwencję zarządzania zasobami i opracować wskaźniki oparte na konsumpcji. Aspekt zrównoważenia powinien być także elementem strategii przemysłu europejskiego do 2030 r.

2) UE powinna inwestować w badania naukowe i innowacje, w ludzi, w ludzkie talenty, w miejsca pracy oraz we włączenie społeczne. Należy w pełni wdrożyć Europejski filar praw socjalnych. Należy promować gospodarkę społeczną i solidarną; należy zwiększyć inwestycje w zdrowie i dobrostan, zaś zrównoważony rozwój powinien stać się interdyscyplinarną gałęzią nauki. Konieczne jest zagwarantowanie edukacji na wysokim poziomie, priorytetowo należy potraktować wspieranie dzieci i młodzieży, a ponadto wprowadzić należy ramy regulacyjne gwarantujące bezpieczne ścieżki dla osób ubiegających się o azyl i migrantów, przy jednoczesnym umacnianiu polityki integracji i włączenia.

3) Polityka klimatyczno-energetyczna. UE powinna dostosować swoje cele klimatyczne i energetyczne do uzgodnionego założenia, jakim jest ograniczenie globalnego wzrostu temperatury do 1,5 stopnia w porównaniu z poziomem sprzed epoki przemysłowej, i jednocześnie zwiększyć odporność. Należy stopniowo wycofywać paliwa kopalne; należy zwiększyć inwestycje w efektywność energetyczną i czystą energię; należy promować podejmowanie rozwiązań opartych na zasobach przyrody. Zmniejszeniu ulec powinna zagęszczenie ruchu, należy zachęcać do zrównoważonych planów infrastrukturalnych i kompleksowych planów na rzecz mobilności. UE powinna ponadto wspierać kraje rozwijające się w dostosowywaniu się do zmiany klimatu i zwiększaniu odporności na zmianę klimatu.

4) Żywność, rolnictwo i użytkowanie gruntów, w tym wspólna polityka rolna. UE powinna dopilnować, aby wszystkie inwestycje UE w rolnictwo były dostosowane do Traktatu UE, co pozwoli zagwarantować wysoki poziom ochrony zdrowia ludzkiego, bezpieczeństwo żywnościowe oraz ochronę i poprawę jakości środowiska naturalnego. Wsparcie ze środków publicznych powinno być przeznaczane na wsparcie produkcji żywności oraz zapewnianie dóbr publicznych i usług ekosystemowych, przy jednoczesnym zagwarantowaniu odpowiedniego poziomu życia ludności wiejskiej i umożliwianiu przechodzenia na zrównoważone systemy rolne i żywnościowe. Priorytetowo traktować należy inwestycje i badania naukowe dotyczące praktyk przyjaznych dla środowiska i opłacalnych z ekonomicznego punktu widzenia; należy zadbać o równowagę globalnych łańcuchów wartości.

5) Polityka spójności jest głównym narzędziem inwestycyjnym UE, które pozwala wspierać realizację celów zrównoważonego rozwoju. Powinna ona wzmacniać realizację celów na poziomie lokalnym, poprzez bezpośrednie wspieranie władz na szczeblu niższym niż krajowy, wspieranie agendy miejskiej UE, dalsze promowanie celów społecznych oraz intensywniejsze zachęcanie do inwestycji na rzecz bardziej ekologicznej i zrównoważonej infrastruktury, w tym na obszarach wiejskich.

Aby uwzględnić pilny charakter działań, zdecydowanie zachęcamy Komisję do szybkiego podjęcia działań w następstwie naszych zaleceń, tak aby Europa mogła w pełni skorzystać z możliwości, jakie zrównoważony rozwój oferuje naszym społeczeństwom, i aby mogło to szybko nastąpić. Wdrożenie naszych wymogów będzie wymagało integracyjnego i partycypacyjnego podejścia, zobowiązujemy się do udzielenia pełnego wsparcia. Naszym ostatecznym celem jest zapewnienie, aby zrównoważony rozwój stał się stałym elementem europejskiej polityki.

Kompletna wersja wkładu platformy zainteresowanych stron poświęconej celom zrównoważonego rozwoju w dokument otwierający debatę „W kierunku zrównoważonej Europy 2030" jest dostępna na stronie https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/sdg_multi-stakeholder_platform_input_to_reflection_paper_sustainable_europe2.pdf